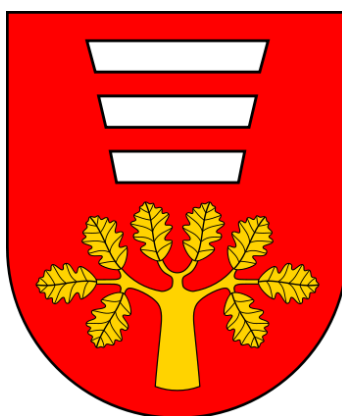

WÓJT GMINY HAŃSK

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY HAŃSK**

*Studium uwarunkowań i kierunków
zagospodarowania przestrzennego Gminy Hańsk
zostało uchwalone przez Radę Gminy Hańsk
Uchwałą Nr XVII/114/04
z dnia 8 grudnia 2004 R.*

*Zmiana studium uwarunkowań i kierunków
zagospodarowania przestrzennego Gminy Hańsk
została przyjęta uchwałą...*

HAŃSK - 2019 ROK

SPIS TREŚCI:

I. INFORMACJE OGÓLNE.....	6
1. Wprowadzenie	6
1.2. Ustawowy zakres „studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego”	6
2. Zewnętrzne uwarunkowania gminy Hańsk.....	9
2.1. Uwarunkowania wynikające z Koncepcji zagospodarowania przestrzennego kraju	9
2.2. Uwarunkowania wynikające z Planu zagospodarowania przestrzennego województwa	10
2.3. Uwarunkowania wynikające ze Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego	11
II. UWARUNKOWANIA DETERMINUJĄCE SPOSÓB ROZWOJU I ZAGOSPODAROWANIA GMINY	13
1. Usytuowanie w regionie	13
2. Uwarunkowania lokalne, społeczno – gospodarcze – analizy społeczne.....	14
2.1. Uwarunkowania demograficzne	14
2.1.2. Struktura wieku ludności.....	15
2.1. Struktura gospodarcza gminy	16
2.1.2. Bezrobocie	18
2.3. Prognoza demograficzna	19
2.4. Turystyka i sport.....	21
3. Uwarunkowania stanu zagospodarowania gminy.....	22
3.1. Stan planistyczny	22
3.2. Sieć osadnicza – zabudowa mieszkaniowej	22
3.3. Infrastruktura społeczna	23
3.4. Zieleń, cmentarze.....	25
3.5. Rolnictwo.....	26
3.5.1. Wykorzystanie rolnicze powierzchni gruntów gminy, struktura agrarna.....	26
3.5.2. Struktura użytkowania gruntów.....	27
3.5.3. Produkcja roślinna	29
3.5.4. Produkcja zwierzęca	30
3.5.5. Jakość gleb użytkowanych rolniczo	30
3.5.6. Pozarolnicza działalność gospodarcza.....	31
4. Uwarunkowania stanu komunikacji.....	32
4.1. Układ drogowy.	32
4.2. Komunikacja zbiorowa.	36
4.3. Linie kolejowe.	36
5. Uwarunkowania stanu funkcjonowania infrastruktury technicznej.	36
5.1. Sieć wodociągowa.	36
5.2. Sieć Kanalizacyjna	37
5.3. Gospodarka odpadami	37
5.4. Ciepłownictwo.....	38
5.5. Zaopatrzenie w gaz sieciowy.....	38
5.6. Elektroenergetyka.....	38
5.7. Telekomunikacja.	39
6. Uwarunkowania stanu środowiska – analizy środowiskowe.....	40
6.1. Rzeźba terenu, warunki fizjograficzne	40
6.2. Uwarunkowania hydrograficzne.....	41
6.3. Uwarunkowania glebowe	42

6.4. Budowa geologiczna, zasoby surowców mineralnych	43
6.5. Zasoby leśne	45
6.6. Stan ochrony prawnej środowiska	47
6.8. Klimat	48
6.9. Fauna	49
6.10. Flora i szata roślinna	49
6.11. Walory krajobrazowe.	50
7. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia.....	50
8. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy	50
8.1. Możliwości finansowania przez gminę wykonywania sieci komunikacyjnej, a także infrastruktury społecznej, służącej realizacji zadań własnych gminy	50
8.2. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę	51
9. Uwarunkowania kulturowe	53
9.1. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury. 53	
9.1.1. Rozwój osadnictwa pradziejowego.	53
9.1.2. Rozwój osadnictwa nowożytnego.	54
9.1.3 . Układy przestrzenne i zabudowa wsi.	54
9.2. Wykaz zabytków z terenu gminy Hańsk	55
9.3. Zasoby archeologiczne	56
10. Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym lub określenie przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych.....	56
II. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.	57
1. Cele strategiczne	57
2. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenu	57
2.1. Tereny zabudowy zagrodowej MR.....	59
2.2. Tereny zabudowy jednorodzinnej MN	59
2.3. Tereny zabudowy wielorodzinnej MW	60
2.4. Kierunki rozwoju usług i produkcji.....	60
2.5. Kierunki rozwoju funkcji turystyczno – rekreacyjnej	62
2.6. Tereny urządzeń i obiektów infrastruktury	63
2.7. Kierunki rozwoju funkcji rolnej i leśnej.....	64
2.7.1. Podstawowe kierunki i zasady zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej	64
2.7.2. Podstawowe kierunki i zasady zagospodarowania terenów lasów oraz ochrony terenów łąkowych.....	65
2.8. Tereny wyłączone spod zabudowy	66
3. Kierunki ochrony środowiska przyrodniczego	67
3.1. Ustalenia dotyczące zasad zagospodarowania terenów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody	68
3.2. Ustalenia dotyczące terenów wskazanych do ochrony prawnej na podstawie ustawy prawo wodne.....	75
3.3. Zasady ochrony i zagospodarowania obszarów wymagających ochrony planistycznej ...	76
3.4. Surowce mineralne.	77
3.5. Ochrona powietrza atmosferycznego.	77
3.6. Ochrona klimatu akustycznego.	77
3.7. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.	78
3.8. Gleby.	78
3.9. Zbiorowiska roślinne i fauna.	78
4. Zasady ochrony wartości środowiska kulturowego	78
5. Kierunki rozwoju komunikacji.	80

5.1. Założenia ogólne.....	80
5.2. Zasady kształtowania układu komunikacyjnego	81
5.3. Komunikacja kolejowa.....	81
5.4. Komunikacja zbiorowa.....	82
5.5. System powiązań rowerowych.....	82
6. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej.....	82
6.1. Zaopatrzenie w wodę.....	82
6.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.....	82
6.3. Gospodarka odpadami	83
6.4. Zaopatrzenie w ciepło.....	83
6.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	83
6.6. Zaopatrzenie w gaz.....	84
6.7. Telekomunikacja.....	84
7. Kierunki działań przestrzennych i formalno – prawnych.....	85
7.1. Obszary rozmieszczenia i rozwoju inwestycji celu publicznego.....	85
7.2. Obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.....	85
7.3. Obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym	85
7.4. Obszary zdegradowane wymagające rekultywacji.....	86
7.5. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego	86
7.6. Obszary, na których jest obowiązkowe sporządzanie planów miejscowych	86
8. Informacja o elementach uwarunkowań, zagospodarowania i ochrony, wymienionych w art. 10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu nie występujących w obszarze gminy	86
UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ZMIANY STUDIUM.....	88
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	88
GMINY HAŃSK.....	88
SYNTEZA USTALEŃ ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ.....	89
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	89
GMINY HAŃSK.....	89

Zespół autorski zmiany studium

-
GŁÓWNY PROJEKTANT

prof. dr hab. inż. arch. Krystyna Gruszecka (WA-062/KW/034/2014)

ZESPÓŁ AUTORSKI

prof. dr hab. inż. arch. Krystyna Gruszecka

mgr inż. Michał Oman

techn. Piotr Guranowski

I. INFORMACJE OGÓLNE

1. Wprowadzenie

Długofalowe planowanie rozwoju ma szczególne znaczenie dla ukierunkowania bieżącej działalności samorządów gminnych. Wspólnym mianownikiem dla rozwiązywania problemów społecznych i gospodarczych w tej sferze są zagadnienia właściwego wykorzystania zasobów przestrzeni gminy. Rozwój równoważący sferę środowiskową, społeczną i gospodarczą, odbywający się bez degradacji środowiska, to jedyny możliwy i najbardziej uzasadniony kierunek wspólnych działań.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest podstawowym dokumentem planistycznym, służącym określeniu polityki przestrzennej dla gminy i stanowi aktualnie jedyny dokument planistyczny sporządzony dla całego jej obszaru na podstawie przepisów ustawy dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Przedmiotem Studium jest zagospodarowanie przestrzenne obszaru Gminy Hańsk w jej granicach administracyjnych, zaś celem - określenie polityki przestrzennej gminy. Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych.

Studium nie stanowi aktu prawa miejscowego, ale jest dokumentem planistycznym, wiążącym dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz dla władz i administracji samorządowej.

Zmiana Studium podyktowana jest głównie zmianą obowiązującego systemu planistycznego jak i dostosowaniem zapisów do dokumentów o znaczeniu regionalnym i krajowym, przyjętych programów gminnych. Obowiązujące obecnie - zatwierdzone Uchwałą Nr XVII/114/04 Rady Gminy Hańsk z dnia 8 grudnia 2004 r. - Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Hańsk zostało sporządzone wiele lat temu i jego ustalenia często nie odpowiadają aktualnej wizji rozwoju gminy. Ponadto w okresie obowiązywania studium gminy Hańsk zmianom uległo wiele przepisów, które regulują gospodarkę przestrzenną.

Podstawą prawną sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Hańsk jest Uchwała Nr XII/83/2016 z dnia 13 maja 2016r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Hańsk. Na zmianę Studium składają się następujące części:

1. Część tekstowa, zawierająca część określającą uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy oraz ustalenia określające kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy w formie ujednocionej.
2. Rysunek w skali 1:10 000 przedstawiający w formie graficznej część określającą uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy w formie ujednocionej.
3. Rysunek w skali 1:10 000 przedstawiający w formie graficznej ustalenia, określające kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy w formie ujednocionej.

1.2. Ustawowy zakres „studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego”

Zgodnie z art. 9 ust.1 i 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, rada gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Wójt, burmistrz albo

prezydent miasta sporządza studium zawierające część tekstową i graficzną, uwzględniając zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz strategii rozwoju gminy, o ile gmina dysponuje takim opracowaniem.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z:

- 1) dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu;
- 2) stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony;
- 3) stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego;
- 4) stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- 5) rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych;
- 6) warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia;
- 7) zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia;
- 8) potrzeb i możliwości rozwoju gminy
  - a) analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne,
  - b) prognozy demograficzne, w tym uwzględniające tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego,
  - c) możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,
  - d) bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę;
- 9) stanu prawnego gruntów;
- 10) występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych;
- 11) występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych;
- 12) występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla;
- 13) występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych;
- 14) stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami;
- 15) zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych;
- 16) wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

Natomiast zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w studium określa się w szczególności:

- 1) uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę, o którym mowa w ust. 1 pkt 7 lit. D:
  - a) kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego;
  - b) kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy;
- 2) obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk;
- 3) obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- 4) kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- 5) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;
- 6) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1;

- 7) obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej;
- 8) obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
- 9) kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
- 10) obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych;
- 11) obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;
- 12) obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. z 2015 r. , poz. 2120);
- 13) obszary wymagające przekształceń, lub renowacji lub rekultywacji;
- 14) obszary zdegradowane;
- 15) granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych;
- 16) obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.

Dodatkowo zgodnie z art. 10 ust. 2a: Jeżeli na obszarze gminy przewiduje się wyznaczenie obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu; w studium ustala się ich rozmieszczenie.

Poza tym, niezbędne są decyzje dotyczące zmiany przeznaczenia terenów, wynikające z obecnego stanu zagospodarowania, rozwoju przestrzennego i gospodarczego gminy. Również we wnioskach składanych do Studium postulowane jest powiększenie terenów zabudowy.

Zgodnie z wymaganiami określonymi w § 8 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233) zmiana studium została opracowana w formie ujednocionej.

W opracowanym studium wykorzystano:

1. Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012 r.
2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, uchwała Nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r.
3. Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014- 2020 (z perspektywą do 2030 roku), Uchwała Nr XXXIV/559/2013 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 24 czerwca 2013 r.
4. Strategia Rozwoju Włodawskiego Obszaru Funkcjonalnego do 2020 roku.
5. Strategia Rozwoju Turystyki Włodawskiego Obszaru Funkcjonalnego.
6. Lokalna strategii innowacji dla powiatu włodawskiego, krasnostawskiego, chełmskiego i miasta Chełm 2014-2020.
7. Strategia rozwoju gminy Hańsk na lata 2015-2020 z perspektywą do 2023 roku.
8. GUS, Bank Danych Lokalnych,

2. Zewnętrzne uwarunkowania gminy Hańsk

2.1. Uwarunkowania wynikające z Koncepcji zagospodarowania przestrzennego kraju

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 jest najważniejszym dokumentem dotyczącym ładu przestrzennego Polski. Jego celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia: konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 kładzie szczególny nacisk na budowanie i utrzymywanie ładu przestrzennego, ponieważ decyduje on o warunkach życia obywateli, funkcjonowaniu gospodarki i pozwala wykorzystywać szanse rozwojowe. Koncepcja formułuje także zasady i działania służące zapobieganiu konfliktom w gospodarowaniu przestrzenią i zapewnieniu bezpieczeństwa, w tym powodziowego.

Proponowane w KPZK 2030 nowe ujęcie problematyki zagospodarowania przestrzennego kraju polega na zmianie podejścia do roli polityki przestrzennej państwa w osiąganiu nakreślonych wizji rozwojowych. KPZK 2030 proponuje zerwanie z dotychczasową dychotomią planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego na poziomie krajowym, wojewódzkim i lokalnym oraz w odniesieniu do obszarów funkcjonalnych, wprowadza współzależność celów polityki przestrzennej z celami polityki regionalnej, wiąże planowanie strategiczne z programowaniem działań w ramach programów rozwoju i programów operacyjnych współfinansowanych ze środków UE, określa działania państwa w sferze legislacyjnej i instytucjonalnej dla wzmocnienia efektywności systemu planowania przestrzennego i działań rozwojowych (w tym inwestycyjnych) ukierunkowanych terytorialnie. KPZK 2030 włącza także w główny nurt rozważań na temat zagospodarowania przestrzennego kraju strefę morską, dotychczas nieobecną w strategicznych dokumentach poziomu krajowego oraz rozszerza zakres interakcji transgranicznych w układzie lądowym i morskim.

W sferze wdrożeniowej KPZK 2030 proponuje:

- sukcesywne dokonanie w ciągu kilku najbliższych lat zasadniczego przeorganizowania systemu i wprowadzenie szeregu nowych rozwiązań prawnych i instytucjonalnych pozwalających na budowę spójnego, hierarchicznego układu planowania i zarządzania przestrzennego ukierunkowanego na realizację celów społeczno-gospodarczych wyznaczanych w odniesieniu do przestrzeni;
- wyznaczenie priorytetów inwestycyjnych i podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację;
- nadanie polityce przestrzennej bardziej europejskiego wymiaru;
- zwiększenie roli koordynacyjnej polityki przestrzennej w stosunku do polityk sektorowych mających największy wpływ na sytuację przestrzenną kraju i poszczególnych terytoriów.

Zgodnie z dokumentem, Polska w roku 2030 to kraj o ugruntowanych warunkach trwałego i zrównoważonego rozwoju, dobrze zagospodarowany, sprawnie zarządzany i bezpieczny. Rdzeniem krajowego systemu gospodarczego i ważnym elementem systemu europejskiego stanie się współzależny otwarty układ obszarów funkcjonalnych najważniejszych polskich miast, zintegrowanych w przestrzeni krajowej i międzynarodowej. Jednocześnie na rozwoju największych miast skorzystają mniejsze ośrodki i obszary wiejskie. Oznacza to, że podstawową cechą Polski 2030 r. będzie spójność społeczna, gospodarcza i przestrzenna. Do jej poprawy przyczyni się rozbudowa infrastruktury transportowej (autostrad, dróg ekspresowych i kolei) oraz telekomunikacyjnej (przede wszystkim internetu szerokopasmowego), a także zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych.

Cele polityki przestrzennego zagospodarowania kraju to przede wszystkim efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia,

sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.

Cele szczegółowe to:

Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.

W strukturze osadniczej dla gminy Hańsk ważna jest bliskość Włodawy oraz Chełma, jako miast powiatowych.

Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.

Dla gminy Hańsk ważny jest ten cel rozwoju, ponieważ wspomaga obszary o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług, warunkując tym samym możliwości rozwojowe. Ze względu na utrzymujące się różnice terytorialne w tej sferze polityka przestrzenna zmierza do zapewnienia jednolitego standardu dostępu do usług o podstawowym znaczeniu dla procesów rozwojowych na terenie całego kraju, w zakresie edukacji, zdrowia, sportu i turystyki, transportu publicznego, kultury, usług komunalnych.

Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.

Dla gminy Hańsk w tym punkcie ważna jest poprawa dostępności komunikacyjnej oraz integracji telekomunikacyjnej. Przewidywane jest wspieranie rozwoju sieci teleinformatycznych na terenach wiejskich oraz przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu grup społecznych i regionów.

Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.

KPZK postuluje dalsze zintegrowanie funkcjonalne istniejących form ochrony przyrody – w tym krajowej sieci obszarów chronionych, złożonej przede wszystkim z parków narodowych, rezerwatów, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu i europejskiej sieci Natura 2000. W gminie Hańsk będzie to głównie dbałość o spójność kompleksów leśnych oraz respektowanie zasad zagospodarowania związanych z enklawą parku narodowego oraz obszarem chronionego krajobrazu.

Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.

Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

2.2. Uwarunkowania wynikające z Planu zagospodarowania przestrzennego województwa

Za główne cele rozwoju województwa lubelskiego przyjęto:

- policentryczny rozwój sieci osadniczej;
- wzbogacenie i racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi uwzględniające potrzeby przyszłych pokoleń;
- utrzymanie walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu;
- zintegrowana ochrona jakości środowiska życia człowieka;
- wzmocnienie stabilności środowiska przyrodniczego;
- wzmocnienie tożsamości kulturowej regionu przez ochronę i pielęgnację zasobów kulturowych oraz ich wzbogacenie walorami współczesnymi;
- zwiększenie konkurencyjności gospodarki województwa oraz poprawa jego atrakcyjności inwestycyjnej;
- poprawa dostępności komunikacyjnej regionu;

- zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego województwa;
- powszechny dostęp do usług teleinformacyjnych;
- wyposażenie jednostek osadniczych w kompleksowe systemy wodno-kanalizacyjne;
- wyposażenie obszaru województwa w niezbędną liczbę obiektów i instalacji do zagospodarowania odpadów komunalnych, przemysłowych i niebezpiecznych;
- zapewnienie warunków przestrzennych służących potrzebom obronnym państwa oraz ochronie ludności i jej mienia przed zagrożeniami naturalnymi i cywilizacyjnymi;

Gmina Hańsk w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego przyjętego uchwałą nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r. została zaliczona do obszaru funkcjonalnego Polesie ze strefą oddziaływania Kanału Wieprz-Krzna oraz łęczyńsko - chełmskiego okręgu górniczo-energetycznego.

Dla obszaru funkcjonalnego Polesie ze strefą oddziaływania Kanału Wieprz-Krzna jako priorytet rozwojowy wskazano aktywizację gospodarczą poprzez wykorzystanie potencjału rolniczego i turystycznego.

Wyznaczono także zasady i warunki zagospodarowania:

- zapewnienie właściwej izolacji systemu wodnego KWK dla potrzeb ochrony ekosystemów wodno-torfowiskowych Pojezierza Łęczyńsko - Włodawskiego,
- zagospodarowanie turystyczne w odniesieniu do chłonności środowiska,
- ochrona kompleksów użytków zielonych przed zmianą użytkowania,
- użytkowanie zasobów naturalnych (głównie wodnych i roślinnych) w sposób wzmacniający różnorodność biologiczną środowiska i mozaikowość krajobrazu (mikroretencja i drobnoprzestrzenny układ użytków rolnych i leśnych)

Dla łęczyńsko - chełmskiego okręgu górniczo-energetycznego jako priorytet przyjęto rozwój energetyki w oparciu o miejscowe zasoby surowcowe (zapewnienie przestrzennych warunków rozwoju i zagospodarowania regionu przemysłowego opartego na zasobach węgla kamiennego).

Wyznaczono także zasady i warunki zagospodarowania:

- kontrolowanie procesu powstawania szkód górniczych,
- zapewnienie drożności powiązań ekologicznych,
- realizacja powierzchniowej infrastruktury wydobywczej poza granicami obszarów prawnie chronionych,
- prowadzenie eksploatacji z zastosowaniem technik i technologii minimalizujących jej wpływ na powierzchnię terenu.

2.3. Uwarunkowania wynikające ze Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego

Strategia województwa sięga horyzontem roku 2020 r. (z perspektywą do 2030r.). Z obecnej i przyszłej sytuacji regionu wynika, że przed województwem lubelskim stoją konkretne wyzwania rozwojowe, których realizacja powinna zmierzać do poprawy miejsca, jakie zajmuje ono wśród polskich województw pod względem poziomu rozwoju gospodarczego i jakości życia ludności.

Strategia w horyzoncie do 2020 roku określa następujące cele rozwoju regionu lubelskiego:

1. Restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich poprzez:

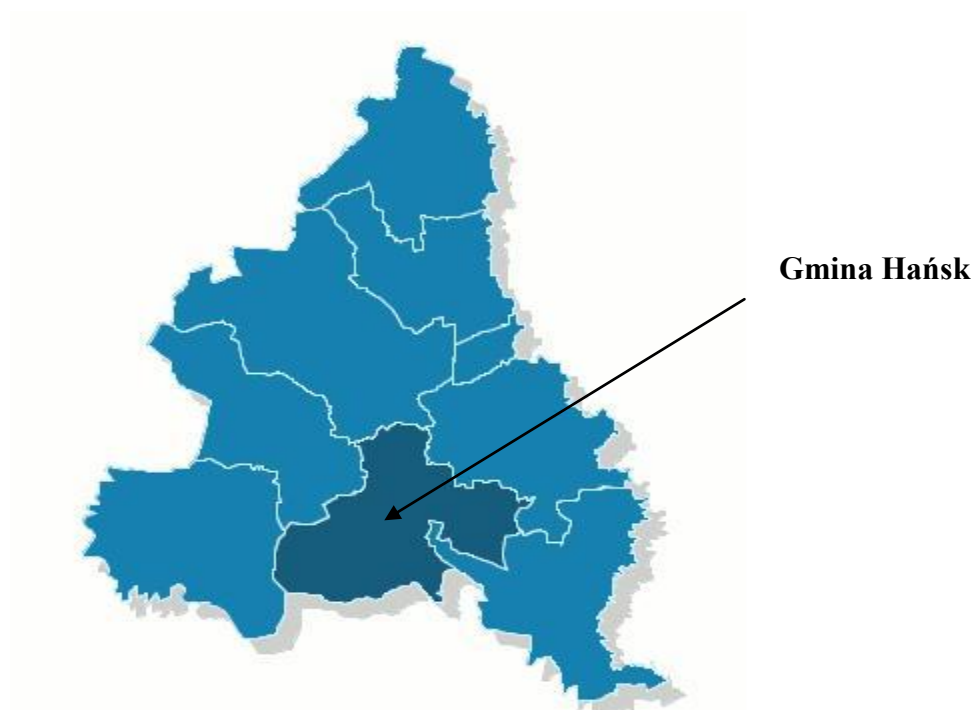
- poprawę warunków dla wzrostu konkurencyjności i towarowości gospodarstw przez m.in. promowanie i wspieranie scalania gruntów i powiększania obszaru gospodarstw, poprawę struktury gospodarstw i przyspieszenie przepływu ziemi do gospodarstw większych obszarowo i nastawionych na produkcję towarową;
  - rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego pozwalający na wykorzystanie istniejącego potencjału surowcowego regionu;
  - wzmocnienie doradztwa rolniczego oraz promowanie i wspieranie inicjatyw współpracy rolników i mieszkańców wsi (grupy producenckie, spółdzielnie);
  - wspieranie przedsiębiorczości na wsi i tworzenia pozarolniczych miejsc pracy na obszarach wiejskich w najbardziej efektywnych sektorach gospodarki – głównie usług, w tym usług dla rolnictwa;
  - wyposażanie obszarów wiejskich w infrastrukturę transportową, komunalną i energetyczną w sposób skoordynowany z innymi przedsięwzięciami i spójny wewnętrznie.
3. Selektywne zwiększenie potencjału wiedzy, kwalifikacji, zaawansowania technologicznego, przedsiębiorczości i innowacyjności regionu poprzez”
- wspieranie najbardziej perspektywicznych kierunków badań i komercjalizacji ich wyników;
  - wspieranie kierunków kształcenia na poziomie wyższym szczególnie istotnych dla przyszłego rynku pracy regionu oraz mających unikatowe znaczenie w skali ponadregionalnej;
  - stworzenie systemu wsparcia naukowego, eksperckiego i wdrożeniowego na rzecz rozwoju wybranych sektorów gospodarki;
  - rozwijanie systemu kształcenia dostosowanego do specyfiki regionu;
  - wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw;
  - rozwój społeczeństwa informacyjnego.
4. Funkcjonalna, przestrzenna, społeczna i kulturowa integracja regionu poprzez:
- poprawa wewnętrznego skomunikowania regionu dzięki powiązaniu jego najważniejszych miast sprawną siecią drogową, budowaną w pierwszej kolejności tam, gdzie jej niedoskonałość jest bariera rozwoju;
  - wspieranie włączenia społecznego;
  - wzmacnianie społecznej tożsamości regionalnej i rozwijanie więzi współpracy wewnątrzregionalnej;
  - przełamywanie niekorzystnych efektów przygranicznego położenia regionu;
  - racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów przyrody dla potrzeb gospodarczych i rekreacyjnych, przy zachowaniu i ochronie walorów środowiska przyrodniczego.

II. UWARUNKOWANIA DETERMINUJĄCE SPOSÓB ROZWOJU I ZAGOSPODAROWANIA GMINY

1. Usytuowanie w regionie

Gmina Hańsk położona jest we wschodniej części województwa lubelskiego oraz południowej części powiatu włodawskiego, do którego należy. Powierzchnia administracyjna gminy wynosi 17.943ha, co stanowi 0,7 % powierzchni województwa lubelskiego oraz 14,2 % powierzchni powiatu włodawskiego.

Gmina Hańsk graniczy z następującymi gminami: Sawin, Wierzbica, Włodawa, Wola Uhruska, Urszulin, Stary Brus, Wiryki.

Rys. 1. Położenie gminy Hańsk w powiecie włodawskim

Na terenie gminy znajduje się 17 miejscowości, które tworzą 16 sołectw. Obszar gminy zamieszkuje 3.907 mieszkańców. Gęstość zaludnienia - 21 osób/km². Główne ośrodki sieci osadniczej rozlokowane są wzdłuż dróg lokalnych. Są to miejscowości: Hańsk Pierwszy, Kulczyn, Dubeczno, Rudka Łowiecka, Konstantynówka, Macoszyn Mały, Osowa. Pozostałe miejscowości charakteryzują się rozproszoną, kolonijną zabudową. Siedziba gminy – miejscowość Hańsk Pierwszy – osada z XV w. (centrum dóbr rodziny Hańskich). Osada miała dawniej charakter przemysłowy (posiadała m.in. gorzelnię i fabrykę terpentyny). Obecnie Hańsk to siedziba kilku instytucji bez zakładów przemysłowych. Z dawnego rozdzielenia dóbr pozostał do dzisiaj podział na Hańsk Pierwszy, Kulczyn Kolonia Ujazdów, Hańsk Kolonia, Hańsk Drugi, Bukowski Las, Szcześniki, Żdzarka i Stary Majdan.

Pod względem fizjograficznym gmina Hańsk znajduje się w całości w obrębie Pojezierza Łęczyńsko – Włodawskiego (Chałubińska Wilgat 1954) – subregionu Polesia Lubelskiego Południowy skraj Gminy, pomiędzy dwoma miejscowościami: Wólką Petryłowską i Podpakulem (gmina Sawin), dotyka północnego skłonu Wału Uhruskiego. Jest to teren będący częścią większej jednostki - Pagórów Chełmskich – integralnie związanej z Wyżyną Lubelską. W dziesiętnym podziale fizjograficznym Polski (Kondracki 1976) Wał Uhruski wraz z całymi Pagórami Chełmskimi włącza do Nizu Poleskiego. Północno – wschodni fragment gminy jest natomiast peryferyjną częścią Garbu Włodawskiego.

W zachodniej części gminy znajdują się dwa kompleksy torfowisk rozdzielone Guzem Andrzejowa. Na północ od niego położone jest intensywne osuszone Krowie Bagno, na południe Bagno Bubnów – stanowiące enklawę Poleskiego Parku Narodowego.

Według podziału przyrodniczo – leśnego gmina znajduje się w IV krainie Mazowiecko Podlaskiej, a jej północny fragment w 6 Dzielnicy Polesia Lubelskiego, natomiast południowy – w 7 Dzielnicy Wyżyny Wschodnio – Wołyńskiej.

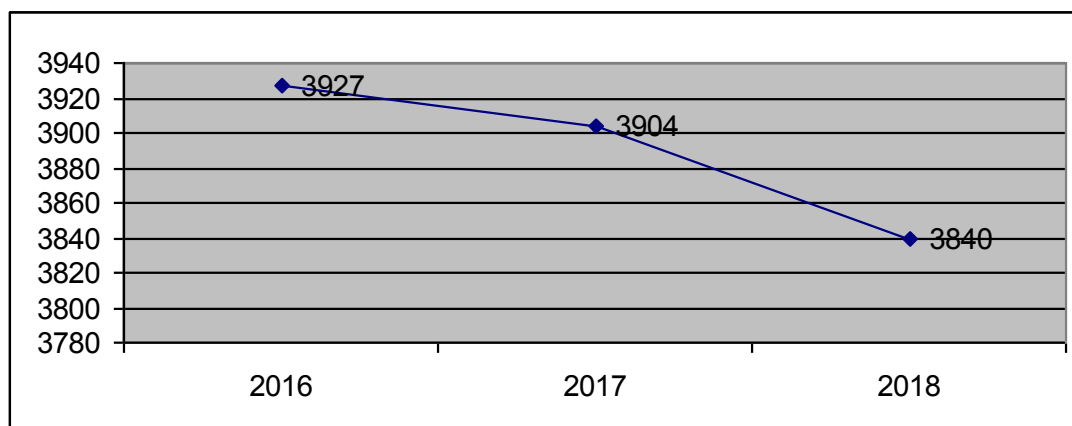
2. Uwarunkowania lokalne, społeczno – gospodarcze – analizy społeczne.

2.1. Uwarunkowania demograficzne

Na terenie gminy Hańsk w 2018 roku zamieszkiwało w 16 sołectwach 3840 osób. Przeciętna liczba mieszkańców na 1 km² wynosiła 21 – gmina należy do słabiej zaludnionych w województwie lubelskim. Dla porównania gęstość zaludnienia na obszarze województwa lubelskiego wynosi 85 osób/km², natomiast w powiecie przypada średnio 31 osób/ km².

Na przestrzeni lat 2016 – 2018 wystąpił stały spadek liczby mieszkańców. Tendencje demograficzne obrazują poniższe wykresy i tabele.

Wykres 1. Liczba mieszkańców w Gminie Hańsk w latach 2016-2018

Źródło: dane UG Hańsk

Tabela 1. Dynamika zmian liczby ludności

Lata	Ogółem	%
2015/2016	- 23	99,4
2016/2017	- 24	99,4
2017/2018	- 20	99,5

Źródło: dane UG Hańsk

Zmiany w liczbie ludności spowodowane były głównie niskim przyrostem naturalnym oraz ujemnym ruchem migracyjnym. Tendencja odpływowa ludności wiejskiej jest typowa dla tego regionu i ciągle się utrzymuje. Są to migracje wewnętrzne występujące najczęściej w związku z trudnościami na rynku pracy, warunkami mieszkaniowymi oraz sprawami rodzinnymi /zawarcie związku małżeńskiego/.

Przyrost naturalny i migrację ludności w ciągu ostatnich 3 lat przedstawiają poniższe tabele:

Tabela 2. Przyrost naturalny

Rok	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2016	37	47	- 10
2017	38	38	0
2018	54	49	+ 5

Źródło: dane UG Hańsk

Tabela 3. Migracja ludności

Rok	Zameldowania	Wymeldowania	Saldo migracji
2016	35	52	- 17
2017	22	49	- 27
2018	41	66	- 25

Źródło: dane UG Hańsk

Gminę charakteryzuje w ostatnich latach ujemny wskaźnik migracji, co oznacza większą liczbę osób wymeldowanych, niż zameldowanych na jej terenie w ciągu jednego roku. Obecną sytuację należy tłumaczyć takimi czynnikami jak: słaba infrastruktura gospodarcza i brak rynku pracy. Jednocześnie należy mieć świadomość, iż nie da się w znacznym stopniu ograniczyć migracji zarobkowej mieszkańców gminy do większych miast i za granicę.

2.1.2. Struktura wieku ludności.

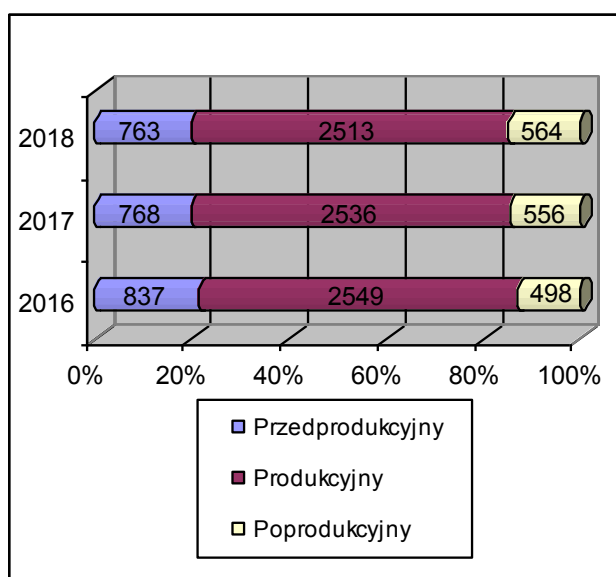
Wzajemne proporcje pomiędzy poszczególnymi grupami wiekowymi ludności w gminie świadczą o jej kondycji demograficznej. Zmiany w strukturze wieku ludności gminy Hańsk mają podobne tendencje co zmiany zachodzące w kraju czy regionie.

Strukturę ludności według płci charakteryzuje procentowy udział liczby mężczyzn i kobiet w ogólnej liczbie mieszkańców. W 2018 roku liczba mężczyzn wynosiła **1931** a kobiet **1909**, co stanowi odpowiednio 50,29 % i 49,71 % ogółu ludności. Wskaźnik feminizacji wynosił **98,86**. Jego wartość zmienia się w zależności od grupy wiekowej. Struktura ludności według wieku jest jedną z najbardziej istotnych charakterystyk populacji. Warunkuje ona intensywność procesów demograficznych, a w konsekwencji tempo rozwoju ludności. Tabela 4 przedstawia liczbę ludności w poszczególnych przedziałach wiekowych, natomiast Wykres 2 procentowy udział grup w ogólnej liczbie. W społeczeństwie dominują osoby w wieku

produkcyjnym – 65 %, zaś wśród grup nieprodukcyjnych przeważają osoby w wieku przedprodukcyjnym – 20%, /wiek poprodukcyjny – 15 %/. Lokalna gospodarka nie generuje wystarczającej liczby miejsc pracy, aby spożytkować zwiększony udział liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Tabela 4. Struktura wiekowa ludności w latach 2016 - 2018

Rok	Wiek przedprodukcyjny		Wiek produkcyjny		Wiek poprodukcyjny	
	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
2016	409	428	1217	1332	311	187
2017	389	379	1209	1327	337	219
2018	377	386	1192	1321	340	224

Wykres 2. Struktura wiekowa ludności w latach 2016-2018

Źródło: dane UG Hańsk

Analizując przyczyny ubytku liczby ludności niewątpliwie można stwierdzić, że jej systematyczne zmniejszanie się jest nie tylko wynikiem ujemnego salda migracji lecz także spadkiem liczby zawieranych związków małżeńskich, co pociąga za sobą niski przyrost naturalny.

W najbliższych latach będzie następować spadek liczby urodzeń, gdyż w wiek rozrodczości wejdą mało liczebne roczniki. Mogą wystąpić także migracje, co jeszcze bardziej przyczyni się do zwiększenia ujemnego salda. /Od kilku lat daje się zauważyć zagraniczny ruch migracyjny w celu polepszenia sytuacji ekonomicznej/.

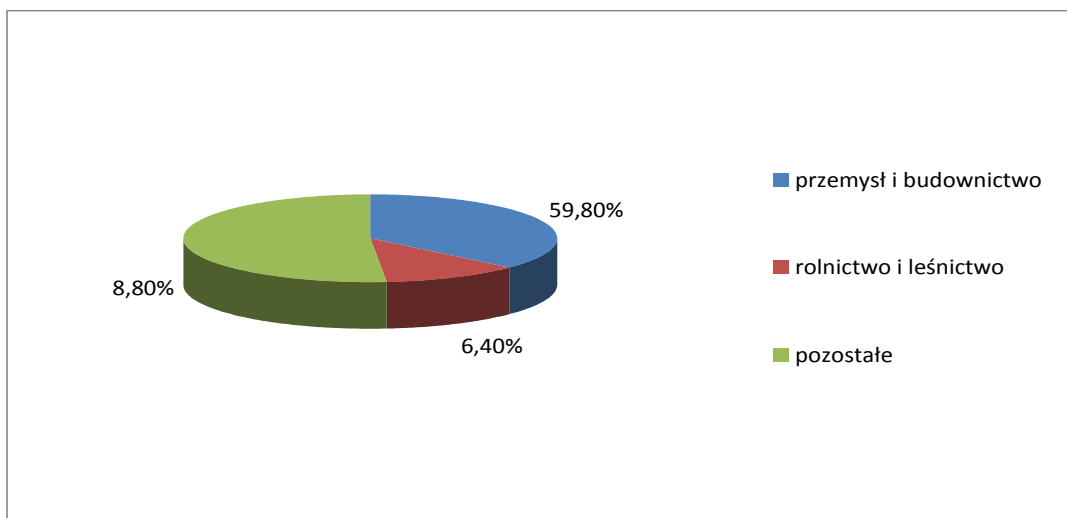
Reasumując powyższe należy przypuszczać, że na terenie tut. Gminy, o ile nie nastąpi planowany rozwój przemysłu wydobywczego w ciągu następnych lat będzie występował ubytek ludności.

2.1. Struktura gospodarcza gminy

Dokonanie właściwej analizy rynku pracy i struktury zatrudnienia w gminie Hańsk jest bardzo trudne. Przyczynę takiego stanu rzeczy stanowi brak rzetelnych i przede wszystkim aktualnych danych na temat osób pracujących w indywidualnych gospodarstwach rolnych oraz w mikroprzedsiębiorstwach. Analizując dane Głównego Urzędu Statystycznego można

stwierdzić, iż w 2015 roku liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON dla gminy wyniosła ogółem: 177, w tym w sektorze rolniczym: 22, przemysłowym i budowlanym: 60 oraz pozostała działalność: 95. Jeśli pod uwagę weźmiemy trend udziału pracujących w ogóle osób w wieku produkcyjnym w ostatnich trzech latach widać wyraźny wzrost w porównaniu z latami wcześniejszymi. Należy jednakże pamiętać, że dane te nie obejmują pracujących w indywidualnych gospodarstwach rolnych.

Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w 2018 r.

Największe zakłady pracy na terenie gminy to:

- Huta Szkła Gospodarczego w Dubecznie, który zatrudnia około 450 osób,
- będące spółką gminną Przedsiębiorstwo Usługowo – Produkcyjne Spółka z o.o., w Hańsku, świadczące usługi komunalne,
- Agromarina i Agrofarm w Kulczynie specjalizujące się w chowie i hodowli bydła mlecznego,
- Zakład Usług Leśnych w Macoszynie,
- Ferma drobiu w Rudce Łowieckiej,
- Zakład rolny w Krychowie,
- Mariusz Świeca – usługi remontowo budowlane,
- Stefan Dołbniak – sklepy Hańsk, Gminy Urszulin i Stary Brus.

Znaczącym rynkiem pracy pozostają gospodarstwa rolników indywidualnych, których na terenie jest 930.

2.1.2. Bezrobocie

Bezrobocie to zjawisko gospodarcze polegające na tym, że pewna część ludzi zdolnych do pracy i poszukujących jej nie znajduje zatrudnienia. Jego miarą jest stopa bezrobocia, będąca relacją zarejestrowanych bezrobotnych do siły roboczej lub do liczby ludności w wieku produkcyjnym.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy we Włodawie z terenu Gminy Hańsk na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosiła 261 osób co stanowi 10,9 % ogółem zarejestrowanych 3.110 osób bezrobotnych. Wśród ludności w wieku produkcyjnym najwięcej osób aktywnych zawodowo to osoby w wieku produkcyjnym i osoby młode szczególnie do 24 roku życia. Osoby w tym przedziale wieku charakteryzują się też najwyższymi współczynnikami aktywności zawodowej.

Główną przyczyną dużego bezrobocia na terenie gminy jak i całego powiatu włodawskiego jest typowo rolniczy charakter oraz przygraniczne położenie przy jednoczesnym braku w pobliżu jakiegokolwiek przejścia granicznego. Dodatkowo poza hutą szkła brak zakładów zatrudniających dużą liczbę osób. Niska gęstość zaludnienia jest kolejnym czynnikiem wpływającym na wysoki wskaźnik bezrobocia.

Ponadto przyczynami dużego bezrobocia na terenie gminy były następujące zjawiska:
- zwolnienia grupowe z dużych zakładów pracy w pobliskich miastach,

- kurczenie się dotychczasowych możliwości zatrudnienia (likwidacja Państwowych Gospodarstw Rolnych, Spółdzielni Kółek Rolniczych),
- brak perspektywy pracy w mieście.

Tabela 5. Struktura bezrobocia w Gminie Hańsk na przestrzeni lat 2009 – 2018

L.p.	Lata	Liczba osób bezrobotnych	
		Ogółem	Kobiety
1.	2009	325	148
2.	2010	342	163
3.	2011	327	167
4.	2012	350	195
5.	2013	341	180
6.	2014	316	152
7.	2015	261	144
8.	2016	235	130
9.	2017	223	128
10.	2018	212	129

Źródło: dane PUP Włodawa

Najliczniejszą grupę wśród osób bezrobotnych stanowią osoby młode w przedziale wiekowym 18 – 24 lat jak również w wieku od 25 – 34 lat. Niepokojącym zjawiskiem jest również duża grupa osób bezrobotnych w wieku 45 – 54 lat.

Najliczniejszą grupę stanowią bezrobotni z wykształceniem podstawowym około 39,2 % oraz zasadniczym zawodowym – 24,1%. Dużą grupę stanowią również osoby bezrobotne z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (18 %). Stanowi to łącznie 81,3 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w Powiatowym Urzędzie Pracy. Najliczniejszą grupę osób bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem podstawowym i zasadniczym. Osoby o najniższych kwalifikacjach mają największe trudności w pozyskaniu pracy. Są to osoby, które w pierwszej kolejności zostały zwolnione z pracy w związku z likwidacją (Państwowych Gospodarstw Rolnych, pracujący poza miejscem zamieszkania).

Duża liczba osób z terenu gminy pozostaje bez pracy powyżej 24 miesięcy. Jest to typowa oznaka występowania na terenie gminy długotrwałego bezrobocia, które dotyka co drugiego bezrobotnego. Są to zazwyczaj osoby z małymi szansami na znalezienie zatrudnienia na obecnym rynku pracy, bez odpowiedniego wykształcenia oraz bez kwalifikacji. Osoby takie mają najmniejszą szansę na znalezienie pracy.

2.3. Prognoza demograficzna

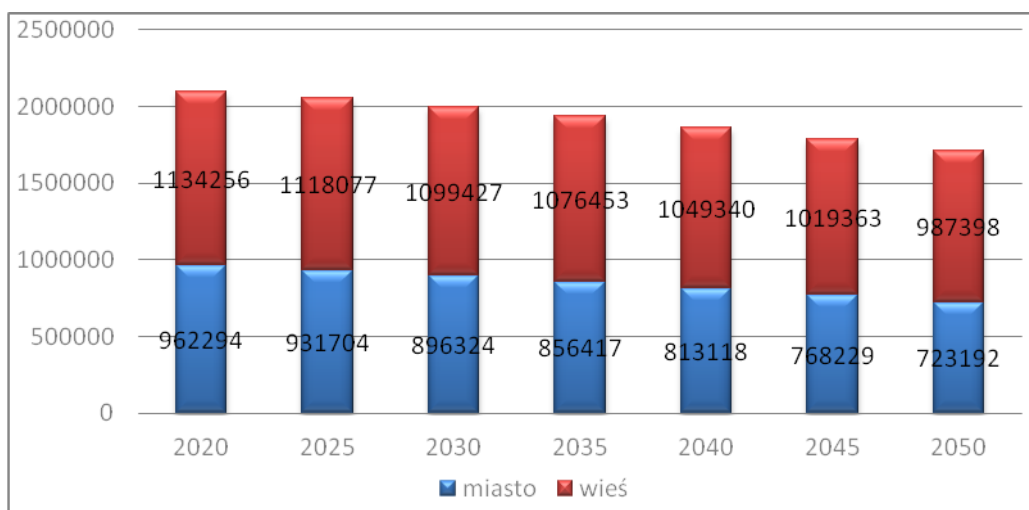
Zgodnie z prognozą demograficzną w perspektywie na lata 2020 - 2050 opracowaną przez GUS, liczba ludności w województwie lubelskim będzie się zmniejszała. Proces ten będzie postępował zarówno w miastach jak i na wsi. Osiągnie następujące wielkości w roku 2020 - 2 096 460 mieszkańców, natomiast w roku 2050 - 1 710 590. Podczas gdy na koniec 2013 roku wynosiła 2 156 150.

Tabela 6. Liczba ludności według prognozy demograficznej na lata 2020-2050.

	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
ogółem	2096460	2049781	1995751	1932870	1862458	1787592	1710590
miasto	962294	931704	896324	856417	813118	768229	723192
wieś	1134256	1118077	1099427	1076453	1049340	1019363	987398

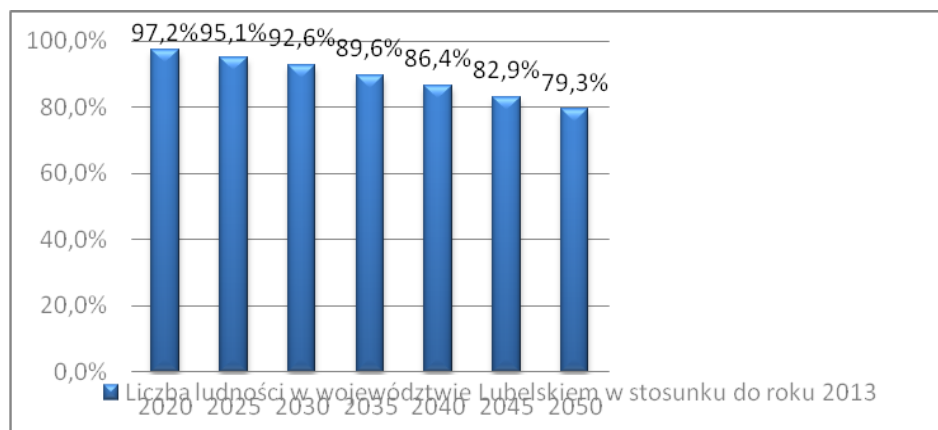
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 4. Liczba ludności według prognozy demograficznej na lata 2020-2050.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 5. Liczba ludności w województwie Lubelskim w stosunku do stanu na rok 2013 wyrażona w procentach.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Zgodnie z przewidywaniami, liczba ludności w województwie lubelskim w 2050 roku będzie stanowiła 79,3% w stosunku do roku 2013.

Z wyżej przedstawionej prognozy demograficznej wynika, że ludność gminy będzie malała.

Połączenie przedstawionych powyżej danych demograficznych dla gminy wskazuje, że tendencje demograficzne Gminy Hańsk są niekorzystne. Saldo migracji przyjmuje wartości ujemne, liczba ludności maleje, jedyną wartością dodatnią jest niewielki przyrost naturalny.

Struktura wieku utrzymuje się na tym samym poziomie. Pozytywny jest fakt spadku wartości szacunkowej stopy bezrobocia.

Ujemny bilans nie bierze jednak pod uwagę przyszłych możliwych szans na rozwój gminy, głównie rozwoju strefy aktywności gospodarczej, turystycznej.

2.4. Turystyka i sport

Na terenie gminy brak jest typowej bazy turystycznej takiej jak hotele, pensjonaty, schroniska, campingi, kąpieliska, a nawet punktów gastronomicznych. Istnieje pilna potrzeba budowy lub organizacji.

Przy drogach wojewódzkich i powiatowych znajdują się parkingi - najczęściej leśne z zadaszeniami. Przy Bagnie Bubnów oraz jeziorach w Osowie znajdują się wieże widokowe. W ramach PROW wybudowano dwie nowe wieże widokowe w miejscowościach Dubeczno i Kulczyn Kolonia oraz zadaszenia turystyczne w Kulczynie, Bukowskim Lesie, oraz Hańsku Pierwszym. W ramach projektu „Dolina Bugu bezgraniczne możliwości” wykonano adaptację wieży kościelnej w Hańsku Pierwszym na wieżę widokową, kładkę do Jeziora Dubeczyńskiego, oraz monitoring w Hańsku Pierwszym. Wykonano również pomosty do wodowania kajaków (1 w Dubecznie i 2 w Szcześnikach), wiatę w Szcześnikach, ławki, kosze na śmieci, tablice informacyjne, stojaki na rowery, itp.

Przez gminę wiedzie jeden szlak turystyczny pieszy Pojezierny (niebieski) oraz ścieżka rowerowa o zasięgu wojewódzkim. W chwili obecnej od wspomnianej ścieżki utworzona jest lokalna ścieżka rowerowa po Krowim Bagnie. Przez teren gminy wiedzie „Poleski Szlak Konny”. Dla zwolenników turystyki wodnej zostały wytyczone szlaki spływowe na rzece Włodawce i szlak wodny Więzienny Rów-Krzewianka. Na szlakach wskazana jest budowa wież widokowych, tablic informacyjnych i dydaktycznych, ścieżek, kładek, poprawienia jakości dróg.

Osobnym elementem jest konieczność promowania walorów przyrodniczych i turystycznych. Gmina Hańsk z jej płaskim terenem wydaje się idealna do uprawiania turystyki rowerowej.

Na terenie gminy jest tylko jedno gospodarstwo agroturystyczne – Pensjonat Osowianka.

Zorganizowane grupy turystyczne zainteresowane pobytem na terenie gminy Hańsk mogą skorzystać z noclegów i wyżywienia na bazie Gminnego Ośrodka Kultury w Hańsku Pierwszym po uprzednim kontakcie telefonicznym.

Droga przez Hańsk to najkrótsza droga z Lublina nad Jezioro Białe.

Ogromną atrakcją turystyczną jest również IX-X wieczna Osada – Grodzisko zlokalizowana na Krowim Bagnie. Miejsce to jednak wymaga zagospodarowania w odpowiednią infrastrukturę turystyczną-rekreacyjną.

Kultura fizyczna na terenie gminy Hańsk kształtowana jest dzięki działalności szkół, ośrodka kultury oraz czterem stowarzyszeniom - klubom.

Uczniowski Klub Sportowy „Świt” został założony z inicjatywy grupy osób, której zależy na propagowaniu sportu szkolnego wśród dzieci i młodzieży. Wpisany został do ewidencji uczniowskich klubów sportowych prowadzonej przez Starostę Włodawskiego. Zawodnicy klubu uczestniczą w zawodach sportowych na szczeblu gminy, powiatu i województwa. Obecnie klub liczy 50 członków.

Klub Sportowy „Hutnik” Dubeczno działa od 1957 roku. Ma do dyspozycji stadion na którym znajdują się: dwa boiska do piłki nożnej (płyta główna z obustronnymi trybunami oraz treningowa), bieżnia żużlowa jak i miejsce do gier zespołowych tj. siatkówka, koszykówka. Obecnie działalność klubu sprowadza się do prowadzenia 40 osobowej drużyny trampkarzy i młodzików.

W gminie Hańsk istnieją dwa boiska sportowe przystosowane do bezpiecznego prowadzenia zajęć sportowych: „Orlik” w Hańsku Pierwszym oraz boisko wielofunkcyjne w Dubecznie.

LOK w Hańsku Pierwszym – celem stowarzyszenia jest organizowanie oraz współorganizowanie okolicznościowych imprez masowych, popularyzowanie, organizowanie oraz stwarzanie warunków do masowego uprawiania, przede wszystkim przez młodzież, sportów obronnych, strzelectwa kulowego i pneumatycznego a także popularyzowanie wiedzy ekologicznej i współuczestniczenie w działaniach mających na celu ochronę przyrody i środowiska naturalnego. LOK skupia 18 członków.

OSP Hańsk - Bardzo ważną rolę w działalności sportowej pełni prężnie działająca w Hańsku Pierwszym Ochotnicza Straż Pożarna. Przy jednostce pożarniczej istnieje Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza.

3. Uwarunkowania stanu zagospodarowania gminy

3.1. Stan planistyczny

Obszar gminy w bardzo małym stopniu pokryty jest planami miejscowymi, ponieważ na terenie gminy obowiązują dwa miejscowe plany sporządzone dla dwóch głównych jednostek osadniczych.

Są to:

mpzp dla części miejscowości Dubeczno z 2008 roku,

mpzp dla części miejscowości Hańsk Pierwszy z 2008 roku.

Na podstawie analizy złożonych wniosków o wyznaczenie nowych terenów budowlanych oraz terenów przeznaczonych na cele eksploatacji surowców naturalnych, w tym węgla kamiennego oraz budowę kopalni węgla kamiennego, wynika że wymagane jest, aby objąć procedurą planistyczną większe, pozostałe obszary gminy.

3.2. Sieć osadnicza – zabudowa mieszkaniowej

Największy wpływ na kształtowanie osadnictwa ma układ komunikacyjny. W gminie Hańsk występuje pasmowo-liniowy charakter osadnictwa skupiający się głównie wzdłuż dróg znajdujących się na terenie gminy Hańsk. Obecne miejscowości są jednostkami osadniczymi o różnej formie przestrzennej. Dominującym w gminie jest układ jednodrożnicowy z zabudową dwustronną. Występuje również zabudowa kolonijna.

Największe tendencje rozwojowe i przekształcenie w wielodrożnicę występuje w Dubecznie i Hańsku Pierwszym. Historyczny układ wsi został w dużym stopniu zniekształcony przy realizowaniu nowego budownictwa. Nastąpiło niekorzystne rozproszenie zabudowy na całym obszarze gminy (za wyjątkiem użytków zielonych w dolinach cieków wodnych, kompleksów leśnych i zwartych obszarów pól uprawnych). Przyczyną rozproszenia zabudowy są warunki fizjograficzne.

Pozostałości tradycyjnego budownictwa sprzed 1945 r. stanowią ok. dziesięć procent ogółu zabudowy mieszkalnej. Tradycyjne budownictwo obszaru nie różni się od występującego masowo na Lubelszczyźnie.

W chałupach dominowała konstrukcja węgłowa: dachy były cztero i dwuspadowe, początkowo kryte słomianą strzechą. Formy zabudowy tradycyjnej drewnianej z XIX i pocz. XX wieku pozostały głównie w Hańsku Pierwszym, Kulczynie, Osowie i Wojciechowie.

Północna część obszaru gminy zaliczona jest do regionu architektonicznego podlaskiego z odmianami. Chałupy z podcieniem narożnym o konstrukcji wieńcowej, sienią umieszczoną centralnie przykryte dachami półszczytowymi, występują w miejscowościach Żdzarka, Szcześniki i Dubeczno.

Wykształconą formą przestrzenną na terenie gminy są miejscowości Hańsk Pierwszy - będąca siedzibą władz samorządowych oraz głównych usług publicznych i komercyjnych oraz Dubeczno. Pozostałe miejscowości posiadają typową sieć w układzie liniowym-ulicznym.

Na terenie gminy Hańsk, a szczególnie w Hańsku Pierwszym i Dubecznie znajdują się zasoby mieszkaniowe budownictwa wielorodzinnego. Powstanie ich było związane z hutą szkła oraz powstającymi Państwowymi Gospodarstwami Rolnymi. Zasoby te łącznie z blokami w Kulczynie i Krychowie wynoszą przeszło 300 mieszkań. W mieszkaniowym zasobie komunalnym znajduje się 16 mieszkań, w tym jeden lokal socjalny.

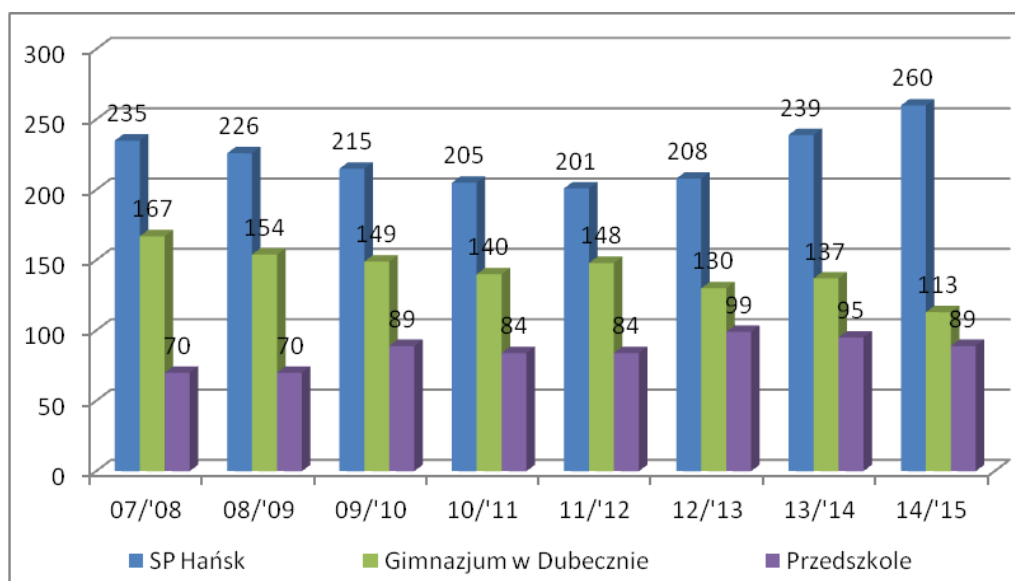
Gmina Hańsk posiada dużo dobrych gruntów pod budownictwo jednorodzinne częściowo uzbrojonych lub znajdujących się w bezpośredniej bliskości mediów komunalnych.

3.3. Infrastruktura społeczna

Oświata

Na terenie gminy Hańsk funkcjonowały Szkoła Podstawowa i Przedszkole, które w wyniku reformy oświaty tworzą Zespół Szkoły Podstawowej i Przedszkola im. Jana Pawła II w Hańsku Pierwszym oraz Gimnazjum Publiczne w Dubecznie. Organem prowadzącym wymienionych placówek oświatowych jest gmina Hańsk. Natomiast nadzór pedagogiczny sprawuje Kuratorium Oświaty w Lublinie. W wyniku reformy systemu edukacji w Polsce gimnazjum zostaje zlikwidowane i funkcjonować będzie jedna szkoła w Hańsku Pierwszym.

Wykres 6. Liczba uczniów w szkołach z terenu gminy Hańsk na przełomie 2007-2015r

Kultura

Dominującą rolę w rozwoju kultury w gminie Hańsk odgrywa Gminny Ośrodek Kultury w Hańsku Pierwszym, który prowadzi działalność w trzech placówkach:

- Gminnym Ośrodkiem Kultury w Hańsku Pierwszym,
- Domu Kultury w Dubecznie,
- Bibliotece Publicznej Gminy Hańsk,

oraz zajmuje się utrzymaniem obiektu sportowego Orlik.

Podstawowym celem działalności Gminnego Ośrodka Kultury w Hańsku Pierwszym jest animowanie działań kulturalnych, tworzenie przestrzeni na rzecz integracji społecznej, upowszechnianie kultury. GOK jest inicjatorem różnych wydarzeń, jak spektakle teatralne, seanse filmowe, wystawy, przeglądy, spotkania z pasjonatami, imprezy rozrywkowe, festyny

kulturalne i rekreacyjno-sportowe. Organizuje zajęcia dla dzieci i młodzieży w trakcie ferii zimowych i wakacji letnich.

W strukturach GOK działają liczne zespoły artystyczne: kapela „Hańszczanie”, Koło Aktywnych Kobiet, „Cort” z Dubeczna, zespoły śpiewacze „Kulczynianki”, „Seniorki” oraz zespół męski z Dubeczna. Ich niesłabnąca pasja i zapał artystyczny są wielokrotnie doceniane na wszelkiego rodzaju festiwalach i przeglądach. Stanowią one wizytówkę gminy i reprezentują ją na wszelkich uroczystościach o charakterze środowiskowym, gminnym, powiatowym i ponadlokalnym, odnosząc sukcesy i zdobywając wiele nagród i wyróżnień.

Wśród grup teatralnych prowadzonych przez GOK są zespoły międzypokoleniowe „Zespół Obrzędowy” z Hańska Pierwszego, młodzieżowe „maliWielcy” a także zespoły dziecięce „aha”.

GOK jest również animatorem lokalnego środowiska i pomysłodawcą wielu artystycznych przedsięwzięć. Większość spośród nich na stałe wpisało się w kalendarz imprez gminy angażując w ich przygotowanie mieszkańców poszczególnych miejscowości. W kalendarzu imprez organizowanych w gminie Hańsk są m.in. Powiatowy Przegląd Widowisk Obrzędowych, Powiatowy Przegląd Teatrów Dziecięcych i Młodzieżowych, Sobótki Hańskie - impreza plenerowa z udziałem ludowych zespołów śpiewaczych, z widowiskiem plenerowym pt. „Wilia św. Jana” oraz kiermaszem sztuki ludowej, „Dzień Pszczelarza” - impreza poświęcona ks. J. Dolinowskiemu proboszczowi parafii unickiej w Hańsku w XIX w, Dzień Farmera w Kulczynie i Dzień Hutnika w Dubecznie.

Otwarty charakter tych imprez sprawia, że z każdym rokiem przybywa na nie coraz więcej gości z powiatu włodawskiego, województwa lubelskiego i nie tylko.

Na terenie gminy działają twórcy ludowi trudniący się: rzeźbą, wikliniarstwem, palmami, pisankami, tkactwem, koronkarstwem. Gmina posiada świetlice wiejskie w Żdźarce, Kulczynie, Koloni Kulczyn, Macoszynie Małym, Bukowskim Lesie, Starym Majdanie i Konstantinówce.

Na terenie gminy działa gminna Biblioteka Publiczna w Hańsku Pierwszym która na 3907 mieszkańców posiada 605 stałych czytelników. Z roku na rok powiększa się również liczba nowych woluminów w księgozbiornicy. W roku 2014 średnio dziennie bibliotekę odwiedzało 25 osób, natomiast dzienna liczba wypożyczonych woluminów wynosiła w tym samym roku 39.

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Na terenie gminy funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Hańsku Pierwszym. Zakład świadczy usługi w następujących gabinetach: podstawowej opieki zdrowotnej, pediatry, kardiologa, diagnostyczno-zabiegowym, położnej środowiskowej i rodzinnej, oraz punkt szczepień. Ze specjalistycznych usług medycznych mieszkańcy korzystają najczęściej we Włodawie, Urszulinie oraz w Lublinie. Na terenie gminy znajduje się jedna apteka.

W celu realizacji zadań z pomocy społecznej na terenie Gminy Hańsk funkcjonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Ośrodek jest bezpośrednim organizatorem i wykonawcą zadań z pomocy społecznej na terenie Gminy Hańsk. Celem pomocy społecznej jest zaspakajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej Ośrodek realizuje zadania zlecone gminie do wykonania przez administrację rządową jak również zadania własne gminy, finansowane przez samorząd, udzielając pomocy w formie różnych świadczeń.

Tabela 7. Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy w latach 2009 – 2018

L.p.	Rodzaj świadczenia	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1.	Zadania zlecone	375	367	344	348	323	334	208	173	151	358
2.	Zadania własne	180	171	165	140	121	130	142	107	118	87

Zródło: dane UG Hańsk

Jak wynika z danych przedstawionych w powyższej tabeli maleje liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej. Od 1 października 2018 r. zostało podwyższone kryterium dochodowe rodziny uprawniające do świadczeń pieniężnych, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Obecnie kwoty te wynoszą: dla osoby w rodzinie 528 zł, a dla osoby samotnie gospodarującej 701 zł.

Kwoty te określa się jako próg ubóstwa „ustawowego”.

Niewątpliwie jednym z największych problemów na terenie Gminy jest bezrobocie, które przyczynia się do ubożenia społeczeństwa oraz do powstawania wielu niepokojących zjawisk i sytuacji kryzysowych w rodzinach.

Usługi z zakresu bezpieczeństwa publicznego

Jednym z czynników, mający wpływ na jakość życia mieszkańców gminy jest zapewnienie bezpieczeństwa i ochrony ludności przed zagrożeniami. Do zagrożeń mogących powstać na terenie gminy Hańsk należy szczególnie zaliczyć zagrożenia pożarowe oraz zagrożenie przestępczością. Pożarami zagrożone są szczególnie tereny leśne oraz torfowiska. Na terenie gminy najwięcej jest przestępstw pospolitych (takich jak kradzieże i napady) i przestępstw drogowych.

Ochrona przeciwpożarowa na terenie gminy zapewniona jest natomiast przez trzy jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. Są to jednostki w miejscowościach: Hańsk Pierwszy, Ujazdów i Osowa. OSP w Hańsku Pierwszym należy do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Główną rolę w przypadku prowadzenia działań ratowniczo – gaśniczych na większą skalę odgrywa Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza Państwowej Straży Pożarnej we Włodawie, która wykorzystuje w swoich działaniach znajdujące się w wyposażeniu jednostki samochody gaśnicze oraz specjalistyczny sprzęt do prowadzenia działań ratowniczych. Sprzęt, w który wyposażona jest jednostka umożliwia sprawne i szybkie przeprowadzania akcji ratunkowych.

Na terenie gminy nie funkcjonuje żaden posterunek policji, najbliższy – obsługujący teren gminy Hańsk znajduje się w Urszulinie.

3.4. Zieleń, cmentarze

Na terenie gminy znajdują się pozostałości parku podworskiego w miejscowości Kulczyn. W ośrodku gminnym występują niewielkie skwerki.

W pozostałych wsiach zieleń urządzona występuje w powiązaniu z obiektami usług publicznych głównie szkół. Wartościowe zespoły zieleni występują na terenie cmentarzy (głównie nieczynnych). Na terenie gminy znajdują się cmentarze wyznania rzymsko – katolickiego, prawosławnego, ewangelickiego a także wojenne. Obecnie pochówki odbywają się jedynie na cmentarzu w Hańsku Pierwszym.

3.5. Rolnictwo

3.5.1. Wykorzystanie rolnicze powierzchni gruntów gminy, struktura agrarna

Charakterystyczną cechą wykorzystania gruntów w gminie Hańsk jest fakt, że występuje niewielki odsetek gruntów ornych 22,16% gruntów gminy oraz 24,96% użytków zielonych. Jedną z podstawowych przyczyn niskiego wykorzystania terenu gminy do upraw polowych jest słaba jakość gleb. Charakteryzują się one niską zasobnością w składniki pokarmowe, małą zawartością próchnicy i stosunkowo wysoką kwasowością. Znaczną powierzchnię zajmują tereny bagienne i torfowe oraz duże obszary leśne. Głównymi gatunkami występującymi w drzewostanie są: sosna, olcha, brzoza, dąb. Zalesiane grunty, to grunty słabych klas bonitacyjnych, usytuowane w granicach polno-leśnych.

Tabela 8. Struktura użytkowania gruntów

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	%
Użytki rolne	8307	47,13
Lasy i zadrzewienia	7499	42,54
Pozostałe grunty i nieużytki	1821	10,33
Razem	17627	100

Źródło: dane UG Hańsk

Znaczny jest także udział użytków zielonych. Występują one głównie w formie 1 lub 2 natomiast rzadko 3 kośnych łąk. Część użytków zielonych wykorzystywana jest w formie pastwisk. Są one uznane za bardzo przeciętne. Należą bowiem do klas IV – VI o podłożu organicznym. Oznacza to utrudnioną ich właściwą agrotechnikę i pielęgnację a tym samym niskie ilościowo i jakościowo plony jakie się z nich uzyskuje (średni plon z I pokosu 24,4 dt/ha, z II pokosu 5,3 dt/ha).

Tabela 9. Struktura użytków rolnych

Wyszczególnienie	2013	%	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%
Grunty Orne	3730	50,39	3731	50,35	3742	50,43	3775	50,72	3776	50,75	3735	50,34
Łąki	2385	32,22	2390	32,25	2421	32,63	2418	32,49	2422	32,55	2439	32,87
Pastwiska	1262	17,05	1264	17,06	1232	16,60	1227	16,48	1220	16,39	1223	16,48
Sady	25	0,34	25	0,34	25	0,34	22	0,29	22	0,29	22	0,29
Razem UR	7402	100	7410	100	7420	100	7442	100	7440	100	7419	100

Źródło: dane UG Hańsk

Użytki rolne zajmują w gminie Hańsk powierzchnię 8307 ha z tego gospodarstwa indywidualne 7678 ha (ok. 90% ogólnej powierzchni UR). Pozostałe grunty są we władaniu sektora publicznego i komunalnego, osób prawnych, Agencji Własności Skarbu Państwa.

Na terenie gminy Hańsk dominują gospodarstwa małe. Najwięcej gospodarstw mieści się w przedziale o pow. 2-5 ha użytków rolnych (łącznie 29,8%), drugą pod względem liczby jednostek grupę stanowią gospodarstwa o pow. 5-10 ha UR (22,7%). Średnia powierzchnia gospodarstwa na terenie gminy Hańsk wynosi 9,25 ha UR.

Tabela 10. Struktura powierzchniowa gospodarstw indywidualnych

Powierzchnia ha	Gospodarstwa											
	2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
1 – 2	175	19,08	181	19,55	182	19,57	184	19,55	192	20,18	193	20,25
2 – 5	273	29,77	273	29,48	277	29,78	283	30,07	285	29,96	285	29,90
5 -10	215	23,45	217	23,43	211	22,69	215	22,84	222	23,34	222	23,29
10-15	105	11,45	107	11,56	110	11,83	109	11,58	103	10,83	103	10,80
pow. 15	149	16,25	148	15,98	150	16,13	150	15,94	149	15,66	149	15,63
Razem	917	100	926	100	930	100	941	100	951	100	953	100

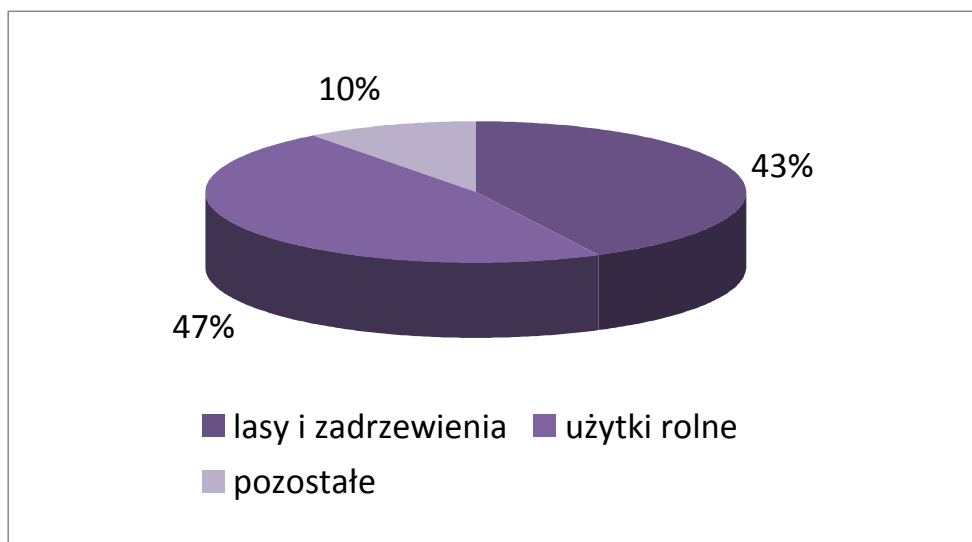
Źródło: dane UG Hańsk

3.5.2. Struktura użytkowania gruntów

Powierzchnia łączna gminy wynosi **176, km²** [17.627 ha] z czego:

- lasy i zadrzewienia stanowią - 7 499 ha tj. 42,54 % pow. gminy
- użytki rolne stanowią - 8 307 ha tj. 47,13 % pow. gminy
w tym:
  - grunty orne - 3 907 ha tj. 47,03 % UR
  - łąki - 3 280 ha tj. 39,48 % UR
  - pastwiska - 1 095 ha tj. 13,18 % UR
  - sady - 25 ha tj. 0,30 % UR
- pozostałe - 1 821 ha tj. 10,33 % pow. gminy.

Wykres 7. Struktura terenu Gminy Hańsk

Wykres 8. Struktura użytków rolnych (ha)

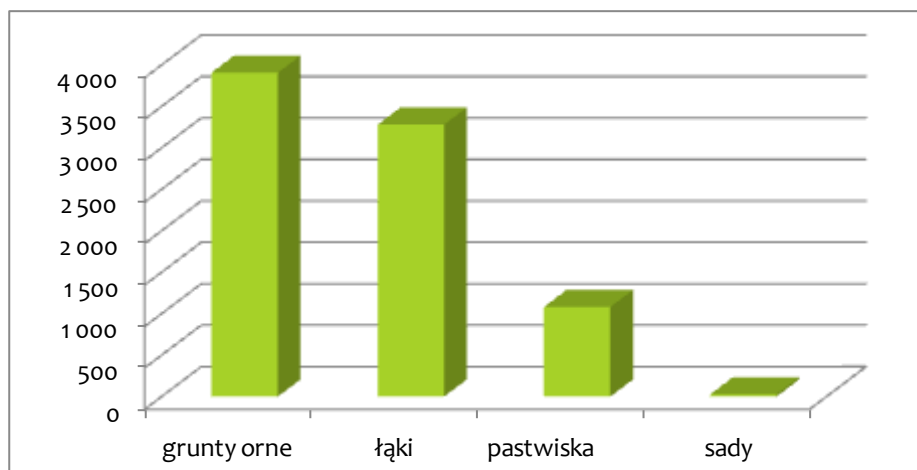

Tabela 11. Powierzchnia ,udział gruntów ornych i lasów

L.p	OKREŚLENIE	GMINA HAŃSK	POWIAT WŁODAWSKI	WOJ. LUBELSKIE	POLSKA
1.	Powierzchnia (w tys. km ²)	0,18	1,26	25,12	312,7
2.	Udział (w %) gruntów ornych	22,16	26	52,4	44,2
3.	Udział (w %) lasów	42,54	40,1	23,2	29,9
4.	Liczba ludności (w tys.)	4	39	2 148	38 479
5.	Gęstość zaludnienia (osób/km ²)	21	31	85	123

6.	Wsie (ilość)	15	126	4 045	52 545
7.	Sołectwa (ilość)	16	115	3 719	40 617

Źródło: GUS, wyliczenia UG

3.5.3. Produkcja roślinna

Produkcja roślinna jest wiodącym kierunkiem działalności rolniczej. Z uwagi na bardzo niską przydatność rolniczą gleb w uprawach dominują zboża o niskich wymaganiach (żyto, mieszanki). Brak stabilności i opłacalności produkcji przy ograniczonym rynku zbytu, spowodował zmniejszenie efektów produkcyjnych rolnictwa. Przyczyny tego zjawiska należy szukać w niedoskonałości funkcjonowania wolnego rynku, szczególnie dla gospodarstw małych i średnich. W tych gospodarstwach zaczyna dominować produkcja głównie na potrzeby własne.

Tabela 12. Powierzchnia zasiewów wybranych roślin

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Zboża ogółem	1786	1792	1822	1753	1743	1743	1776	1767	1759	1767	1776	1774
Pszenica ozima	190	190	190	185	180	180	180	180	180	178	180	180
Pszenica jara	26	26	27	23	20	20	30	30	30	30	32	30
Żyto	520	520	520	500	500	500	480	478	475	477	480	480
Owies	250	250	250	235	234	234	240	240	238	240	240	242
Jęczmień jary	170	170	170	170	169	169	175	175	175	176	172	174
Pszenżyto ozime	150	150	155	150	150	150	150	150	150	152	155	156
Mieszanki zbożowe	480	486	490	490	490	490	500	498	495	498	498	496
Ziemniaki	160	170	170	170	160	160	160	150	152	150	150	150
Buraki cukrowe	26	20	22	18	20	20	22	21,5	22	22	20	20

Źródło: dane UG Hańsk

Wysokość plonów w gospodarstwach indywidualnych w gminie Hańsk przedstawia poniższa tabela. Z jej analizy wynika, że przeciętny plon czterech podstawowych zbóż z mieszankami wynosi 27,7 dt/ha.

Tabela 13. Plony podstawowych ziemiopłodów w gospodarstwach indywidualnych /dt/ha/

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
4 zboża z mieszankami	22	25,1	24,9	21,7	20,7	24,7	26,4	26,2	27,7	27,0	28,7	20
Pszenica	23,5	31	28,2	26,8	23,4	26,9	30	32	31	30	33	17
Jęczmień	22	25,9	26	24,1	20,6	27	26,9	27	27	28	24	17
Ziemniaki	190	180	105	95	110	140	160	210	180	170	270	110
Buraki cukrowe	340	395	380	405	360	400	405	400	380	420	460	270

Pow.	Klasa bonitacyjna gruntów rolnych								
	I	II	IIIa	IIIb	IV a	IV b	V	VI	VIz
%	0,0	0,0	0,0	0,3	12,7	16,7	36,5	29,6	4,2
ha	0,0	0,0	0,0	14	578	756	1658	1342	192
Użytki zielone									
	I	II	III	IV	V	VI	VIz		
%	0,0	0,0	0,2	28,3	39,3	31,4	0,8		
ha	0,0	0,0	8,0	1399	1940	1552	40		

Źródło: dane UG Hańsk

3.5.6. Pozarolnicza działalność gospodarcza

Według danych GUS na koniec 2015 r., na terenie gminy funkcjonowało 177 podmiotów gospodarczych, z czego w sektorze prywatnym – 164 podmioty. Największą grupę stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 138 podmiotów. W sektorze rolniczym działały – 22 podmioty, w sektorze przemysłowym – 13 podmiotów, a w sektorze budowlanym – 47 podmiotów.

Analiza poszczególnych sekcji PKD pozwala stwierdzić, że dominują przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie budownictwa, handlu hurtowego i detalicznego oraz naprawy pojazdów samochodowych, działalność w zakresie rolnictwa/leśnictwa/łowiectwa oraz przetwórstwa przemysłowego.

4. Uwarunkowania stanu komunikacji

4.1. Układ drogowy.

System komunikacji stanowi jeden z podstawowych elementów zagospodarowania układu przestrzennego gminy. Spełnia on funkcję usługową, która polega na zaspokojeniu podstawowych potrzeb w zakresie przewozu ludzi i towarów. Ponadto dostępność komunikacyjna stanowi jeden z głównych czynników decydujących o atrakcyjności inwestycyjnej gminy, będąc ważnym wyznacznikiem jakości życia jej mieszkańców.

Układ dróg gminy Hańsk, leżącej w środkowowschodniej części województwa lubelskiego oraz południowej powiatu włodawskiego jest wynikiem przemyślanego łączenia komunikacyjnego pomiędzy miastami i sąsiednimi ośrodkami gminnymi. Istniejąca sieć dróg wojewódzkich i powiatowych na naszym terenie współistnieje z drogami gminnymi i rolniczymi stwarzając dobre warunki komunikacyjne pomiędzy sąsiadującymi miejscowościami gminy Hańsk a także ważnymi ośrodkami miejskimi o znaczeniu lokalnym tj.: Lublin, Chełm, Włodawa.

Drogi wojewódzkie

Numer i nazwa drogi	Długość	Stan techniczny
819 Parczew – Wola Uhruska	21,0	Dostateczny / klasa techniczna Z, brak utwardzonych poboczy/ częściowo brak chodników w miejscowościach o zwartej zabudowie (Konstantynówka, Rudka Łowiecka)
812 Chełm – Włodawa	7,0	Średni /klasa techniczna GP, brak utwardzonych poboczy

Przez teren gminy Hańsk przebiega dwa odcinki dróg wojewódzkich:

- Nr 819 Parczew – Wola Uhruska o długości 21 km na terenie gminy Hańsk
- Nr 812 Krasnystaw – Biała Podlaska o długości 7.0 km na terenie gminy Hańsk

Stan techniczny drogi wojewódzkiej nr 812 ogólnie można uznać za średni /klasa techniczna G, brak utwardzonych poboczy/.

Stan techniczny drogi wojewódzkiej nr 819 ogólnie można uznać za dostateczny, a na krótkich jej odcinkach za zły /klasa techniczna Z, brak utwardzonych poboczy/ częściowo brak chodników w miejscowościach o zwartej zabudowie (Konstantynówka, Rudka Łowiecka)

Podstawowe parametry techniczno – urbanistyczne dróg wojewódzkich:

- szerokość w liniach rozgraniczających 19 – 25 m
- szerokość jezdni 5 – 6 m,
- odległość od linii zabudowy od krawędzi jezdni 40 m,

Łączna długość dróg wojewódzkich 28 km. Utwardzonych 19.5km.

Drogi wojewódzkie przebiegające przez teren gminy Hańsk są drogami typowo szlakowymi, tylko droga 819 w miejscowościach Hańsk, Konstantynówka i Rudka Łowiecka przechodzi ze szlakowego w póluliczny lecz nie w całym ciągu miejscowości.

Drogi powiatowe

Na terenie gminy Hańsk zlokalizowanych jest 11 odcinków dróg powiatowych, w tym 2 odcinki całkowicie położone są na terenie gminy. Są to drogi:

Numer i nazwa drogi	Długość	Stan techniczny
1711 L Korolówka – Żdżarka	4,1	Droga gruntowa
1728 L dr woj. 812 – Osowa	4,3	Dostateczny, miejscami zły, brak utwardzonych poboczy (kwalifikuje się do natychmiastowej przebudowy)
1624 L Sosnowica – Hańsk – dr woj. 819	9,6	Dostateczny, miejscami zły, brak utwardzonych poboczy (kwalifikuje się do natychmiastowej przebudowy)
1712 L dr woj. 819 – Żdżarka – Luta	8,2	Dostateczny, miejscami zły, brak utwardzonych poboczy (kwalifikuje się do natychmiastowej przebudowy)
1721 L dr woj. 819 – dr woj. 812	8,6	Dostateczny, miejscami zły, brak utwardzonych poboczy (kwalifikuje się do natychmiastowej przebudowy)
1722 L Hańsk Pierwszy – Macoszyn – Stulno	7,5	Dostateczny, miejscami zły, brak utwardzonych poboczy (kwalifikuje się do natychmiastowej przebudowy), częściowo droga gruntowa
1719 L dr pow. 1624 L – Wólka Tarnowska	3,5	Dostateczny, miejscami zły, brak utwardzonych poboczy (kwalifikuje się do natychmiastowej przebudowy)
1730 L Od dr woj. 819 – Petryłów	0,3	Dostateczny
1720 L Wojciechów – Chutcze	2,4	Droga gruntowa
1729 L Macoszyn Mały – Piaski – Bukowa Mała	0,8	Średni, posiada jednostronny chodnik
Ogółem:	49,4	
- drogi gruntowe:	11,1	
- drogi utwardzone:	38,3	

Długość wszystkich odcinków dróg powiatowych wynosi 49,4 km. Część dróg powiatowych nie posiada nawierzchni utwardzonej, łącznie są to odcinki dróg o długości 11,1 km, pozostałe drogi o długości 38,3 km są utwardzone. Wszystkie drogi powiatowe wymagają bieżących remontów oraz podwyższenia klas technicznych. Łącznie na terenie gminy Hańsk drogi wojewódzkie i powiatowe mają długość 68,9 km. Jakość tych dróg należy uznać za słabą. Dostępność komunikacyjna 16 sołectw położonych na terenie gminy jest dobra. Pokonanie odległości ze wsi do drogi utwardzonej nie wymaga od pieszego więcej niż 0,5 godziny.

Drogi gminne

Bezpośrednią obsługę komunikacyjną wsi i kolonii zapewniają drogi gminne. Drogi gminne spełniają rolę dojazdów do skupisk zabudowy zagrodowej, wiążąc je z siecią dróg powiatowych i wojewódzkich. Łączna długość dróg gminnych wynosi około 74,8 km, z czego utwardzonych jest tylko 20,8 (bitumiczne 15,2 km betonowe 1,3 km, tłuczniowe 4,3 km) km dróg gminnych.

Lp.	Numer i nazwa drogi	Długość w km							Przypisana drodze klasa techniczna	Posiadane przez drogę parametry techniczne szer. Jezdni
		Ogółem	W tym: dróg o nawierzchni							
			Twardej				Gruntowej			
			Asfalt	Bruk	Tłucznie	Beton	Ulepszanej	Nieulepszanej		
1	104362L-Dr. Woj. 819 Hańsk – Krychów	4,7	0,6	0,3	2,7	-	-	-	L	5
2	104363L-Hańsk ul. Kościelna	0,2	0,2	-	-	-	-	-	L	6
3	104364L-skrzyżowanie dr. Pow.1721L i 1722L – Hańsk ul. Osiedlowa – Dubeczno /Huta/	3,9	0,7	-	-	-	-	3,2	L	6
4	104365L – dr. Pow. 1722L Dubeczno – Huta Szkła Dubeczno	0,9	0,9	-	-	-	-	-	L	5
5	104366L – dr. Woj. 819 Rudka Łowiecka – dr. Gm. 104368L Bukowski Las	2,2	-	-	-	-	2,2	-	L	4
6	104367L- dr.woj. 819 Hańsk – Hańsk II – Bukowski Las – dr.gm. 104366L – gr. Gminy Sawin	5,3	-	-	-	-	-	5,3	L	4
7	104368L – skrzyżowanie dr.pow. 1721L i 1722L – Hańsk ul. Przemysłowa – Hańsk II – Bukowski Las-gr. Gminy Sawin	6,6	-	-	-	1,3	-	5,3	L	6-4
8	104369L-dr.pow.1721L Macoszyn Mały przez wieś Osowa- dr. Pow. 1723L Osowa „Podlaski” –gr gminy Włodawa	6,4	-	-	-	-	-	6,4	L	4
9	104370L-dr.pow. 1624L Ujazdów-Stary Majdan – dr. Woj. 819 Konstancynówka	5,8	-	-	-	-	3,3	2,5	L	4
10	104371L – Stary Majdan –gr. Gminy Sawin	1,8	-	-	-	-	1,8	-	L	4
11	104372- dr. Pow. 1624L – przez miejscowość Kulczyn „StaraWieś”	1,0	-	-	-	-	0,2	0,8	L	4

12	104373L – dr. Pow. 1624L przez wieś Kulczyn „Pikulawka” – dr. Pow. 1624L	3,5	-	-	-	-	-	3,5	L	4
13	104374L – dr. Pow. 1624L – przez wieś Kolonia Kulczyn – dr. Gm. 104375L	0,9	-	-	-	-	0,9	-	L	4
14	104375L – dr. Pow. 1624L Ujazdów – Krychów	2,2	-	-	-	-	0,4	1,8	L	4
15	104376L-przez Ujazdów – dr. Gm 104375L – dr gm.104377L	1,0	-	-	-	-	1,0	-	L	4
16	104377L – dr. Pow. 1624L- dr.gm.104362L Ujazdów – Kolonia Hańsk	1,9	-	-	-	-	1,9	-	L	4
17	104378L-dr. Gm. 104370L – przez m. Ujazdów	1,2	-	-	-	-	-	1,2	L	4
18	104379L- dr. Gm. 104370L – Ujazdów – dr. Woj. 819 Hańsk	2,0	-	-	-	-	-	2,0	L	4
19	104380L- dr. Gm. 104364L Dubeczno – dr. Gm. 104381L – Żdżarka	8,0	-	-	-	-	-	8,0	L	4
20	104381L- dr. Gm. 104382L – Szczeńniki – Dubeczno – dr. Gm. 104364L	2,4	-	-	-	-	-	2,4	L	4
21	104382L- dr. Woj. 819 – Szczeńniki – dr. Woj. 819	1,9	-	-	-	-	-	1,9	L	4
22	104383L-dr. Gm. 104365Ldubeczno – gr. Gm. Włodawa /Luta/	4,4				-	-	4,4	L	4
23	104384L dr. Woj. 819 Hańsk – dr. Gm. 104364L-dr. Pow. 1722L – dr. Gm. 104385L Dubeczno	4,3	-	-	-	-	-	4,3	L	4
24	104385L- dr. Pow. 1722L Dubeczno – dr. Gm. 104384L	1,3	-	-	-	-	-	1,3	L	4
25	104386L- dr. Pow. 1722L Dubeczno – Dubeczno „Krzemienna”	1,0	-	-	-	-	-	1,0	L	4
26	104427 L dr. Pow. 1725 L Żłobek – Osowa – Kosyń (w	2,3	-	-	-	-	-	3,3	L	4

	granicach gminy Hańsk)								
27	104429 L – Hańsk ul. Słoneczna	0,3	0,3					D	4
28	104430 L – Hańsk ul. Pogodna	0,3	0,3					D	4
29	104431 L – Dr. Pow. 1721 L – dr. Gminna 104364 L	0,6	0,6					D	4
	R A Z E M	74,4	8,1	0,3		1,3	9,8	54,9	

4.2. Komunikacja zbiorowa.

Komunikacja zbiorowa w gminie opiera się na usługach przewozowych Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej Sp. z o.o. w Chełmie oraz przewoźnicy prywatni z Chełma i Włodawy. Dostępne są trzy połączenia w ciągu dnia z Włodawą oraz dwa połączenia z Chełmem. Należy poprawić stan techniczny urządzeń służących do obsługi ruchu pasażerskiego tj. przystanków, zatok, oznakowania. W znacznej odległości do przystanku autobusowego znajdują się następujące miejscowości: Wojciechów, Stary Majdan, Bukowski Las, Hańsk II. W/w wsie są poza zasięgiem działania obsługi PKS, gdyż przez te wsie nie przechodzą odcinki dróg układu podstawowego.

4.3. Linie kolejowe.

Na terenie gminy nie występują linie kolejowe.

5. Uwarunkowania stanu funkcjonowania infrastruktury technicznej.

5.1. Sieć wodociągowa.

Podstawowymi źródłami zaopatrzenia zbiorowego w wodę są ujęcia wodociągowe z sieciami. Największe ujęcia zaopatrujące ludność w wodę posiadają: SM w Hańsku Pierwszym, HSG w Dubeczno, Gmina Hańsk i Agrofarm Sp. z o.o. w Kulczynie. Inne mniejsze ujęcia, które znajdują się przy szkołach w Dubeczno i Kulczynie są już nie użytkowane.

Parametry techniczne największych ujęć wodnych przedstawiają się następująco:

Tabela 15. Wykaz ujęć wodociągowych

Lp	Lokalizacja ujęcia	Ilość studni	Głęb.	Q max m ³ /d	Q śr/d	Q godz	Zbior. wyr.	Odziel.
1.	SM Hańsk Pierwszy	2	50	287	223,8	23	200 m ³	Tak
2.	HSG Dubeczno	2	70	221		15		
3	Agrofarm w Kulczynie	1	101	84	65	21	100 m ³	Tak
4	Dubeczno	2	70	720	150	30	150 m ³	Tak

Źródło: dane UG Hańsk

Do rozprowadzania wody z ujęć w Hańsku Pierwszym i Dubecznie służą dwa wodociągi grupowe, zaopatrujący w wodę miejscowości: Hańsk Pierwszy, Hańsk Kolonia, Szcześniki, Konstantynówkę, Rudkę Łowiecką, Ujazdów, Kulczyn i Kulczyn Kolonia oraz Dubeczno, Macoszyn Mały i Osowę. Długość tych wodociągów wynosi 75,03 km i podłączonych jest do niego 910 gospodarstw indywidualnych. Pozostali odbiorcy to mieszkańcy osiedli w Hańsku Pierwszym, Dubecznie i w Kulczynie. Według danych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi stopień zwodociągowania gminy na koniec 2010 wynosi 73,85% (2841 mieszkańców korzysta z sieci wodociągowej).

Z ujęć Agrofarmu w Kulczynie i HSG w Dubecznie woda wykorzystywana jest tylko na potrzeby technologiczno-produkcyjne zakładów.

Podstawowymi źródłami zaopatrzenia w wodę na terenach wiejskich nie objętych wodociągami zbiorowymi są studnie kopane i wiercone. Szacuje się, że 15 % gospodarstw korzystających z własnych ujęć posiada własne instalacje wodociągowe, wykonane na bazie hydroforów. Jakość wody pitnej w tych gospodarstwach przeważnie jest zła.

5.2. Sieć Kanalizacyjna

Jednym z elementów infrastrukturalnych niezbędnych do rozwoju oraz w zasadniczy sposób wpływających na ochronę środowiska jest sieć kanalizacyjna, która w gminie jest raczej niezadawalająca. Oczyszczanie ścieków w miejscowościach Hańsk Pierwszy, Dubeczno odbywa się przy pomocy oczyszczalni ścieków.

Jedną z największych oczyszczalni i obsługujących najwięcej gospodarstw domowych jest mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia typu BIOBLOK MU-200 o przepustowości 200 m³/d, w Hańsku Pierwszym. Stanowi ona własność SM w Hańsku Pierwszym. Oczyszczone ścieki odprowadzane są poprzez rów melioracyjny do rzeki Krzewianki i dalej, do rzeki Włodawki. Dzienny zrzut ścieków wynosi 130 m³/d, co pozwala określić stopień wykorzystania obiektu na 65 %.

Ścieki do oczyszczalni doprowadzane są z osiedla mieszkaniowego spółdzielni i z wiejskich gospodarstw domowych, kolektorami sanitarnymi. Długość kolektorów sanitarnych odbierających ścieki z 263 indywidualnych gospodarstw domowych, wynosi 15,3 km. Na osiedlu długość kolektora wynosi ok. 1,5 km. Podłączone do tej oczyszczalni są osiedla po PGR w Kulczynie i Krychowie. Oczyszczalnia ta jest nowoczesna i energooszczędna.

Drugą pod względem wielkości, jest oczyszczalnia ścieków w Dubecznie. Jest to mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia o nazwie BIOCLERE, o przepustowości 120 m³/d. Aktualny zrzut ścieków wynosi 65 m³/d, co wskazuje na stopień jej wykorzystania na poziomie 54%. Oczyszczone ścieki z oczyszczalni odprowadzane są systemem rowów melioracji szczegółowych Włodawki.

Doprowadzanie ścieków odbywa się kolektorami sanitarnymi tłocznymi, za pośrednictwem trzech przepompowni. Kolektor sanitarny odbierający ścieki ze 221 indywidualnych gospodarstw domowych posiada długość 1,6 km.

Ponadto na terenie gminy zostało wybudowanych 324 szt. zagrodowych oczyszczalni ścieków dla układu rozproszonego.

5.3. Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami prowadzona jest w ramach Regionu Centralno–Wschodniego. Gmina należy do Międzygminnego Związku Celowego z siedzibą we Włodawie, który zarządza zlokalizowanym tam Zakładem Zagospodarowania Odpadów. Wytworzone w gminie odpady wywożone są do Zakładu Zagospodarowania Odpadów we Włodawie, który wyposażony jest w podstawowe urządzenia techniczne niezbędne do zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego. Na terenie gminy funkcjonuje zorganizowany system zbiórki, transportu i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, który prowadzi firma wybrana w przetargu. W gminie prowadzi się

selektywną zbiórkę odpadów. W roku 2014 zebrano z terenu gminy 225,25 Mg zmieszanych odpadów komunalnych, 166,75 Mg segregowanych oraz 2,69 Mg odpadów w Punkcie Selekcyjnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Hańsku Pierwszym.

Na terenie gminy znajduje się 2 020 tys. kg wyrobów zawierających azbest z reguły jako pokrycia dachowe (dane na koniec 2014 r., Baza Azbestowa). Są one sukcesywnie demontowane i przekazywane do unieszkodliwienia.

5.4. Ciepłownictwo.

Podstawowymi źródłami energii cieplnej dla lokali mieszkalnych są kotłownie węglowe. Największe z nich to kotłownie: Spółdzielni Mieszkaniowej w Hańsku Pierwszym, Spółdzielni Mieszkaniowej w Dubecznie, Agrofarmu w Kulczynie, Agronomówce oraz w szkołach w Kulczynie i w Dubecznie.

Kotłownie te najczęściej wyposażone są w piece UKS i opalane są miałem węglowym, z wyjątkiem kotłowni w szkole w Kulczynie.

Moc i typy kotłów poszczególnych kotłowni przedstawia się następująco:

- SM w Hańsku Pierwszym – 3 kotły UKS o mocy 1,35 MW
- 1 kocioł 500KPM o mocy 0,50 MW,
- SM w Dubecznie - 2 kotły UKS o mocy 0,32 MW,
- szkoła w Dubecznie - 2 kotły UKS o mocy 0,32 MW,
- szkoła w Kulczynie - 1 kocioł olejowy o mocy 0,16 MW,
- Agronomówka w Hańsku Pierwszym- 1 kocioł UKS o mocy 0,08 MW.

Łącznie wszystkie kotłownie dostarczają ciepło do 233 mieszkań, w tym: SM Hańsk – 123, SM Dubeczno – 51, agronomówka – 8, Agrofarm – 24, szkoła Dubeczno – 6 i szkoła Kulczyn – 3.

Wszystkie pozostałe prywatne budynki ogrzewane są poprzez indywidualne instalacje grzewcze.

5.5. Zaopatrzenie w gaz sieciowy.

Na teren gminy doprowadzony został gazociąg z miejscowości Kamień k. Chełma, którego zarządcą jest Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. Oddział w Tarnowie. Instalacja o przepustowości 700-1000 m³/h została doprowadzona do Dubeczna w związku z zapotrzebowaniem Huty Szkła. Właściciel zakładu na chwilę obecną nie zdecydował się na przyłączenie do sieci z powodu korzystniejszej polityki cenowej dotychczasowego dostawcy gazu propan-butan, jak również stabilniejszych parametrów tego gazu.

Aktualnie trwają starania o przyłączenie mieszkańców Dubeczna do instalacji oraz doprowadzenie gazociągu do Hańska Pierwszego, co pozwoliłoby na dostarczenie gazu mieszkańcom i innym podmiotom w tej miejscowości, a także do planowanej w pobliżu kopalni węgla kamiennego. Powyższe inwestycje przyczynią się do poprawy jakości powietrza w związku ze zmianą zarówno paliwa, jak i urządzeń grzewczych, na bardziej przyjazne dla środowiska. Przyjmuje się, że tym inwestycjom będą towarzyszyć przedsięwzięcia zwiększające termoizolacyjność budynków

5.6. Elektroenergetyka.

Dystrybucją energii elektrycznej dla odbiorców indywidualnych i instytucjonalnych na terenie gminy Hańsk zajmuje się PGE Dystrybucja S.A. Oddział Zamość. Jednostka ta funkcjonuje na obszarze 15 283 km² obejmując swym zasięgiem wschodnią część województwa lubelskiego oraz północno-wschodnią część województwa podkarpackiego (łącznie 434 tys. odbiorców). Energetykę gminy stanowią urządzenia zaopatrujące w energię elektryczną odbiorców indywidualnych, jak i zakłady pracy.

Na terenie gminy znajdują się następujące rodzaje i ilości urządzeń energetycznych:

1. Linie WN 110 kV- 7,13 km,
2. Linie SN 15 kV- 105,78 km,
3. Linie nap. nn z przył. - 117,37 km,
4. Stacje transformatorowe SN/nn- 54 szt,

Do w/w. urządzeń podłączonych jest 1197 odbiorców energii elektrycznej, w tym 636 posiadających instalacje 1-fazowe i 561 posiadających instalacje 3-fazowe.

Z powyższej ilości urządzeń 1 stacja transformatorowa nie zapewnia wymaganej mocy oraz około 1,5 km linii nn wymaga modernizacji i przebudowy.

Dla zabezpieczenia potrzeb polegających na uzbrojeniu terenów wyznaczonych pod zabudowę w opracowywanych planach zagospodarowania przestrzennego wymagane będzie wybudowanie 4 nowych stacji transformatorowych, ok. 10 km linii nn oraz ok. 2 km linii kablowych SN (przebudowa linii napowietrznych).

5.7. Telekomunikacja.

Łączność na terenie gminy oparta jest na centralach automatycznych. Głównym operatorem jest Orange Polska S.A. Teren gminy objęty jest zasięgiem telefonii komórkowej wszystkich operatorów dostępnych na rynku polskim. Znajdują się tu pięć nadajników telefonii komórkowej w miejscowościach Hańsk Pierwszy i Osowa. Gmina w celu stworzenia i rozbudowy bezprzewodowego, szerokopasmowego dostępu do Internetu wzięła udział w projekcie: "Wirtualne powiaty. Budowa Społeczeństwa Informacyjnego na Lubelszczyźnie. Etap III". Utworzona w ramach projektu Regionalna Sieć Szerokopasmowa zapewni mieszkańcom, firmom i instytucjom możliwość korzystania z szerokiego zakresu usług publicznych dostępnych drogą elektroniczną. Będzie możliwe świadczenie szybkich usług internetowych na terenach obszarów wiejskich, co do tej pory było niemożliwe. Pozwoli to również obniżyć koszt dostawy Internetu. Efektem realizacji będzie zwiększenie konkurencyjności prowadzenia działalności gospodarczej co pozwoli na zwiększenie atrakcyjności regionu dla inwestorów zewnętrznych. W chwili obecnej w ramach projektu stworzono 2 hotspoty (UG i GOK) oraz punkty publicznego dostępu do Internetu we wszystkich świetlicach na terenie gminy. W planach jest wyłonienie dostawców usług dla odbiorców indywidualnych.

6. Uwarunkowania stanu środowiska – analizy środowiskowe

6.1. Rzeźba terenu, warunki fizjograficzne

Gmina Hańsk leży w całości na obszarze subregionu Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego, który wchodzi w skład Polesia Lubelskiego (Chałubińska, Wilgat 1954). Rzeźba na tym obszarze jest monotonna, teren płaski i równiny o deniwelacjach kilku metrów, a spadki dochodzą do 2%. Większą część obszaru gminy zajmują równiny akumulacyjne: w części zachodniej i na krańcach wschodnich są to równiny akumulacji jeziornej oraz równiny torfowe, w części centralnej równiny sandrowe, a w części północnej równiny terasy akumulacyjnej. Na zachód od doliny górnej Krzemianki występują kemy, które tworzą garby o szerokości od 100 m długości do 3 km.

Kem w okolicy Hańska Pierwszego tworzy szeroki południkowy wał, natomiast pozostałe mają przebieg zbliżony do równoleżnikowego.

Powierzchnia kemów wznosi się od 180-185m npm, a od 5-10m ponad otaczające obszary równin. Kemy zbudowane są z piasków na przemian średnio i drobnoziarnistych oraz przewarstwień mułków silnie pociętych siecią drobnych uskoków, która powstała w okresie deglacjacji. W stropie najczęściej występuje pokrywa gliny ablacyjnej piaszczysto-ilastej ze żwirami i głazami, którymi usiana jest powierzchnia.

Oprócz kemów, do form pochodzenia wodnolodowcowego należą równiny sandrowe. Tworzą one płaskie powierzchnie o małym nachyleniu i wysokości 168-172m npm, a ich występowanie nawiązuje do przebiegu doliny Krzemionki, lecz o znaczeniu szerszym zasięgu. Równiny sandrowe okalają młodsze piaszczyste równiny tarasów akumulacyjnych, równin jeziornych i równin torfowych. Osady tych równin nakładają się na serię sandrową, bądź wypełniają zagłębienia na jej powierzchni.

W środkowej części oraz we wschodniej (okolice Bukowskiego Lasu) i w południowo-zachodniej (okolice Kulczyna) części gminy występują równiny jeziorne. Powstały one w czasie ostatniego zlodowacenia i charakteryzują się monotonną rzeźbą, urozmaicone jedynie nielicznymi drobnymi zagłębieniami. Powierzchnie te leżą na wysokości 165-167m npm i poniżej równiny sandrowej, która z nią bezpośrednio sąsiaduje.

Najniższej położone powierzchnie na terenie gminy to równiny torfowe. Powstały one poprzez wypełnienie dawnych mis jeziornych i obniżeń torfami. Głównymi równinami torfowymi są: Krowie Bagno, Bagno Bubnów i Dubeczno, a ich powierzchnie leżą zwykle o 2 – 3m niżej od otaczających je równin akumulacyjnych (Bałaga 1981). Występują one na wysokości 165 – 167m npm. i leżą poniżej równiny sandrowej, która z nią bezpośrednio sąsiaduje.

W południowo-wschodniej części gminy występują leje krasowe na wychodniach skał kredowych oraz w obrębie płytkich pokryw piaszczystych (kras reprodukowany). Są to formy o kształtach owalnych (średnica 50-200m), lub wydłużonych (dolinki krasowe), a w jeszcze innych przypadkach przyjmują nieregularne kształty w wyniku połączenia mniejszych form krasowych. Ich głębokość sięga 2-4m i zwykle wypełnione są utworami organicznymi (Harasimiuk 1975).

Wzgórza morenowe występują na zachód od Hańska Pierwszego i są to pagórki o wysokości względnej do 5 m. Budują je utwory piaszczysto-żwirowe.

Największą powierzchnią denudacyjną jest równina denudacyjna, która tworzy łagodnie opadającą ku północy wyniosłość, w stronę Krowiego bagna. Znacznie mniejsza jest równina denudacyjna w okolicy Wólki Petryłowskiej w południowej części gminy.

6.2. Uwarunkowania hydrograficzne

Wody powierzchniowe

Gmina Hańsk położona jest w całości w dorzeczu Bugu, w zlewni rzeki Włodawki i jej dopływów.

Zachodnia część gminy odwadniana jest bezpośrednio do Włodawki, natomiast część centralną drenaży Więzienny Rów. Wschodni fragment gminy odwadniają dwa prawe dopływy Włodawki–Krzemianka i Tarasienka.

Centralną część gminy zajmuje zlewnia Krzemianki. Niewielki fragment wschodniej części gminy odwodniony jest przez rzekę Tarasienkę. Rzeka Włodawka stanowi fragmenty południowej i północnej granicy gminy. Na południu rów, który można przyjąć za górny odcinek Włodawki, połączył Bagna Staw i Bubnów i w ten sposób tworzą one jeden obszar hydrologiczny. Wody z tych kompleksów bagiennych odprowadzane są w kierunku zachodnim poza obszarem gminy. W części północnej Włodawka, tworząc granicę gminy zbiera Więziennym Rowem wody Krowiego Bagna. Więzienny Rów, przekopany równoleżnikowo poprzez centralną część Krowiego Bagna, jest największym odprowadzalnikiem wód z tego kompleksu. W wielu miejscach regulacja przepływów prowadzona jest za pomocą urządzeń hydrotechnicznych: jazów i zastawek.

Rzeka Krzemianka jest systematycznie pogłębiana ze względu na znaczne ilości namulów napływających do jej koryta.

Trzeba również zaznaczyć, iż część wody pobieranej z Jeziora Wytyckiego prowadzona jest na teren łąk Krowiego Bagna podziemnym rurociągiem. W ten sposób unika się w okresie wegetacyjnym strat wody poprzez parowanie.

Ważnym elementem powierzchniowej części hydrosfery są jeziora. Na terenie gminy Hańsk znajdują się dwa niewielkie zbiorniki: Hańskie i Dubeczyńskie.

Jezioro Hańskie (Krychowskie) o powierzchni 4 ha, położone jest w trudno dostępnym, podmokłym gytiowisku na południe od drogi Hańsk - Brus. Brzegi jeziora silnie zarastają, a dno jest wyjątkowo muliste. Jezioro Hańskie jest akwenem okresowo przepływowym. W czasie wysokiej alimentacji atmosferycznej i wysokich stanów wód podziemnych funkcjonuje rów doprowadzający wodę do jeziora od północnego wschodu. Należy podkreślić, że zarastający doprowadzalnik silnie się zamula i wypłyca.

W niewielkiej odległości na północ od huty szkła w Dubecznie znajduje się Jezioro Dubeczyńskie. Położone na wysokości 166 m n.p.m. jezioro o powierzchni 15 ha jest stosunkowo płytkie. Głębokość maksymalna wynosi 2,2 m a długość linii brzegowej 1305 metrów.

Zarastający eutroficzny akwen wykazuje duże podobieństwo do pozostałych jezior. Atrakcyjne przyrodniczo są duże powierzchnie torfianek w pobliżu Dubeczna przy jeziorze Dubeczyńskim dzierżawione przez PZW.

Ważnym obiektem jest też Krowie Bagno. Duży kompleks torfowisk położonych w zachodniej części gminy jest obecnie obszarem intensywnej produkcji rolniczej. Silnie pocięty rowami teren zmienił swój pierwotny, naturalny charakter. Dynamiczne zmiany dotyczą ilości rozrządu oraz tempa obiegu wody. [Powierzchniowe zbiorniki wodne pochodzenia antropogenicznego tworzące się jako zalewiska w nieckach osiadania terenu będą pełnić funkcję ekologiczną i będą użytkowane jako użytki ekologiczne, w szczególności te o istotnych walorach przyrodniczych.](#)

Wody podziemne

Wody podziemne pierwszego użytkowego poziomu występują w utworach kredy i czwartorzędu. Ich gospodarcze wykorzystanie uzależnione jest od głębokości występowania wód podziemnych poszczególnych pięter oraz od wielkości potrzeb wodnych i jakościowych

cech wody. Płytkie wody poziomu czwartorzędowego mają zwierciadło swobodne. Podobny charakter zwierciadła mają wody piętra kredowego w obszarach ostańców denudacyjnych. W miejscach głębszego występowania skał kredowych wody tego piętra mają charakter naporowy.

Większą część gminy zajmują tereny podmokłe okresowo bądź stale, na których głębokość występowania wody podziemnej, nawet w okresach posusznych, jest mniejsza od 2m.

Warstwę wodonośną wód pierwszego poziomu tworzą przeważnie piaski, często z przewarstwieniami pylasto-mułkowymi. Małe wysokości względne i płytkie zaleganie warstw słabo przepuszczalnych decydują o niewielkim zróżnicowaniu miąższości strefy aeracji. Najgłębiej (poniżej 5m ppt) wody podziemne stwierdzono na mało wyraźnych wyniosłościach w pobliżu Garbu Włodawskiego.

Charakter rzeźby pozwala przypuszczać, że w terenie gminy miąższość warstwy suchej w żadnym miejscu nie przekracza 10 m. Najczęściej zwierciadło wody w studniach zarejestrowano na głębokościach 2-3 m. Poza obszarami zabudowanymi, w obrębie holeceńskiej równiny akumulacyjnej wody podziemne występują jeszcze płycej. W rejonie Krowiego Bagna zwierciadło wody utrzymuje się na głębokości 1 m. Z literatury wynika, że działalność gospodarcza silnie skomplikowała stosunki wodne gminy. W konsekwencji przeprowadzonych odwodnień nastąpiło lokalne obniżenie zwierciadła wody.

W ukształtowaniu zwierciadła wody podziemnej zauważa się związek z rzeźbą terenu. Najwyżej zwierciadło wody podziemnej występuje na Garbie Włodawskim. Poza rejonem Garbu Włodawskiego zwierciadło wody podziemnej wykazuje niewielkie spadki, a liczne ciekły - głównie sztuczne - mają duży zasięg drenażu. Działy wodne mają w warunkach naturalnych charakter strefowy, a wody powierzchniowe i podziemne odpływają do zlewni Krzemianki i Włodawki. W kierunku południowym, okolice Wojciechowa, zwierciadło wody podziemnej lekko się podnosi. W strefie lokalnego, podziemnego działu wodnego rozdzielającego dorzecza Krzemianki i Włodawki wody podziemne utrzymują się na podobnej wysokości. W obrębie badanego obszaru zwierciadło wody podziemnej obniża się ku dolinom rzek maksymalnie o kilka metrów. Gradiendy hydrauliczne są małe, a wody podziemne generalnie odpływają w kierunku północno-wschodnim.

Trwale obniżenie zwierciadła wody podziemnej szacuje się jednak na kilkadziesiąt centymetrów (Michalczyk 1998), a poważniejsze zmiany stwierdzono jedynie w obrębie Krowiego Bagna, pociętego gęstą siecią głębokich rowów.

Na proces obniżenia się zwierciadła wody podziemnej wpływa również ich pobór do lokalnych sieci wodociągowych.

Gmina w całości położona jest w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 407.

6.3. Uwarunkowania glebowe

Gmina Hańsk charakteryzuje się małym udziałem gleb dobrych, tym samym przewagą gleb słabych. Najlepsze gleby należące do III b klasy bonitacji występują w centralnej części gminy, na terenie wsi Kolonia Hańsk i Kolonia Kulczyn i zajmują tylko 14 ha. Posiadają bardzo korzystne warunki dla produkcji rolnej i nadają się bez ograniczeń do intensyfikacji rolnictwa.

Obszary tych gleb podlegają bezwzględnej ochronie przed zmianą użytkowania na nierolnicze.

Gleby VI klasy wstępują niewielkimi zasięgami na terenie gminy Hańsk. Gleby słabe zajmują północną południowo – zachodnią część gminy i nie podlegają ochronie prawnej. Są to gleby należące do VI klasy bonitacyjnej. Słabe gleby klasy V, VI i VIz stanowią blisko 70% powierzchni gleb. Gleby te nie nadają się do intensyfikacji rolnictwa i podniesienie ich bonitacji jest w zasadzie niemożliwe. Są to gleby, które w pierwszej kolejności powinny być zagospodarowane nierolniczo stwarzając tym samym możliwość zagospodarowania gminy w kierunku rekreacji.

Trwale użytki zielone zajmują około 24,7% całej powierzchni gminy. Występują one w obniżeniach terenu i w dolinach cieków. Są to tereny predysponowane do wykorzystania jako

baza paszowa i niezależnie od ich słabej wartości mają duże znaczenie dla gospodarki hodowlanej, a więc powinny pozostać w użytkowaniu rolniczym.

6.4. Budowa geologiczna, zasoby surowców mineralnych

Czwartorzęd na obszarze gminy Hańsk zalega na urozmaiconej hipsometrycznie i morfologicznie powierzchni erozyjno-denudacyjnej, ścinającej utwory dolnego i górnego mastrychtu, oligocenu i miocenu. Bezpośrednie podłoże utworów czwartorzędowych zróżnicowane jest także pod względem litologicznym: skały węglanowe mastrychtu, piaski, ropy, mułki i węgiel brunatny trzeciorzędu (Jahn 1956, Żelichowski 1984).

Miąższość czwartorzędu na obszarze gminy waha się od 0–60 m, a dominującymi utworami są piaski, ropy, mułki oraz torfy. Do najstarszych osadów czwartorzędowych należą gliny zwałowe i ich rezydna z okresu zlodowacenia podlaskiego. Zalegają one na głębokości ok. 40 m i mają miąszość ok. 0,5 m (Wyrwicka 1977).

Zlodowacenie południowo-polskie zaznaczyło się zwirem wodnolodowcowymi i glinami zwałowymi o łącznej miąszości ok. 8m. Na tych utworach zalegają piaski i mułki jeziorne z interstadiału. Są one warstwowane (laminy ciemne i jasne). Stadiał górny zlodowacenia południowopolskiego reprezentują mułki i ropy zastoiskowe, gliny zwałowe i piaski ze żwirami wodnolodowcowe. Miąszość całej serii dochodzi do 10 m.

Interglacjał mazowiecki należy niewątpliwie do najlepiej udokumentowanych jednostek stratygraficznych na obszarze obejmującym gminę. Dzieli się on na cztery fazy, a występuje jako seria osadów mineralno-organicznych i organicznych (miąszość około 22,0 m - piaski rzeczne, ropy i mułki ilaste jeziorne, torfy, gytie i piaski deluwialne). Zalega nad glinami zwałowymi stadiału dolnego zlodowacenia południowopolskiego, a przykryty jest osadami zlodowacenia środkowopolskiego.

Zlodowacenie środkowopolskie reprezentują osady rzeczne i wodnolodowcowe (piaski) ze stadiału przed maksymalnego mułki, torfy i gytie z interstadiału, a ze stadiału maksymalnego pochodzą piaski i żwiry lodowcowe, mułki i ropy piaszczyste zastoiskowe, gliny zwałowe oraz piaski i gazy moren czołowych. Piaski i mułki kemów występują przede wszystkim między torfowiskami Krowie Bagno i Bubnów, a duży występuje także płat zorientowany południkowo w okolicy Hańska.

Stadiał mazowiecko-podlaski reprezentują piaski rzeczne oraz piaski i mułki rzeczno-teryglacjalne na marofach kredy górnej. Piaski rzeczne występują w profilach wiertniczych usytuowanych w północnej części gminy i mają miąszość 2 - 4 m, natomiast piaski i mułki rzeczno-teryglacjalne pojawiają się na powierzchni w postaci płatów w północnej i południowo-zachodniej części gminy, a ich miąszość dochodzi do 10,0 m. (Buraczyński, Wojtanowicz 1988).

Najważniejszymi osadami z okresu zlodowacenia północnopolskiego są piaski jeziorno-rozlewiskowe oraz mułki jeziorno-rozlewiskowe. Zalegają one płatami na obrzeżach obszarów torfowych (np. okolice Dubeczna).

Piaski eoliczne w wydmach występują w widłach rzek Włodawki i Krzemianki na plejstocenijskich terasach i równinach sandrowych. Wydmy zbudowane są z piasków średnioziarnistych i osiagają wysokość do kilku metrów.

Holeceńskie osady zajmują znaczną część obszaru gminy Hańsk, a są to torfy, namuły zagłębień bezodpływowych, piaski, mułki i ropy rzeczno-rozlewiskowe.

Torfy stanowią najbardziej genetycznie rozpowszechniony typ osadów holocenijskich i tworzą one zwarte obszary torfowisk: Krowie Bagno, Bagno Bubnów, Dubeczno oraz torfowisko we wschodniej części gminy. Miąszość torfów jest zróżnicowana i wynosi do 7,0 m (Krowie Bagno). Oprócz torfów przejściowych i wysokich na torfowisku Dubeczno, pozostałe reprezentują torfy niskie (Bałaga 1981).

Piaski, mułki i ropy rzeczno-rozlewiskowe są utworami związanym z holoceniem, w tym i współczesnymi przepływami rzek. Reprezentują formę korytową i rozlewiskową, a ich miąższość sięga 2m.

W zagłębieniach bezodpływowych różnej genezy: krasowych, deflacyjnych, pojeziernych, wytopiskowych i in. odłożyły się osady holoceniowe w postaci namulów mineralnych i mineralno-organicznych. Występują one zwykle w stanie trwałym i dużym nawilgoceniu, co związane jest z płytko zalegającym poziomem wód gruntowych. Miąższość tych osadów dochodzi do 3,0 m.

Najważniejszym surowcem występującym na terenie gminy Hańsk jest węgiel kamienny, zalegający w kompleksie skał karbońskich. Gmina Hańsk położona jest we wschodniej części Lubelskiego Zagłębia Węglowego (LZW). Południowo-zachodnia część gminy leży w zasięgu złoża Orzechów-Sawin. Dla złoża wydano koncesje rozpoznawcze i aktualnie trwają zakrojone na szeroką skalę prace projektowe nad przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do uzyskania koncesji na wydobycie. Wszelkie prace prowadzi firma Global Mineral Prospects Sp. z o.o., która w trakcie badań potwierdziła całkowite zasoby złoża węgla w międzynarodowym standardzie JORC (Joint Ore Reservers Committee) na poziomie 1 200 mln ton. Powierzchnia obszaru koncesyjnego to 137 km² a szacowane roczne wydobycie to 8 mln ton.

Innymi surowcami występującymi na obszarze gminy są kruszywa naturalne oraz torfy. W stanie obecnym wydobycie udokumentowanych zasobów piasków i torfu prowadzone jest na mocy aktualnych koncesji, w granicach ustanowionych obszarów i terenów górniczych.

Tereny górnicze – stan na czerwiec 2017 roku.

Złóża kruszywa naturalnego:

- Konstantynówka V o pow. 13 502 m²,
- Konstantynówka IV o pow. 8600m²,
- Konstantynówka III o pow. 11 000m²,
- Konstantynówka II o pow. 16 700m²,
- Konstantynówka A o pow. 13 926m²,
- Konstantynówka B o pow. 4 104 m²,
- Kulczyn I o pow. 17 902 m²,
- Dubeczno o pow. 19 890 m²,

Złóża torfu:

- Osowa o pow. 3 070 m²,
- Kolonia Kulczyn o pow. 3 111 m².
- Stary Majdan o pow. 5 842 m².

6.5. Zasoby leśne

Powierzchnia lasów w gminie Hańsk wynosi 7499 ha, z czego lasy administrowane przez Nadleśnictwo Sobibór mają powierzchnię 6114,7 ha. W skład Nadleśnictwa wchodzi dwa obręby: Dubeczno i Sobibór.

Lasy administrowane przez Nadleśnictwo Włodawa w Susznie mają powierzchnię 500,7902 ha powierzchni leśnej, w obrębie Szcześniki, w tym: 454,7575 ha pow. leśnej zalesionej (Ls), 32,8073 ha użytków ekologicznych i 13,2254 ha bagien.

Lesistość gminy jest bardzo wysoka, znacznie wyższa niż średnia dla województwa i dla kraju i wynosi 39,5%.

Lasy Nadleśnictwa Sobibór podzielone zostały na trzy grupy: rezerwaty, lasy ochronne (glebochronne, wodochronne) i lasy gospodarcze. Powierzchnia lasów położonych na terenie Parku Narodowego wynosi 125,38ha,

Występują one w postaci dużych zwartych kompleksów w przeważającej ilości w północnej i wschodniej części gminy. Lasy te są znacznie zróżnicowane pod względem siedliska. Występują tu zarówno siedliska suche, świeże, jak i wilgotne, a nawet bagiennie. Z siedlisk borowych przeważają bory świeże z drzewostanami sosnowymi w różnym wieku i dość ubogą roślinnością podokapową. Bory mieszane świeże występują na nieco żyzniejszych glebach i mają podobny skład gatunkowy drzewostanów (głównie sosna z domieszką brzozy), a roślinność podszytu i runa bogatszą. Las świeży i las mieszany występują na niewielkich powierzchniach w okolicy wsi Kolonia Hańsk. Drzewostany budują zwykle gatunki liściaste jak: dąb, brzoza, grab, osika a także sosna. Roślinność runa i podszytu jest dobrze rozwinięta. Spośród siedlisk wilgotnych największe powierzchnie zajmuje bór mieszany wilgotny. Na tym siedlisku występują drzewostany z przewagą sosny lub przewagą brzozy. Roślinność podokapowa dość bogata.

W obniżeniach terenu lub w pobliżu cieków występują siedliska podmokłe. Są to bory bagiennie lub olsy. Pierwsze charakteryzują się bardzo ubogą roślinnością, a drugie bujną i bogatą w gatunki.

Oceniając wszystkie lasy na obszarze gminy Hańsk (pod kątem przydatności dla rekreacji, z uwzględnieniem ich ochrony przed czynnikami antropogenicznymi), podzielono na cztery grupy:

- do pierwszej grupy zaliczono atrakcyjne widokowo drzewostany liściaste i iglaste w wieku powyżej 40 lat, na siedliskach świeżych i żyznych, o dużej odporności korzystnym mikroklimacie, które mogą być wykorzystane w celach rekreacyjnych bez szczególnych ograniczeń.
- drugą grupę stanowią lasy różniące się od lasów grupy pierwszej tylko wiekiem drzewostanów, a tym samym są mniej odporne na antropopresję. Są to lasy potencjalnie przydatne dla rekreacji bez szczególnych ograniczeń, jednak obecnie ze względu na młody wiek, duże zwarcie i zagrożenie pożarowe dostępne tylko po wyznaczonych szlakach.
- do trzeciej grupy zaliczono lasy różnowiekowe i różnogatunkowe na siedliskach wilgotnych. Są one mało przydatne dla rekreacji ze względu na niezbyt korzystny mikroklimat, niewielką odporność siedliska, a także okresowo zawilgotne podłoże. Penetracja jest okresowo możliwa tylko po szlakach wyznaczonych.
- do ostatniej, czwartej grupy zaliczono lasy o małej odporności, pełniące głównie funkcje ochronne (glebo i wodochronne) i z tego względu wyłączone z użytkowania rekreacyjnego. Należą tu zarówno bory suche występujące na ubogim, suchym i przepuszczalnym podłożu, jak również lasy na siedliskach bagiennych (bory bagiennie i olsy) niekorzystne klimatycznie stanowiące powierzchnie wodochronne, regulujące stosunki wodne na danym terenie. Obszary te wymagają też ochrony przed czynnikami

antropogenicznymi dla zachowania odmiennej roślinności i charakterystycznych cech środowiska.

6.6. Stan ochrony prawnej środowiska

Obszar gminy Hańsk charakteryzuje się wysokimi walorami biotycznymi, które są związane głównie z ekosystemami wodno torfowiskowymi o dużym nagromadzeniu gatunków chronionych i rzadkich flory torfowiskowej. Pomimo niekorzystnych zmian w środowisku przyrodniczym powodującym zubożenie składu gatunkowego świata roślin i zwierząt, gmina Hańsk należy do bardzo interesujących przyrodniczo. Zachowały się tu cenne zbiorowiska roślinne, rzadkie i zagrożone gatunki roślin i zwierząt. Są wśród nich takie gatunki (motyle, żółw, rosiczka) dla których stanowiska w gminie Hańsk należą do najważniejszych w skali kraju. W ochronie walorów przestrzeni przyrodniczej równą miarę przykładła się do ochrony zachowawczej oraz ochrony czynnej.

Oba sposoby ochrony uzupełniają się przy czym najczęściej najlepsze warunki dla rozwoju ochrony aktywnej zapewnia przestrzenna ochrona zachowawcza.

W ochronie zachowawczej dąży się do objęcia możliwie pełnego spektrum kluczowych ekosystemów i zagrożonych siedlisk a także krajobrazów.

Za podstawę rozwoju systemu obszarów chronionych uważa się przede wszystkim dwie interregionalne sieci ekologiczne tzw. Krajową Sieć Ekologiczną (EKOVET - PL) i Sieć NATURA 2000.

W celu ochrony tych stanowisk na terenie gminy Hańsk występują następujące obszary i obiekty chronione:

Poleski Park Narodowy - część północna Bagna Bubnów i Bagna Staw utworzony Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 kwietnia 1990r. w sprawie utworzenia Poleskiego Parku Narodowego (Dz. U. Nr 27, poz. 155). Ochroną objęto tu jedno z najlepiej zachowanych na terenie Lubelszczyzny torfowisk niskich.

Sobiborski Park Krajobrazowy Rozporządzenie Nr 33 Wojewody Lubelskiego z dnia 10 czerwca 2003r. w sprawie Sobiborskiego Parku Krajobrazowego: (Dz. Urzędowy Województwa Lubelskiego Nr 86, poz. 2260). Utworzono go w celu ochrony ekosystemów wodno-torfowiskowych oraz leśnych z rzadkimi gatunkami roślin i zwierząt.

Rezerwat przyrody - „Żółwiowe Błota” część o powierzchni 142,7 ha utworzony Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych z dnia 17 listopada 1988r. (Monitor Polski 32, poz. 293). Obejmuje kompleks śródleśnych jezior i stawów, a także torfowiska i lasy.

Obszary Chronionego Krajobrazu:

Poleski Obszar Chronionego Krajobrazu utworzony Rozporządzeniem Nr 53 Wojewody Chełmskiego z dnia 26 czerwca 1998 r. (Dz. Urz. Woj. Chełmskiego Nr 10, poz. 89).

Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu utworzony Rozporządzeniem Nr 50 Wojewody Chełmskiego z dnia 26 czerwca 1998 r. (Dz. Urz. Woj. Chełmskiego Nr 10, poz. 86)

Użytki ekologiczne

a) „Torfowisko Dubeczyńskie” (pow. 359 ha) Uchwała Rady Gminy Hańsk Nr XXVI/124/97.

b) „Bagno Ostrowskie” (pow. 25,77 ha) Rozporządzenie Wojewody Lubelskiego z dnia 16 lipca 2002r. w sprawie uznania obszarów za użytki ekologiczne na terenie woj. lubelskiego (Dz. Urzęd. Woj. Lub. Nr 80, poz. 1695)

c) „*Żdzarka*” (pow. 21,28 ha) Rozporządzenie Wojewody Lubelskiego Nr 156 z dnia 16 lipca 2002r w sprawie uznania obszarów za użytki ekologiczne na terenie woj. lubelskiego (Dz. Urzęd. Woj. Lub. Nr 80, poz. 1713)

d) „*Dolina rzeki Tarasienki*” (pow. całkowita 57,27 ha) Rozporządzenie Wojewody Lubelskiego Nr 156 z dnia 16 lipca 2002r. w sprawie uznania obszarów za użytki ekologiczne na terenie woj. Lubelskiego (Dz. Urzęd. Woj. Lub. Nr 80, poz. 1713). Obiekt tylko w części położony na terenie gminy Hańsk.

e) „*Dolina rzeki Krzewinki*” – użytek znajduje się na terenie gmin Hańsk, Włodawa i Wola Uhruska

Rezerwat Biosfery „Polesie Zachodnie” - w kwietniu 2002r. UNESCO nadało Polesiu status o znaczeniu międzynarodowym uznając go za rezerwat biosfery pn. „Polesie Zachodnie”. Prawie cała gmina znajduje się w granicach tego obszaru.

Pomniki Przyrody

Rada Gminy Hańsk Uchwałą Nr XXI/138/05 z dnia 22 kwietnia 2005 roku ustanowiła pomnikami przyrody n/w drzewa:

- 1) Świerk położony na terenie Leśnictwa Żdzarka w oddziale Nr 102,
- 2) Dęby szt. 6 położone na terenie Leśnictwa Żdzarka w oddziale Nr 80,
- 3) Lipa w miejscowości Osowa – „Osowa Podlaski” przy posesji nr 89.

Parki wiejskie

Kulczyn

Jest to obiekt dworski, obecnie silnie zniszczony (powierzchnia około 1,2 ha). Resztki drzewostanu mają zatarty układ przestrzenny, brak jest elementów kompozycyjnych. Występują tu lipa drobnolistna *Tilia cordata* (ok. 100 szt), jesion *Fraxinus excelsior* (ok. 50 szt), klon zwyczajny *Acer platanoides* (ok. 50 szt), olsza szara *Alnus glutinosa* (ok. 20 szt), brzoza brodawkowata *Betula pendula*, wierzby krucha i biała *Salix fragilis*, *S. alba* - po kilkanaście sztuk. W warstwie krzewów rosną leszczyna *Corylus avellana*, dereń świdwa *Cornus sanguinea*, ligustr pospolity *Ligustrum vulgare*.

Hańsk

Park podworski (pow. 5 ha) silnie zniszczony, a układ przestrzenno-kompozycyjny zatarty. Obecnie pozostały jedynie szeregi drzew ograniczających dawny ośrodek dworski. Zachowało się kilkadziesiąt drzew - głównie lip drobnolistnych *Tilia cordata*, jesionów *Fraxinus excelsior* i wierzb białych *Salix alba*.

Lasy ochronne

W gminie Hańsk powierzchnia lasów ochronnych wynosi 1876 ha, a rezerwatowych wynosi zaledwie 65,73 ha.

6.8. Klimat

Klimat jako jeden z głównych komponentów środowiska przyrodniczego istotnie wpływa na charakter pozostałych elementów (np. ukształtowanie terenu, gleby, szatę roślinną i in.).

Warunki klimatyczne gminy Hańsk kształtują różne masy powietrza. Najczęściej nad obszar gminy napływają masy polarno-morskie, natomiast znacznie rzadziej pojawia się powietrze polarno-kontynentalne.

Najrzadziej napływa powietrze zwrotnikowe morskie i zwrotnikowo-kontynentalne. Przeciętnie w roku występuje około 140 dni z opadem. Około 15% wielkości zasilania atmosferycznego stanowi opad śniegu, a średnia liczba dni z pokrywą śnieżną wynosi 80. Średnia roczna temperatura powietrza na poziomie rzeczywistym wynosi 7,3° C. Przejściowe pory roku są krótkie, a lato i zima długie. Opady są nieznaczne i przeciętnie wynoszą około 450mm rocznie. Najwyższe średnie temperatury powietrza przypadają na lipiec od 17,7° C, najniższe na styczeń od -4,2°C.

Płytkie występowanie wody oraz charakter użytkowania terenu sprzyjają wysokiemu parowaniu. Małe zasilanie w miesiącach letnich oraz wysokie potrzeby wodne przyczyniają się do powstawania okresowych deficytów wody. W ujęciu wieloletnim, od kwietnia do września miesięczne wartości parowania są znacznie wyższe od wielkości opadów atmosferycznych. W miesiącach letnich parowanie zdecydowanie przeważa nad opadem atmosferycznym. Natomiast w miesiącach jesiennych i zimowych ewapotranspiracja jest dwukrotnie niższa od zasilania atmosferycznego. Istnieją zatem warunki do retencjonowania wody, a tym samym do uzupełnienia zasobów wód podziemnych.

6.9. Fauna

Gmina Hańsk należy do bardzo zróżnicowanych siedliskowo. Charakteryzuje się ponadto stosunkowo dużym stopniem lesistości i dużą powierzchnią użytków zielonych. Jednakże najbardziej charakterystyczną cechą gminy jest obecność terenów bagiennych. Dotyczy to zwłaszcza południowo-zachodniej części gminy, gdzie w jej obrębie znajduje się Bagno Bubnów i obrzeża Bagna Staw (wchodzących w skład Poleskiego Parku Narodowego), torfowisko przy Jeziorze Dubeczyńskim oraz części północno-zachodniej zajętej przez zmeliorowane Krowie Bagno. Dużym urozmaiceniem tego terenu są również jeziora: Laskie, Hańskie, Dubeczyńskie i sąsiadujące z nim torfiankami oraz niewielkie torfianki położone w okolicy Pikulawki, Wojciechowa i Konstantynówki. Przy północnych granicach gminy płynie Włodawka, a inne cieką to Krzemianka oraz Więzienny Rów płynący z Krowiego Bagna. Te wszystkie elementy przyczyniły się do znacznego bogactwa i zróżnicowania fauny tego terenu. Dlatego od wielu lat prowadzono tu badania dotyczące wielu grup systematycznych zwierząt. Część z nich, zwłaszcza tych prowadzonych na rozległych powierzchniach torfowisk ma już tylko wartość historyczną. Oceniając dostępne informacje zarówno te publikowane jak i maszynopisy można stwierdzić, że istnieją duże dysproporcje dotyczące rozpoznania poszczególnych grup systematycznych. Dane dotyczące bezkręgowców są niekompletne, a z pośród kręgowców specjalnych opracowań nie doczekały się ryby, płazy, gady i ssaki. Najlepiej rozpoznaną grupą są ptaki (Piotrowska i in.1998) i motyle dzienne, zwłaszcza w rejonie Bagna Bubnów.

6.10. Flora i szata roślinna.

Obszar gminy Hańsk charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem siedlisk. Wykształciły się tu zbiorowiska wodne, szuwarowe, torfowiskowe, łąkowe leśne, zaroślowe, suchych piaszczysk i synantropijne. Do najrzadszych należą zespoły: wodnych roślin owadożernych, torfowisk węglanowych, torfowisk przejściowych - turzycy bagiennej, przygielki białej, torfowisk wysokich i zaroślowych.

Pod względem zróżnicowania szaty roślinnej obszar gminy Hańsk można podzielić na kilka stref:

- strefa południowo-zachodnia (Bagno Bubnów, Bagno Staw i ich otoczenie) o przewadze zbiorowisk torfowiskowych, szuwarowych, łąkowych, mniejszym udziale zaroślowych i leśnych,
- strefa północno-zachodnia (obszar Krowiego Bagna) o przewadze zbiorowisk łąkowych i mniejszym udziałem; szuwarowych, wodnych i zaroślowych,
- strefa wschodnia (z enklawami łąk i pól) charakteryzująca się przewagą lasów, z udziałem zbiorowisk torfowiskowych, bagiennych, wodnych.

6.11. Walory krajobrazowe.

Walory krajobrazowe są pochodną czynników naturalnych (ukształtowanie terenu, wody, lesistości) oraz działalności człowieka, która często bardzo znacznie je modyfikuje. Warunki naturalne gminy Hańsk, typowe dla Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego cechuje mała zmienność hipsometryczna, pozorna obfitość wód powierzchniowych oraz duży udział torfowisk. W gminie Hańsk dominują dwa typy krajobrazu, związane z szerokimi, płaskodennymi dolinami oraz obszarami leśnymi. W obydwu przypadkach o atrakcyjności krajobrazowej decydują wody oraz przede wszystkim szata roślinna. Dominującą rolę odgrywają obszary płaskie, zabagnione pocięte rowami. W takich strefach funkcjonuje wrażliwy układ zależności woda - szata roślinna. Bodźcowy charakter takiego krajobrazu polega na przestrzennym wrażeniu harmonii wszystkich składowych środowiska. Dodatkowym atutem krajobrazowym jest wyjątkowo niska antropopresja związana z nielicznym i rozproszonym osadnictwem oraz ekstensywnym rolnictwem. Odmienne typ krajobrazu prezentuje wschodnia część gminy związana z dorzeczem Krzemianki. Rosnące tutaj lasy tworzą zwarty kompleks o wyjątkowo zróżnicowanym charakterze. Obserwuje się tutaj krajobrazowo odmienne stale podmokłe olsy oraz suche bory sosnowe. Najbardziej wartościowe walory krajobrazowe, które nierozdzielnie związane są z cechami środowiska zostały objęte formami ochrony prawnej.

7. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

Na terenie gminy nie występują szczególne uwarunkowania sprzyjające powstawaniu poważnych zagrożeń ludności i jej mienia. Nie obserwuje się związanych z ruchami masowymi ziemi ani obszarów osuwiskowych. Zagrożenie powodziowe związane z największą w gminie rzeką Włodawką jest minimalne i dotyczy niewielkiego obszaru gminy. Lokalne rzeki i cieki wodne nie stanowią istotnego zagrożenia powodziowego. Do lokalnych podtopień może dochodzić jedynie w przypadku długotrwałych lub bardzo intensywnych opadów. Dlatego też wskazane jest nie zabudowywanie naturalnych dolin rzecznych, ani obniżenia terenu oraz dbałość o systemy odwadniające i melioracyjne.

Na terenie gminy, ani w jej bezpośrednim sąsiedztwie nie funkcjonują również zakłady przemysłowe stwarzające zagrożenie poważną awarią przemysłową.

8. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

8.1. Możliwości finansowania przez gminę wykonywania sieci komunikacyjnej, a także infrastruktury społecznej, służącej realizacji zadań własnych gminy

Gmina Hańsk posiada możliwości pozyskiwania środków finansowania wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy. Poza środkami własnymi (wolnymi) istnieje wiele rozwiązań finansowania zadań

własnych gminy; mogą to być m.in.: pożyczki i kredyty zaciągnięte na rynku krajowym, środki unijne, inwestycje oparte o partnerstwo publiczno-prywatne, a także inwestycje finansowane ze środków inwestorów prywatnych.

Tabela 16. Bilans wydatków i dochodów budżetowych w gminie Hańsk w latach 2012 – 2015

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Bilans dochodów (2012-2018)	Bilans wydatków (2012-2018)
Dochody ogółem	11,7 mln	13,1 mln	12,5 mln	16,4 mln	15,6 mln	16,6 mln	18,5 mln	+ 6,3 mln	+ 6,4 mln
Dochody na 1 mieszkańca	3,1 tys.	3,4 tys.	3,3 tys.	4,3 tys.	4,2 tys.	4,4 tys.	5,0 tys.		
Wydatki ogółem	13,6 mln	10,5 mln	11,6 mln	14,7 mln	14,2 mln	16,0 mln	20,0 mln		
Wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca	3,6 tys.	2,7 tys.	3,0 tys.	3,9 tys.	3,8 tys.	4,3 tys.	5,3 tys.		
Bilans dochodów i wydatków	- 1,9 mln	+ 2,6 mln	+ 0,9 mln	+ 1,7 mln	+ 1,4 mln	+0,4 mln	- 1,5 mln		

źródło: polskawliczbach.pl

Suma dochodów do budżetu gminy Hańsk wyniosła w 2018 roku 18,5 mln złotych, co daje 5,0 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost dochodów o 12,7 % w porównaniu do roku 2017.

8.2. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Ważnym elementem charakteryzującym uwarunkowania zabudowy w danej jednostce osadniczej jest stan zaawansowania procesu planowania przestrzennego. Głównym dokumentem wpływającym na politykę przestrzenną gminy jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Na obszarze Gminy Hańsk obowiązują tylko dwa miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmujące swoją granicą część miejscowości Hańsk Pierwszy oraz Dubeczno. Plany te obejmują tereny już zainwestowane, gdzie nie wprowadza się nowej zabudowy oraz część terenów pod rozwój budownictwa jednorodzinne. Pozostała część gminy nie posiada planów miejscowych, w związku z czym, pozwolenia na budowę są tam wydawane na podstawie decyzji o warunkach zabudowy. Należy przyjąć, że obecnie na terenie gminy jest mały ruch inwestycyjny w 2016 roku oddano do użytku 8 lokali mieszkalnych. (źródło – polskawliczbach.pl)

Określając potrzeby i możliwości Gminy w zakresie zabudowy, dokonano bilansu terenów w kategorii funkcji zabudowy. Wyróżniono następujące funkcje:

- zabudowa zagrodowa,
- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,
- zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna
- zabudowa usługowa (w tym usługi komercyjne oraz publiczne),
- tereny aktywności gospodarczej

Dokonując bilansu terenów, porównujemy maksymalne zapotrzebowanie gminy na nową zabudowę z chłonnością terenów o wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Z uwagi na małe pokrycie gminy planami trudno jest obliczyć chłonność terenów na obszarze gminy. Dlatego też na potrzeby analizy przyjęto porównanie terenów zagospodarowanych z terenami przeznaczonymi pod zabudowę w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Biorąc pod uwagę społeczne, przyrodnicze i ekonomiczne możliwości rozwoju Gminy Hańsk określono zapotrzebowanie na nową zabudowę. Zgodnie z rozwijającymi się funkcjami należy zwiększyć zabudowę w tym zakresie, zmierzając do poprawy warunków życia mieszkańców. Zakładając rozwój w zakresie turystyki i agroturystyki, zgodnie z potencjałem gminy, a także rozwój funkcji rolniczej, powstaniem nowych miejsc pracy związanych z rozwojem przemysłu górniczego należy zapewnić obszary przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową.

Tabela 17. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w projektowanym studium.

Przeznaczenie (tylko tereny przeznaczone pod zabudowę)	Powierzchnia terenów zabudowanych [m²]	Tereny przeznaczone w projekcie SUiKZP [m²]	Przyrost powierzchni [m²]
MR	2 918 000	4 552 000	1 634 000
MN	506 500	1 452 000	945 500
MW	60 000	60 000	-
U	191 900	425 400	233 500
AG	388 000	2 181 300	1 793 300

Zgodnie z danymi GUS na jednego mieszkańca w gminie Hańsk przypada średnio 25 m² powierzchni mieszkania. Można założyć, że 3.907 mieszkańców obecnie zajmuje łącznie 97 675 m² powierzchni budynków.

W perspektywie 30 lat maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę może wynieść: 9.000 – 3.907 = 5.093 kolejnych mieszkańców, zajmujących średnio 33 m² powierzchni mieszkania, co daje zapotrzebowanie na nowe ok. 168 069 m².

Szacuje się, że obecnie powierzchnia zabudowy usługowej wynosi około 9.000 m² i w perspektywie najbliższych 30 lat zapotrzebowanie na zabudowę usługową wzroście do 28.000 m² powierzchni użytkowej.

W przypadku zabudowy na terenach aktywności gospodarczej (produkcyjno-składowo-magazynowej) przewiduje się największy wzrost zapotrzebowania na nową zabudowę.

1) Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę:

- a) zabudowa mieszkaniowa: ok. 168 069 m² powierzchni użytkowej,
- b) zabudowa usługowa: ok. 42.500 m² powierzchni użytkowej
- c) zabudowa na terenach aktywności gospodarczej (produkcyjno-składowo-magazynowa) ok. 750.000 m² powierzchni użytkowej.

Szacunek chłonności obszarów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalnej w granicach jednostki terytorialnej,

W gminie Hańsk powierzchnia obszarów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową (jednorodziną, wielorodzinną i zagrodową) wynosi ok. 348 ha. Wobec powyższego przyjmując, że przy istniejących 97 675 m² powierzchni budynków mieszkalnych w gminie, współczynnik chłonności wynosi 0,03. Współczynnik chłonności posłuży do oszacowania obszarów, o których mowa w niniejszym punkcie.

2) Szacunkowa chłonność obszarów o wykształconej strukturze funkcjonalno- przestrzennej w granicach jednostki osadniczej wynosi:

- a) zabudowa mieszkaniowa: ok. 104.400 m² [3.480.000*0,03=104.400 m²] powierzchni użytkowej,
- b) zabudowa usługowa: ok. 5.760 m² [192.000*0,03=5.760 m² powierzchni użytkowej,
- c) zabudowa aktywności gospodarczej (produkcyjno-składowa): ok. 11.640 m² [388.000*0,03=11.640 m²] powierzchni użytkowej;

3) porównanie zapotrzebowania na nową zabudowę z chłonnością terenów określoną w pkt 2:

- a) zabudowa mieszkaniowa: 265.744 – 104.400 = 161.344 m² powierzchni użytkowej,
- b) zabudowa usługowa: 28.000 – 5.760 = 22.240 m² powierzchni użytkowej,
- c) zabudowa aktywności gospodarczej (produkcyjno-składowa) : 750.000 – 11.640 = 738.360 m² powierzchni użytkowej;

Powyższe szacunkowe wartości przełożone zostały na rysunek Studium. Należy mieć na uwadze, że szczegółowe dyspozycje nastąpią na etapie sporządzania planów miejscowych.

9. Uwarunkowania kulturowe

9.1. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury.

9.1.1. Rozwój osadnictwa pradziejowego.

Obszar gminy został prawie w całości objęty badaniami Archeologicznego Zdjęcia Polski.

Z analizy obszarów AZP w obrębie których znajdują się poszczególne miejscowości z terenu gminy Hańsk, można zauważyć, że warunki fizjograficzne nie były korzystne dla rozwoju osadnictwa, dużą część tych terenów pokrywały bagna.

Ważną rolę przy tworzeniu się punktów osadniczych odegrały niewielkie cieki lokalne. W pobliżu ich dolin skupia się większość stanowisk. Pierwsi osadnicy, reprezentujący kulturę świderską, pojawili się na terenach, znajdujących się obecnie w obrębie gminy już w starszej epoce kamienia- w paleolicie. Penetracja osadnicza nasiliła się prawdopodobnie w młodszej epoce kamienia – w neolicie.

Czytelna sieć osadnicza powstała we wczesnej epoce brązu, utworzyły ją punkty osadnicze ludności kultury łużyckiej, kultury strzyżowskiej oraz kultury trzcinieckiej.

Równie intensywnie tereny te były zasiedlone we wczesnym średniowieczu. Podstawowych informacji o rozwoju stanowisk dostarczają zebrane z powierzchni zabytki archeologiczne w postaci ceramiki, przedmiotów kamiennych, fragmentów kości ludzkich. W przeważającej wielkości są to stanowiska o małej powierzchni – do 1 ha, czasami również, 5 – 15 ha. Bardzo często są to stanowiska wielokulturowe, co świadczyć może

o intensywnej penetracji osadniczej i konsekwentnym zasiedlaniu w różnych okresach dziejów miejsc o warunkach szczególnie sprzyjających osadnictwu.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż wiele stanowisk ulega powolnemu zniszczeniu wskutek systematycznej uprawy pól, postępujących naturalnych procesów erozyjnych jak i podczas eksploatacji kopalni piasku.

Dla stanowisk archeologicznych szczególnie cennych badawczo o wartości poznawczej średniej lub dużej – wprowadzono strefę obserwacji archeologicznej. Na mapie oznaczono je kolorem żółtym.

9.1.2. Rozwój osadnictwa nowożytnego.

Dzieje większości wsi gminy Hańsk sięgają czasów średniowiecza i są na ogół starsze niż źródła pisane. Najwcześniej w źródłach pisanych pojawia się wieś Hańsk – nazwa od właścicieli Hańskich herbu Korczak.

Majątek Hańskich wraz z folwarkami liczył 5,5 tys. ha, był ich własnością rodową. W XVII wieku Zachariasz Hański sprzedał majątek Kunickim, który następnie przeszedł na własność Miączyńskich, Kęckich i Jarmałowiczów. Od połowy XIX do XX wieku był ponownie w posiadaniu Hańskich. W wyniku reformy rolnej przeszedł na własność państwa.

Na początku XIX wieku istniała większość obecnych jednostek osadniczych. W dokumentach tego okresu określających własność dóbr, wymieniane są wsie: Kulczyn, Szcześniki, Osowa, Żdzarka, Ujazdów i Macoszyn. Przez tereny gminy w średniowieczu i czasach nowożytnych prowadził szlak handlowy z Chełma do Brześcia.

9.1.3. Układy przestrzenne i zabudowa wsi.

Największy wpływ na kształtowanie osadnictwa ma układ komunikacyjny. W gminie Hańsk występuje pasmowo-liniowy charakter osadnictwa skupiający się głównie wzdłuż dróg znajdujących się na terenie gminy Hańsk. Obecne miejscowości są jednostkami osadniczymi o różnej formie przestrzennej. Dominującym w gminie jest układ jednodrożnicowy z zabudową dwustronną. Występuje również zabudowa kolonijna.

Największe tendencje rozwojowe i przekształcenie w wielodrożnicę występuje w Dubecznie i Hańsku Pierwszym. Historyczny układ wsi został w dużym stopniu zniekształcony przy realizowaniu nowego budownictwa. Nastąpiło niekorzystne rozproszenie zabudowy na całym obszarze gminy (za wyjątkiem użytków zielonych w dolinach cieków wodnych, kompleksów leśnych i zwartych obszarów pól uprawnych). Przyczyną rozproszenia zabudowy są warunki fizjograficzne.

Pozostałości tradycyjnego budownictwa sprzed 1945 r. stanowią ok. dziesięć procent ogółu zabudowy mieszkalnej. Tradycyjne budownictwo obszaru nie różni się od występującego masowo na Lubelszczyźnie.

W chałupach dominowała konstrukcja węgłowa: dachy były cztero i dwuspadowe, początkowo kryte słomianą strzechą. Formy zabudowy tradycyjnej drewnianej z XIX i pocz. XX wieku pozostały głównie w Hańsku Pierwszym, Kulczynie, Osowie i Wojciechowie.

Północna część obszaru gminy zaliczona jest do regionu architektonicznego podlaskiego z odmianami. Chałupy z podcieniem narożnym o konstrukcji wieńcowej, sienią umieszczoną centralnie przykryte dachami półszczytowymi, występują w miejscowościach Żdzarka, Szcześniki i Dubeczno.

Wykształconą formą przestrzenną na terenie gminy są miejscowości Hańsk Pierwszy - będąca siedzibą władz samorządowych oraz głównych usług publicznych i komercyjnych oraz Dubeczno. Pozostałe miejscowości posiadają typową sieć w układzie liniowym-ulicznym.

Na terenie gminy Hańsk, a szczególnie w Hańsku Pierwszym i Dubecznie znajdują się zasoby mieszkaniowe budownictwa wielorodzinnego. Powstanie ich było związane z hutą szkła oraz powstającymi Państwowymi Gospodarstwami Rolnymi. Zasoby te łącznie z blokami w Kulczynie i Krychowie wynoszą przeszło 300 mieszkań. W mieszkaniowym zasobie komunalnym znajduje się 16 mieszkań, w tym jeden lokal socjalny.

Gmina Hańsk posiada dużo dobrych gruntów pod budownictwo jednorodzinne częściowo uzbrojonych lub znajdujących się w bezpośredniej bliskości mediów komunalnych.

9.2. Wykaz zabytków z terenu gminy Hańsk

Na terenie gminy Hańsk występują różne obiekty i obszary o wartościach kulturowo - historycznych, które składają się na dziedzictwo kulturowe tego terenu. Niektóre z tych obiektów i obszarów objęte są ochroną prawną w postaci wpisu do rejestru zabytków, zgodnie z *ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, pozostałe wartościowe obiekty zostały ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

Tabela 18. Wykaz zabytków nieruchomych i archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków i ewidencji zabytków na terenie Gminy Hańsk.

Lp.	Nazwa budynku	Miejsce położenia	Uwagi
1	Dawna cerkiew prawosławna obecnie kościół rzymsko-katolicki pw. św. Rajmunda z wyposażeniem wnętrza i figurką Matki Boskiej Niepokalanej stojącej przed fasadą, w gran. cmentarza kościelnego	Hańsk Pierwszy	Wpisany do rejestru zabytków nr A/1159
2	Wczesnośredniowieczny kompleks osadniczy-grodzisko i osada na stanowisku archeologicznym AZP 74-88	Kulczyn Kolonia	Wpisany do rejestru zabytków nr C/70
3	Wiatrak „koźlak” (przeniesiony ok. 1925 r. z okolic Cycowa)	Bukowski Las	Wpisany do rejestru zabytków nr A/1124
4	Pozostałości Parku Pałacowego	Hańsk Pierwszy	
5	Park Podworski	Kulczyn	
6	Mogiła wojenna z 1939r.	Dubeczno	
7	Cmentarz ewangelicki	Dubeczno	
8	Cmentarz Parafialny rzymskokatolicki	Hańsk Pierwszy	
9	Cmentarz Prawosławny	Hańsk Pierwszy	
10	Cmentarz ewangelicki	Kulczyn Kolonia	
11	Cmentarz z I Wojny Światowej	Macoszyn Mały	
12	Cmentarz Ewangelicki	Ujazdów	
13	Cmentarz prawosławny, dawniej ewangelicki	Żdźarka	
14	Pomnik ku czci pomordowanych w czasie okupacji hitlerowskiej	Hańsk Pierwszy	
15	Kuźnia	Macoszyn Mały	Macoszyn Mały 1
16	Chałupa	Macoszyn Mały	Macoszyn Mały 21
17	Chałupa	Osowa	Osowa 16
18	Chałupa	Osowa	Osowa 21
19	Chałupa	Osowa	Osowa 24
20	Chałupa	Osowa	Osowa 32
21	Chałupa	Osowa	Osowa 4

22	Chałupa	Osowa	Osowa 41
23	Chałupa	Osowa	Osowa 47
24	Chałupa	Osowa	Osowa 62
25	Chałupa	Osowa	Osowa 63
26	Chałupa	Osowa	Osowa 70
27	Chałupa	Osowa	Osowa 75
28	Chałupa	Szczeńniki	Szczeńniki 14
29	Chałupa	Żdzarka	Żdzarka 15
30	Chałupa	Żdzarka	Żdzarka 17
31	Chałupa	Żdzarka	Żdzarka 2

9.3. Zasoby archeologiczne

Na mapie gminy oznaczono stanowiska archeologiczne szczególnie cenne badawczo - zarejestrowane podczas badań archeologicznych przeprowadzonych metodą Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP).

W przypadku natrafienia na wskazanych obszarach - podczas realizacji inwestycji - na ruchome zabytki archeologiczne w postaci ceramiki, kafli, szkła, przedmiotów krzemiennych, kości ludzkich lub zwierzęcych, inwestor zobowiązany jest do natychmiastowego powiadomienia o tym fakcie [Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Lublinie Delegatura w Chełmie](#). Prace ziemne mogą być objęte nadzorem archeologicznym.

10. Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym lub określenie przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych

W związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu, został wprowadzony Ustawą z dnia 24 kwietnia 2015 roku o zmianie niektórych ustaw obowiązek sporządzenia przez organy samorządu województwa audytu krajobrazowego. Dokument ten ma być opracowany dla obszaru całego województwa nie rzadziej niż raz na 20 lat.

Audyt krajobrazowy identyfikuje krajobrazy występujące na obszarze całego województwa, wskazuje lokalizację krajobrazów priorytetowych, granice: parków kulturowych, parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, obiektów znajdujących się na listach Światowego Dziedzictwa UNESCO, obszarów Sieci Rezerwatów Biosfery Unesco. Ponadto audyt krajobrazowy wskazuje zagrożenia możliwości zachowania wartości krajobrazów priorytetowych i krajobrazów obszarów chronionych oraz rekomendacje i wnioski dotyczące ochrony tych krajobrazów, a także lokalne formy architektoniczne w obrębie krajobrazów priorytetowych.

Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych uwzględnia się, między innymi w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Pierwsze audyty krajobrazowe muszą zostać opracowane w terminie 3 lat od wejścia w życie ustawy.

W związku z tym, Zarząd Województwa Lubelskiego w dniu 16 lutego 2016 roku Uchwała Nr LXXXIII/1734/2016 przystąpił do wykonania audytu krajobrazowego dla województwa lubelskiego. Na etapie sporządzania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Hańsk, równocześnie trwają prace nad audytem krajobrazowym, w związku z czym rekomendacje i wnioski nie są jeszcze znane.

II. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.

1. Cele strategiczne

Ustalenie celów rozwoju przestrzennego gminy Hańsk jest określeniem zasad zagospodarowania przestrzennego gminy zgodnych ze strategią rozwoju gminy.

Określone cele rozwoju przestrzennego gminy, odnosząc się jednocześnie do możliwości i ograniczeń wynikających ze stanu istniejącego, uwzględniają istniejące uwarunkowania przyrodnicze, kulturowe, społeczno – gospodarcze i techniczne.

Jako podstawową zasadę przyjmuje się dążenie do zaspokojenia potrzeb mieszkańców poprzez kompleksowy rozwój ekonomiczno – gospodarczy gminy.

Cele:

- Wykorzystanie dostępnego potencjału dla zrównoważonego rozwoju gospodarczego:
  - Wykorzystanie zasobów naturalnych dla rozwoju gospodarki,
  - Poprawa stanu i ochrona środowiska naturalnego w zgodzie z potrzebami życiowymi człowieka,
  - Rozwój konkurencyjnego rolnictwa towarowego i ekologicznego wraz z organizacją rynku dystrybucji produktów oraz przetwórstwa rolno-spożywczego.
- Rozwój lokalnego rynku pracy połączony ze zwiększeniem konkurencyjności lokalnej gospodarki:
  - Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej,
  - Wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości,
  - Wykorzystanie przygranicznego położenia, małego ruchu granicznego i procesu stowarzyszenia Ukrainy z UE do rozwoju kooperacji i inicjatyw gospodarczych.
- Poprawa jakości życia mieszkańców i warunków gospodarowania poprzez inwestycje infrastrukturalne:
  - Poprawa infrastruktury technicznej,
  - Poprawa infrastruktury społecznej,
  - Poprawa cyfryzacji gminy.

2. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenu

Głównymi determinantami kształtowania struktury przestrzennej gminy, określającymi kierunki zagospodarowania są:

- kształtowanie ładu przestrzennego przez ochronę terenów otwartych i struktury terenów zabudowanych – zachowanie zwartego układu osadniczego terenów wiejskich, dążenie do skupienia zabudowy, krystalizowanie i integracja funkcjonalno-przestrzenna jednostek osadniczych,
- kształtowanie miejscowości Hańsk Pierwszy jako wielofunkcyjnego ośrodka obsługi gminy poprzez lokalizację usług publicznych, komercyjnych, zabudowy mieszkaniowej oraz obiektów usług turystyki, które będą służyć zarówno mieszkańcom gminy jak i przyjezdnym korzystającym z usług turystyki i agroturystyki,
- zwiększenie potencjału gospodarczego gminy oraz wzmocnienie i rozwój dotychczasowych przedsiębiorstw.
- zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i osiedleńczej oraz ochrona środowiska poprzez rozwój infrastruktury lokalnej,

- rozwój infrastruktury turystycznej, umożliwiającej ekspozycje walorów przyrodniczo-krajobrazowych gminy,
- poprawa i usprawnienie wewnętrznych powiązań oraz obsługi komunikacyjnej obszaru gminy poprzez modernizację i rozbudowę istniejącego układu komunikacyjnego,
- objęcie ochroną prawną i planistyczną wszystkich obiektów i obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo,
- budowa/rozbudowa układu dróg rowerowych oraz szlaków turystycznych,
- preferowanie funkcji rekreacyjnej i rolnictwa ekologicznego na obszarze chronionego krajobrazu,
- rozwój i szczególne preferencje dla turystyki kwalifikowanej, agroturystyki i ekoturystyki,
- ochrona i kształtowanie systemu przyrodniczego gminy poprzez ochronę przed zabudową korytarzy i ciągów ekologicznych,
- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie całej gminy,
- rozbudowa infrastruktury w zakresie dostawy energii elektrycznej i gazu na potrzeby osadnictwa i działalności gospodarczej, oraz stworzenie preferencji dla ekologicznych nośników energii cieplnej.

Na obszarze opracowania wyodrębnione zostały tereny funkcjonalne, dla których ustalono podstawowe przeznaczenie oraz określono ogólne zasady i wskaźniki zagospodarowania. Tereny te zostały wydzielone zgodnie z uwarunkowaniami oraz przyjętymi kierunkami i zasadami rozwoju.

Wyznacza się następujące przeznaczenia terenów:

- MR – zabudowa zagrodowa,
- MN – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,
- MW – zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna,
- ML – zabudowa letniskowa,
- U – usługi,
- UT – usługi turystyki,
- UKr – usługi kultu religijnego,
- UO – usługi oświaty,
- UP – usługi publiczne,
- US – tereny usług sportu i rekreacji,
- AG – tereny aktywności gospodarczej,
- PG – tereny górnicze,
- IT – tereny infrastruktury technicznej,
- KS – tereny komunikacji samochodowej,
- R – tereny rolne,
- WS – tereny wód powierzchniowych,
- ZP – tereny zieleni publicznej,
- ZD – tereny ogródków działkowych,
- ZC – tereny cmentarza,
- ZL – tereny lasów,
- ZŁ – tereny łąk i pastwisk.

Studium stanowi zasady polityki przestrzennej gminy i nie należy interpretować rysunku Studium, jako ścisłego wyznacznika granic funkcji przeznaczenia terenu. Linie rozgraniczające terenów zostaną uściślone w planach miejscowych, zgodnie z zasadami określonymi w Studium, przy jednoczesnym dostosowaniu rozwiązań szczegółowych do bieżących uwarunkowań, potrzeb oraz wniosków wynikających z uzgodnień, opinii i analiz.

2.1. Tereny zabudowy zagrodowej MR

Podstawowym przeznaczeniem terenu jest zabudowa zagrodowa. Dopuszcza się

- tereny rolne,
- usługi związane z produkcją i obsługą rolną,
- usługi komercyjne,
- usługi sportu i rekreacji,
- tereny upraw ogrodniczych oraz sadowniczych,
- drogi wewnętrzne,
- drogi publiczne,
- infrastrukturę obsługi technicznej.

Dopuszcza się możliwość przekształcenia zabudowy na funkcję letniskową oraz agroturystyczną, z zastrzeżeniem, że nie może powodować negatywnego oddziaływania na środowisko powodującego przekroczenie standardów jakości środowiska poza granice działki. Zaleca się, aby nowoprojektowane budownictwo skalą zabudowy oraz bryłą nawiązywało do lokalnych tradycji i regionalnych form zabudowy, tj. gabarytu obiektów.

Zakazuje się realizacji podpiwniczeń w granicach obszarów występowania wód gruntowych do 1,5 m.

WSKAŹNIKI URBANISTYCZNE:

- maksymalna wysokość zabudowy - 12 m, wysokość zabudowy nie dotyczy obiektów i urządzeń wykorzystywanych w produkcji rolnej.
- minimalna powierzchnia działki budowlanej dla nowo wydzielanej działki - 2500m²,
- minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej - 40% powierzchni działki budowlanej.

2.2. Tereny zabudowy jednorodzinnej MN

Podstawowym przeznaczeniem terenów jest zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Dopuszcza się usługi wbudowane w budynki mieszkalne oraz usługi wolnostojące o powierzchni do 40% ogólnej powierzchni działki budowlanej.

Dopuszcza się utrzymanie w planach miejscowych przeznaczenia rolnego lub leśnego.

Dopuszcza się utrzymanie istniejącej zabudowy zagrodowej z prawem do jej modernizacji, przebudowy, rozbudowy i nadbudowy.

Dopuszcza się utrzymanie istniejących usług i rzemiosła, zarówno wbudowanych w obiekty mieszkaniowe, jak i wolnostojących z zastrzeżeniem, że prowadzona działalność nie może powodować negatywnego oddziaływania na środowisko powodującego przekroczenie standardów jakości środowiska poza granice działki.

Zaleca się, aby nowoprojektowane budownictwo skalą zabudowy oraz bryłą nawiązywało do lokalnych tradycji i regionalnych form zabudowy, tj. gabarytu obiektów

W rejonie ośrodka centralnego w miejscowości Hańsk Pierwszy oraz miejscowości Dubeczno zaleca się sukcesywne przekształcanie zabudowy zagrodowej w jednorodziną oraz

dopuszcza się lokalizację usług w budynkach wolnostojących, a także jako wbudowanych, głównie z przewagą handlu detalicznego i usług komercyjnych.

Na terenach zabudowy MN dopuszcza się zabudowę w formie wolnostojącej i bliźniaczej.

WSKAŹNIKI URBANISTYCZNE:

- maksymalna wysokość zabudowy - 10 m,
- minimalna powierzchnia działki budowlanej dla nowo wydzielanej działki – 1000 m²
- minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej - 50% powierzchni działki budowlanej.

2.3. Tereny zabudowy wielorodzinnej MW

Istniejące na obszarze gminy kwartały zabudowy wielorodzinnej, powstały w typowej dla okresu technologii budowlanej. W studium adaptuje się tereny mieszkalnictwa wielorodzinnego, wskazując potrzebę humanizacji i estetyzacji ich zagospodarowania.

Podstawowym przeznaczeniem terenów jest zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna.

Dopuszcza się wymianę lub utrzymanie istniejącego budynku z możliwością rozbudowy i przebudowy, również poprzez podniesienie stopnia wyposażenia komunalnego, poziomu estetyki obiektów i użytkowanego terenu;

WSKAŹNIKI URBANISTYCZNE:

- maksymalna wysokość zabudowy - 13 m,
- minimalna powierzchnia działki budowlanej dla nowo wydzielanej działki - 1500 m²,
- minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 40% powierzchni działki budowlanej.

2.4. Kierunki rozwoju usług i produkcji

Ustalenia dla funkcji produkcyjno-usługowej dotyczą wskazanych na rysunku studium terenów:

- U– usługi,
- UT – usługi turystyki,
- UKr – usługi kultu religijnego,
- UO – usługi oświaty,
- UP – usługi publiczne,
- AG – aktywności gospodarczej,
- PG – tereny górnicze.

Aktywizacja gospodarcza wybranych terenów gminy wiąże się z celami jej rozwoju przestrzennego. Szczególne znaczenie w tej sferze mają:

- uporządkowanie oraz podniesienie rangi gminnego centrum dyspozycyjno – usługowego w Hańsku Pierwszym z uzupełnieniem sieci placówek usługowych o charakterze ogólnogminnym,
- Dubeczno – jako ośrodek wspomagający w zakresie aktywności gospodarczej – Huta Szkła Gospodarczego,
- rozwój rzemiosła, drobnej wytwórczości oraz turystyki i rekreacji (pola biwakowe, kempingi, ośrodki sportów jeździeckich i wędkarskich, organizowanie turystyki pieszej i kwalifikowanej),
- rozwój turystyki poprzez budowę Centrum Nauki i Edukacji Jezioro Białe.

Niezależnie od w/w terenów lokalizacja usług nieuciążliwych jest możliwa w obrębie wskazanych terenów do zabudowy zagrodowej oraz mieszkaniowej jednorodzinnej.

Na terenach U i AG dopuszcza się lokalizację:

- usług i handlu (do 250 m² sprzedaży),
- usług i produkcji,
- usług publicznych,
- usług zdrowia – ośrodki zdrowia,
- funkcji mieszkalnej wbudowanej w budynki o funkcji podstawowej,
- zapleczy administracyjno - technicznych,
- sieci i urządzeń infrastruktury technicznej,
- dróg dojazdowych,
- parkingów,
- budowę punktu ładowania (tankowania) samochodów elektrycznych osobowych i ciężarowych na terenie stacji paliw w Hańsku,
- garaży niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania tych terenów,
- zieleni urządzonej.

Na terenach AG dopuszcza się lokalizację między innymi:

- specjalistycznych gospodarstw rolnych,
- kopalni piasku, pospółki itp., w przypadku takich działań na obszarach chronionych, niezbędnym warunkiem jest posiadanie koncesji na wydobycie złoża,
- tartaków i zakładów gospodarki leśnej,

Na terenach UT dopuszcza się lokalizację:

- zabudowy związanej z obsługą ruchu turystycznego np. hoteli, pensjonatów,
- zabudowy usługowo-rekreacyjnej,
- zabudowy z zakresu gastronomii,
- dróg dojazdowych,
- parkingów,

Dla terenów UKr o podstawowym przeznaczeniu dla funkcji usług związanych kultem religijnym ustala się możliwość lokalizacji obiektów towarzyszących, mieszkalnych oraz gospodarczych i garażowych.

Dla terenów UO – usługi oświaty ustala się:

- możliwość lokalizacji obiektów towarzyszących, w tym gospodarczych i garażowych jako budynków parterowych, lokalizacji obiektów pomocniczych, usługowych, zaplecza socjalnego, szatni, sanitariatów itd. jako budynków parterowych,
- możliwość uzupełnienia o obiekty i urządzenia związane z funkcją dydaktyczną i sportowo-rekreacyjną;
- dopuszcza się zmianę dotychczasowej funkcji podstawowej na inne cele publiczne, bądź usługowe;
- możliwość wprowadzenia funkcji mieszkalnej jako uzupełniającej.

Zagospodarowanie tych terenów nie powinno naruszać zasad zagospodarowania przestrzennego wynikających z przepisów ochrony środowiska przyrodniczego, ochrony dóbr kultury, walorów krajobrazowych obszarów i zasad ładu przestrzennego.

Warunkiem koniecznym uruchomienia terenów pod rozwój funkcji gospodarczych jest jednocześnie uzbrojenie terenów w infrastrukturę techniczną. Zakazuje się realizację instalacji stwarzających zagrożenie powstania poważnych awarii.

Uciążliwość funkcji działalności gospodarczej należy eliminować przy pomocy dostępnych technologii, w tym pełnego uzbrojenia terenów.

Ze względu na zróżnicowany profil działalności zaleca się strefowanie przemysłu w zależności od odległości z zabudową mieszkaniową, do określenia w planach miejscowych.

Na terenach PG obowiązuje ochrona istniejących zadrzewień śródpolnych. Wymagane zachowanie filara ochronnego od zabudowy mieszkaniowej zgodnie z normami polskimi. Prowadzenie wydobywania powyżej zalegania zwierciadła wód gruntowych. Po zakończeniu eksploatacji przewidywana rekultywacja terenu w kierunku rolnym, w tym dla celów chowu ryb i ich wędkarskiego połowu z możliwością zagospodarowania części terenów dla celów rekreacji. Dopuszcza się budowę zakładów w rejonie obszarów wydobywania kopalin z wykorzystaniem lokalnych zasobów surowcowych. Na terenie występowania złóż kruszywa naturalnego, dopuszcza się urządzenia i instalacje związane z funkcją produkcyjną wyłącznie o charakterze tymczasowym – przenośne, nie powiązane trwale z gruntem.

WSKAŹNIKI URBANISTYCZNE:

- maksymalna wysokość zabudowy:
  - dla usług oraz usług publicznych - 13 m,
  - dla usług turystyki, usług oświaty i usług kultu religijnego - 15m, dla obiektów istniejących utrzymanie gabarytów istniejących;
  - dla obiektów przemysłowych, dla składów, magazynów: 20 m;
  - dla terenów UKr dopuszcza się możliwość realizacji dominant wysokościowych;
- minimalna powierzchnia nowo wydzielanej działki budowlanej:
  - dla AG: 2000 m²
  - dla U, UT, UP: 1000 m²,
  - dla UO, UKr, : 1200 m²,
- minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej:
  - dla AG - 10% powierzchni działki budowlanej.
  - dla U, UT, UP - 30% powierzchni działki budowlanej.
  - dla UO, UKr - 40% powierzchni działki budowlanej.

2.5. Kierunki rozwoju funkcji turystyczno – rekreacyjnej

Ustalenia dla funkcji turystyczno-rekreacyjnej dotyczą wskazanych na rysunku studium terenów:

- US – usługi sportu i rekreacji,
- ML – zabudowa letniskowa,
- ZD – tereny ogródków działkowych,
- WSh - tereny stawów hodowlanych,

Nasylenie gminy w walory przyrodnicze oraz położenie w niewielkiej odległości od Włodawy - miasta powiatowego, predysponują ją do rozwijania bazy obsługi turystyki i wypoczynku. Ze względu na uwarunkowania przestrzenne i ograniczenia ekologiczne występujące na obszarze gminy preferowane będą: formy turystyki kwalifikowanej o umiarkowanej intensywności, ekoturystyka, edukacja ekologiczna, kameralne formy rekreacji pobytowej.

Wiodącymi ośrodkami w gminie w tym zakresie winna być miejscowość gminna Hańsk – jako główny ośrodek usługowy oraz Dubeczno – ośrodek wspomagający, z Centrum Nauki i Edukacji Jezioro Białe.

W oparciu o osadnictwo wiejskie i rolniczą przestrzeń produkcyjną, należy również rozwijać agroturystykę i ekoturystykę (z produkcją zdrowej żywności).

Przedsięwzięcia przestrzenne w zakresie usług turystyki i wypoczynku powinny wiązać się z programowaną w gminie działalnością kulturalną i imprezową.

W celu rozwoju turystyki i wypoczynku należy również podjąć następujące działania:

- kreowanie ośrodków rekreacyjno – turystycznych w oparciu o małe pensjonaty i kwatery prywatne,
- realizowanie budownictwa letniskowego głównie w obrębie istniejącej zabudowy z zakazem zabudowy o dużej intensywności,
- wzbogacenie obszaru w urządzenia turystyczne – ścieżki rowerowe, spacerowe, trasy konne, urządzenia sportu,
- rozwój zaplecza obsługującego turystykę, w tym urządzeń paraturystycznych,
- podnoszenie wizerunku turystycznego miejscowości, w tym rewaloryzację obiektów zabytkowych.

Dla zabudowy ML, o podstawowym przeznaczeniu dla zabudowy letniskowej, ustala się możliwość realizacji pomieszczeń garażowych i gospodarczych jako wbudowanych w budynek mieszkalny bądź wolnostojących

Dla zabudowy US o podstawowym przeznaczeniu usługi sportu i rekreacji ustala się możliwość realizacji zabudowy z zakresu usług sportu, a także zabudowy usług turystycznych typu hotele, pensjonaty, urządzenia punktów widokowych obiektów i urządzeń obsługi ruchu turystycznego, elementów infrastruktury turystycznej, zabudowy z zakresu gastronomii oraz zabudowy z zakresu usług zdrowia jak np. zakłady opiekuńczo-lecznicze czy leczniczo-rehabilitacyjne.

WSKAŹNIKI URBANISTYCZNE:

- maksymalna wysokość zabudowy dla terenów ML: 10 m
- maksymalna wysokość zabudowy dla terenów US: 12 m
- minimalna powierzchnia działki budowlanej dla nowo wydzielanej działki na terenach ML:1000m²,
- minimalna powierzchnia działki budowlanej dla nowo wydzielanej działki na terenach US:1000m²,
- minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 50% powierzchni działki budowlanej.

Dla terenów ZD – ogródków działkowych ustala się możliwość realizacji zabudowy niezwiązanej trwale z gruntem typu: altany ogrodowe, domki działkowe itp.

WSKAŹNIKI URBANISTYCZNE:

- maksymalna wysokość zabudowy dla terenów ZD: 6 m
- minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 70% dla terenu wydzielonego w projekcie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

2.6. Tereny urządzeń i obiektów infrastruktury

IT – tereny infrastruktury technicznej

Głównym przeznaczeniem terenów jest lokalizacja niezbędnych urządzeń infrastrukturalnych takich jak: ujęcia wody, hydrofarmy, przepompownie, oczyszczalnie ścieków itp. Obiekty te mają na celu zapewnienie prawidłowej obsługi sanitarnej mieszkańców gminy. Ustala się rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, szczególnie w miejscowościach o zwartej zabudowie.

KS – tereny komunikacji samochodowej

Głównym przeznaczeniem terenów jest lokalizacja parkingów samochodowych. Dopuszcza się realizację garaży dla samochodów osobowych oraz myjni samochodowych.

2.7. Kierunki rozwoju funkcji rolnej i leśnej

Zasady polityki przestrzennej w tej dziedzinie gospodarki podporządkowane zostały celowi stworzenia warunków do transformacji rynkowej rolnictwa i rozwoju wielofunkcyjnego wsi przy uwzględnianiu ochrony najcenniejszych zasobów środowiska rolniczego, zwłaszcza dobrej jakości gleb, pokryciu przewidywanych potrzeb budowlanych rolnictwa i usprawnianiu gospodarowania gruntami rolnymi.

2.7.1. Podstawowe kierunki i zasady zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Ustalenia dla funkcji rolniczej dotyczą wskazanych na rysunku studium terenów:

- R – tereny rolne

Podstawowym kierunkiem transformacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej będzie dostosowanie jej zagospodarowania do warunków rynkowych z równoczesnym respektowaniem wymogów ładu przestrzennego i ochrony środowiska przyrodniczego. Uwzględniając specyfikę gminy Hańsk dostosowanie to wyrażać się będzie przede wszystkim:

- dopuszczeniem zabudowy zagrodowej, zgodnie z przepisami odrębnymi,
- dopuszczeniem zachowania istniejącej zabudowy,
- dopuszczeniem realizacji usług stymulujących rolniczą produkcję towarową, m.in. usługi rolnicze, drobne przetwórstwo rolno-spożywcze),
- dopuszczeniem realizacji stawów hodowlanych i rekreacyjnych,
- dopuszczeniem upraw sadowniczych,
- dopuszcza się lokalizację infrastruktury drogowej,
- dopuszcza się eksploatację kopalni, pod warunkiem wykonania planu miejscowego,
- dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej – linii energetycznych wysokiego i średniego napięcia, stacji transformatorowych, infrastruktury telekomunikacyjnej, infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej,
- dopuszcza się lokalizację farm fotowoltaicznych o mocy do 100 kW za wyjątkiem gruntów rolnych klasy III, II i I,
- możliwość zalesiania gruntów rolnych na zasadach określonych w przepisach odrębnych,
- obowiązek zachowania rowów melioracyjnych spełniających rolę odbiorników wód powierzchniowych, a w przypadku realizacji inwestycji – konieczność ich przebudowy i odtworzenia w uzgodnieniu z zarządcą urządzeń,
- możliwość utrzymania istniejących siedlisk, z prawem do ich modernizacji i rozbudowy,
- utrzymanie istniejących zadrzewień śródpolnych oraz oczek i cieków wodnych,
- utrzymanie istniejących kompleksów łąk jako istotnego elementu przyrodniczego i krajobrazowego gminy, jako terenów otwartych, z możliwością zadrzewień,

2.7.2. Podstawowe kierunki i zasady zagospodarowania terenów lasów oraz ochrony terenów łąkowych

Ustalenia dla funkcji leśnej dotyczą wskazanych na rysunku studium terenów:

- ZL - tereny lasów,
- ZŁ – tereny łąkowe.

W strukturze przyrodniczej i przestrzennej terenom leśnym przypisuje się znaczenie węzłowe. Istniejące zasoby leśne utrzymuje się na zasadach określonych w ustawie o lasach i w stosunku do nich ustala się następujące zasady ochrony i użytkowania:

- zakaz zmiany przeznaczenia terenów leśnych na nieleśne, za wyjątkiem lokalizacji infrastruktury technicznej. Wszelkie wyłączenie gruntów leśnych z produkcji leśnej wymaga uzyskania decyzji zezwalającej na trwałe wyłączenie gruntów leśnych z produkcji, wydawanej przez właściwego terytorialnie Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych, w trybie przepisów Ustawy z dnia 03 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych.
- wykluczenie lokalizacji ogrodzeń oraz zabudowy kubaturami, poza obiektami służącymi obsłudze gospodarki leśnej,
- dopuszcza się, na warunkach określonych w planie przystosowania lasów, którym nie przypisano funkcji ochronnej do penetracji pieszej, rowerowej i konnej, wykorzystując w tym celu istniejący układ dróg duktów leśnych oraz polany śródleśne, z możliwością realizacji zadaszeń, tablic informacyjnych i tego typu urządzeń, każdorazowo w uzgodnieniu z administracją leśną.

Przyjmuje się jako obowiązujące plan urządzenia lasów państwowym Nadleśnictwa Sobibór i Nadleśnictwa Włodawa w Susznie uproszczone plany urządzenia lasów prywatnych, w tym wymóg kształtowania struktury gatunkowej lasów w kierunku powiększenia różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych, zwiększenia odporności drzewostanów na czynniki zewnętrzne i dostosowania ich struktury gatunkowej do typu miejscowego siedliska.

Kluczowe znaczenie lasów w zrównoważonym rozwoju i w zagospodarowaniu gminy stwarza wymagania w zakresie powiększenia ich zasobów i racjonalnego gospodarowania istniejącymi zasobami leśnymi. Gospodarka leśna powinna należeć do strategicznych zadań gminy. Studium dopuszcza możliwość powiększania istniejących skupisk leśnych na terenach bezpośrednio do nich przylegających.

W celu ochrony skupisk leśny nakazuje się lokalizację zabudowy:

- a) minimum 20 m od drzewostanu dla obiektów i przedsięwzięć destabilizujących stosunki wodne i wpływających negatywnie na przyrodę obszarów leśnych,
- b) minimum 10 m od drzewostanu dla:
  - działek zabudowanych, w celu umożliwienia rozbudowy lub wymiany istniejących budynków;
  - niezabudowanych działek w terenach wyznaczonych w studium i w planach miejscowych, gdy zachowanie odległości 20 m jest niemożliwe lub istotnie ograniczone ze względu na parametry działki budowlanej.

Zakaz lokalizacji obiektów budowlanych w odległości nie mniejszej niż 20 m od krawędzi lasu nie odnosi się do obiektów budowlanych bezpośrednio związanych z gospodarką leśną oraz obsługą turystyki (parkingi przyłesne, ścieżki rowerowe, wiatrochrony itp.).

Zapisy te należy uwzględnić w zapisach planu miejscowego.

Na rysunku studium oznaczono tereny łąkowe ZŁ chronione przed użytkowaniem ornym i zabudową. Użytki zielone powinny systematycznie zwiększać swój udział w strukturze

użytkowania ziemi, co wpłynie na większą ekologizację gospodarki rolnej i poprawę jej jakości. Możliwości powiększenia łąk i pastwisk występują przede wszystkim w dolinach rzek i obniżeniach dolinnych.

Na terenach łąkowych dopuszcza się:

- zachowanie istniejącej zabudowy,
- lokalizację infrastruktury technicznej i drogowej,
- lokalizację instalacji fotowoltaicznych o mocy do 100 kW,

Ustala się zakaz zmiany przeznaczenia łąk i pastwisk na cele budowlane, a także na inne formy użytkowania kolidujące z funkcją ekologiczną i gospodarczą. Racjonalne wykorzystanie użytków zielonych powinno przyczynić się do przywrócenia przede wszystkim wyższej rangi hodowli bydła mlecznego.

Dla terenów cmentarza ZC utrzymuje się istniejące cmentarze, wraz z niezbędnymi obiektami towarzyszącymi. Dopuszcza się możliwość lokalizowania obiektów i zaplecza - urządzeń sanitarnych, socjalnych itp.

2.8. Tereny wyłączone spod zabudowy

Terenami wyłączonymi spod nowej zabudowy są:

- tereny położone w granicach obszarów Natura 2000 poza wskazanymi na rysunku Studium „Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego” terenami pod rozwój zabudowy,
- tereny w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią;

Ograniczenia w realizacji zabudowy obowiązują również dla terenów:

- lasów, gdzie dopuszcza się lokalizowanie wyłącznie zabudowy związanej z gospodarką leśną i dopuszczanej w odpowiednich planach urządzenia lasu i uproszczonych planach urządzenia lasu;
- rolnych, terenów łąk, pastwisk, nieużytków, terenów wskazanych do zalesień, gdzie dopuszcza się lokalizowanie zabudowy związanej z gospodarką leśną lub zabudowy zagrodowej i związanej z produkcją i przetwórstwem rolniczym wyłącznie w ramach istniejącej zabudowy;
- położonych w strefach technicznych napowietrznych linii elektroenergetycznych 15kV o szerokości strefy 12 m (po 6 m od osi linii), w których zabrania się:
  - realizacji zabudowy,
  - zalesiania i zadrzewiania terenu, za wyjątkiem szkółek leśnych, oraz innych szkółek i plantacji, w których wysokość drzew nie przekracza 2 m, pod warunkiem pozostawienia wokół każdego słupa powierzchni bez nasadzeń w odległości co najmniej 4 m od słupa.
- położonych w strefach technicznych napowietrznych linii elektroenergetycznych 110kV o szerokości strefy 36 m (po 18 m od osi linii), w których zabrania się:
  - realizacji zabudowy,
  - zalesiania i zadrzewiania terenu w pasie o szerokości 20 m (po 10 m od osi linii), za wyjątkiem szkółek leśnych, oraz innych szkółek i plantacji, w których wysokość drzew nie przekracza 2 m, pod warunkiem pozostawienia wokół każdego słupa powierzchni bez nasadzeń w odległości co najmniej 4 m od słupa.

- położonych w strefach sanitarnych od czynnych cmentarzy o szerokości 50 m, w których zabrania się:
  - realizacji zabudowy mieszkaniowej,
  - realizacji zabudowy związanej ze zbiorowym żywieniem ludzi,
  - realizacji obiektów związanych z produkcją artykułów żywnościowych i przechowywaniem żywności,
  - realizacji ujęć wody;
- położonych w strefach sanitarnych od czynnych cmentarzy o szerokości 150 m, w których zabrania się:
  - realizacji zabudowy mieszkaniowej na terenach nie podłączonych do zbiorczej sieci wodociągowej,
  - realizacji zabudowy związanej ze zbiorowym żywieniem ludzi nie podłączonych do zbiorczej sieci wodociągowej,
  - realizacji obiektów związanych z produkcją artykułów żywnościowych i przechowywaniem żywności nie podłączonych do zbiorczej sieci wodociągowej,
  - realizacji ujęć wody.
- położonych w strefach ochrony bezpośrednich ujęć wód podziemnych, w których zabrania się realizacji wszelkiej zabudowy, za wyjątkiem obiektów związanych z ujmowaniem wód;

Dla wszelkich obiektów o wysokości równej lub wyższej niż 50 m n. p. t. przed wydaniem pozwolenia na ich realizację obowiązuje nakaz zgłaszania inwestycji odpowiednim organom wojskowym i cywilnym w zakresie ruchu lotniczego, zgodnie z przepisami odrębnymi.

W granicach zwartej zabudowy wsi gminy Hańsk zakazuje się realizacji wszelkich zakładów stwarzających zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi, a w szczególności zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej w rozumieniu przepisów obowiązujących w zakresie ochrony środowiska.

W granicach administracyjnych gminy Hańsk zakazuje się realizacji: zakładów przetwarzania wyrobów gumowych metodą pirolizy, spalarni zwłok kwalifikujących się do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych dotyczących ochrony środowiska, a także wszelkich ferm zwierząt futerkowych.

3. Kierunki ochrony środowiska przyrodniczego

Na podstawie przepisów szczególnych, na terenie gminy Hańsk w odniesieniu do obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, obowiązują:

- Przepisy dotyczące warunków zagospodarowania dla Poleskiego Parku Narodowego,
- Przepisy dotyczące warunków zagospodarowania dla otuliny Poleskiego Parku Narodowego,
- Przepisy dotyczące Sobiborskiego Parku Krajobrazowego,
- Przepisy dotyczące Poleskiego Obszaru Chronionego krajobrazu,
- Przepisy dotyczące warunków zagospodarowania dla Chełmskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu,

3.1. Ustalenia dotyczące zasad zagospodarowania terenów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody

Poleski Park Narodowy

Na terenie Parku obowiązują zasady gospodarowania określone: w rozporządzeniu Rady Ministrów ustanawiającym Park Narodowy (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 listopada 2017r. w sprawie Poleskiego Parku Narodowego Dz. U. z 20.12.2017 poz. 2373).

Na obszarze Parku zabrania się:

- zmiany stosunków wodnych; regulacji rzek i potoków,
- wydobywania skał, minerałów i torfu,
- polowania, wędkowania, chwytania, płoszenia, zabijania dziko żyjących zwierząt, zbierania poroży zwierzyny płowej, niszczenia nor i legowisk zwierzęcych, gniazd ptasich i wybierania jaj.
- pozyskiwania i niszczenia roślin,
- niszczenia gleby,
- wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości, innego zanieczyszczania wód i gleby oraz powietrza,
- stosowania środków chemicznych w gospodarce rolnej, leśnej, zadrzewieniowej i łowieckiej.

Zakazy nie dotyczą:

- zabiegów ochronnych, hodowlanych i pielęgnacyjnych w tym renaturalizacji stosunków wodnych,

W projekcie planu ochrony parku.

- wszelkie działania na terenie Poleskiego Parku Narodowego podporządkowuje się ochronie przyrody i mają one pierwszeństwo przed innymi działaniami. Za szczególnie istotne uznaje się wszelkie zamierzenia inwestycyjne i organizacyjne zmierzające do ochrony stosunków wodnych jako podstawy prawidłowego funkcjonowania przyrody na obszarze parku.
- na obszarze Poleskiego Parku Narodowego wyklucza się możliwość rozwoju funkcji osadniczej i rekreacyjnej za wyjątkiem turystyki kwalifikowanej na ściśle wyznaczonych szlakach turystycznych i ścieżkach przyrodniczych
- zmiana sposobu wykorzystania i użytkowania gruntów lub nieruchomości leżących w granicach PPN wymaga zgody Dyrektora Parku. Jemu też przysługuje prawo pierwszeństwa przy przejęciu w zarząd lub zakupie nieruchomości jak i gruntów na rzecz PPN.
- wprowadza się zakaz podnoszenia kategorii dróg przebiegających przez obszar Poleskiego Parku Narodowego
- wszelkie działania w granicach administracyjnych Poleskiego Parku Narodowego, muszą być zgodne z ustaleniami planu ochrony. Ich realizacja wymaga zgody Dyrektora PPN.
- grunty prywatne pozostawia się w dotychczasowym rolniczym sposobie użytkowania.

Otulina Poleskiego Parku Narodowego

Na terenie otuliny Parku, obowiązują zasady ustalone w projekcie planu ochrony parku:

- uznaje się za celowe hamowanie dalszego rozpraszania zabudowy mieszkaniowej, adaptując istniejący układ osadniczy,

- dopuszcza się możliwość przekształcania zabudowy zagrodowej w zabudowę letniskową bez prawa lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej,
- dla istniejącego układu osadniczego uznaje się za wskazane działania modernizacyjne dla podnoszenia standardów życia mieszkańców, a w szczególności realizacji kanalizacji sanitarnej,
- na całym obszarze preferuje się gospodarkę opartą o tradycyjne formy gospodarowania, gospodarstwa rodzinne,
- grunty wypadające z produkcji rolnej wskazuje się do zalesienia.

Ponadto w otulinie Parku preferuje się lub zaleca:

- rozwój rolnictwa ekologicznego,
- kształtowanie zabudowy w oparciu o tradycyjne wzorce zagrody wiejskiej przy zachowaniu walorów etnograficznych i układu wsi,
- budowę przydomowych oczyszczalni ścieków,
- stosowanie paliw niskoemisyjnych,
- rozwój agroturystyki w obrębie istniejących wsi.

Ustalenia zawarte w projekcie planu ochrony parku uznaje się za wiążące dla miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Sobiborski Park Krajobrazowy

Na terenie parku obowiązują zasady zagospodarowania określone w rozporządzeniu wojewody (rozporządzenie Wojewody Lubelskiego Nr 33 z dnia 10 czerwca 2003 r.)

Na obszarze zakazuje się:

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz.627, z późn. zm.);
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarłisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeb ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub napraw urządzeń wodnych;
- pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu,
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztermowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- budowania nowych obiektów w pasie o szerokości 100m od linii brzegowej rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej – za wyjątkiem obiektów lokalizowanych w obszarach wyznaczonych w studium lub planie miejscowym, oraz w ciągach istniejącej legalnie zabudowy.

- likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- wylewania gnojowic, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;
- utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- organizowania rajdów motorowych i samochodowych;
- używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych;

Poleski Obszar Chronionego Krajobrazu

Na terenie Obszaru obowiązują zasady gospodarowania określone w rozporządzeniu wojewody (Rozporządzenie Wojewody Lubelskiego Nr 52 z dnia 28 lutego 2006r.)

Na obszarze zakazuje się:

- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor i legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.);
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeb ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub napraw urządzeń wodnych;
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu oraz skamieniałości w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu - za wyjątkiem terenów dla których udzielono koncesji na wydobywanie kopaliny przed dniem wejścia w życie Rozporządzenia Wojewody;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie o szerokości 100 m od linii brzegów, rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej – za wyjątkiem obiektów lokalizowanych w obszarach wyznaczonych w studium lub planie miejscowym, oraz w ciągach istniejącej legalnie zabudowy.

Ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów Obszaru:

- tworzenie i ochrona korytarzy ekologicznych, umożliwiających migrację gatunków;

- ochrona specyficznych cech krajobrazu Polesia Lubelskiego: dolin rzecznych, w tym meandrów rzek, starorzeczy, naturalnych form rzeźby terenu, w tym kresu kredy piszącej, otwartego charakteru torfowisk, łąk i muraw ciepłolubnych;
- zachowanie oraz poprawa stosunków wodnych poprzez ograniczenie nadmiernego odpływu wód, gospodarowanie zasobami wodnymi w sposób uwzględniający potrzeby ekosystemów wodnych i wodno-błotnych, zachowanie naturalnego charakteru rzek, cieków wodnych, zbiorników wodnych i starorzeczy, ochronę funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych, zachowanie lub przywrócenie dobrego stanu ekologicznego wód;
- zachowanie lub odtwarzanie różnorodności biologicznej właściwej dla danego typu ekosystemu, głównie poprzez zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt lub grzybów;
- ochrona łąk i pastwisk przed sukcesją naturalną oraz odtworzenie siedlisk dziko występujących gatunków roślin, grzybów oraz zwierząt, w tym dążenie do tradycyjnego sposobu użytkowania łąk i pastwisk (koszenie, spasanie);
- ochrona i kształtowanie zadrzewień, ze szczególnym uwzględnieniem zadrzewień nadwodnych i śródpolnych;
- restytucja lasów łęgowych wierzbowo-topolowych, szczególnie w obszarach o długim zaleganiu wód zalewowych;
- propagowanie utrzymania urozmaiconej linii brzegowej cieków i rzek oraz tworzenie porośniętych bogatą szatą roślinną stref przybrzeżnych i utrzymanie ich jako naturalnego sposobu zabezpieczenia brzegu przed erozją;
- uwzględnianie potrzeb ochrony przyrody w gospodarce człowieka, w tym w gospodarce roślinnej, leśnej wodnej, rybackiej i turystyce;
- ochrona starych odmian roślin użytkowanych oraz ras zwierząt hodowlanych;
- kształtowanie zagospodarowania przestrzennego w sposób umożliwiający zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz wartości kulturowych, w szczególności przez ochronę otwartej przestrzeni przed nadmierną zabudową, zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych, kształtowanie zalesień w sposób optymalny dla ochrony różnorodności biologicznej i walorów krajobrazowych, ochronę punktów, osi i przedpoli widokowych, usuwanie lub przesłanianie antropogenicznych elementów dysharmonizujących w krajobrazie;
- dążenie do rewitalizacji zespołów zabudowy, w tym układów zabytkowych, propagowanie tradycyjnych cech architektury;
- eliminowanie lub ograniczanie źródeł zagrożeń, w szczególności powietrza, wód i gleb, poprzez usuwanie zanieczyszczeń, kształtowanie prawidłowej gospodarki wodnościekowej, promowanie sposobów gospodarowania gruntami, ograniczających erozje gleb.

Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu

Na terenie Obszaru obowiązują zasady gospodarowania określone w rozporządzeniu wojewody (Rozporządzenie Wojewody Lubelskiego Nr 49 z dnia 26 lutego 2006r).

Na obszarze zakazuje się:

- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor i legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.);
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeb ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub napraw urządzeń wodnych;
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu oraz skamieniałości w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu – za wyjątkiem terenów dla których udzielono koncesji na wydobywanie kopalin przed dniem wejścia w życie Rozporządzenia Wojewody;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztermowym, przeciwpowodziowym lub przeciwoświszkowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie o szerokości 100 m od linii brzegów, rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej – za wyjątkiem obiektów lokalizowanych w obszarach wyznaczonych w studium lub planie miejscowym, oraz w ciągach istniejącej legalnie zabudowy.

Ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów Obszaru:

- tworzenie i ochrona korytarzy ekologicznych, umożliwiających migrację gatunków;
- ochrona specyficznych cech krajobrazu Polesia Wołyńskiego: dolin rzecznych, w tym meandrów rzek, starorzeczy, naturalnych form rzeźby terenu, w tym kresu kredy piszącej, otwartego charakteru torfowisk, łąk i muraw ciepłolubnych;
- zachowanie oraz poprawa stosunków wodnych poprzez ograniczenie nadmiernego odpływu wód, gospodarowanie zasobami wodnymi w sposób uwzględniający potrzeby ekosystemów wodnych i wodno-błotnych, zachowanie naturalnego charakteru rzek, cieków wodnych, zbiorników wodnych i starorzeczy, ochronę funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych, zachowanie lub przywrócenie dobrego stanu ekologicznego wód;
- zachowanie lub odtwarzanie różnorodności biologicznej właściwej dla danego typu ekosystemu, głównie poprzez zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt lub grzybów;
- ochrona łąk i pastwisk przed sukcesją naturalną oraz odtworzenie siedlisk dziko występujących gatunków roślin, grzybów oraz zwierząt, w tym dążenie do tradycyjnego sposobu użytkowania łąk i pastwisk (koszenie, spasanie);
- ochrona i kształtowanie zadrzewień, ze szczególnym uwzględnieniem zadrzewień nadwodnych i śródpolnych;

- propagowanie utrzymania urozmaiconej linii brzegowej cieków i rzek oraz tworzenie porośniętych bogatą szatą roślinną stref przybrzeżnych i utrzymanie ich jako naturalnego sposobu zabezpieczenia brzegu przed erozją;
- ochrona starych odmian roślin użytkowanych oraz raz zwierząt hodowlanych;
- kształtowanie zagospodarowania przestrzennego w sposób umożliwiający zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz wartości kulturowych, w szczególności przez ochronę otwartej przestrzeni przed nadmierną zabudową, zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych, kształtowanie zalesień w sposób optymalny dla ochrony różnorodności biologicznej i walorów krajobrazowych, ochronę punktów, osi i przedpoli widokowych, usuwanie lub przesłanianie antropogenicznych elementów dysharmonizujących w krajobrazie;
- dążenie do rewitalizacji zabudowy, w tym układów zabytkowych, propagowanie tradycyjnych cech architektury;
- eliminowanie lub ograniczanie źródeł zagrożeń, w szczególności powietrza, wód i gleb, poprzez usuwanie zanieczyszczeń, kształtowanie prawidłowej gospodarki wodnościekowej, promowanie sposobów gospodarowania gruntami, ograniczających erozje gleb.

Pomniki przyrody

W stosunku do drzew uznanych za pomniki przyrody zabrania się: ścinania, uszkodzania, użytkowania rolniczego i budowlanego terenu w zasięgu korony itp.

Użytki ekologiczne

Uwzględnia się ochronę użytków ekologicznych wraz z obowiązującymi na tych obszarach przepisami odrębnymi,:

- a) „*Torfowisko Dubeczyńskie*” (pow. 359 ha) Uchwała Rady Gminy Hańsk Nr XXVI/124/97.
- b) „*Bagno Ostrowskie*” (pow. 25,77 ha) Rozporządzenie Wojewody Lubelskiego z dnia 16 lipca 2002r. w sprawie uznania obszarów za użytki ekologiczne na terenie woj. lubelskiego (Dz.Urząd. Woj. Lub. Nr 80, poz. 1695)
- c) „*Żdżarka*” (pow. 21,28 ha) Rozporządzenie Wojewody Lubelskiego Nr 156 z dnia 16 lipca 2002r w sprawie uznania obszarów za użytki ekologiczne na terenie woj. lubelskiego (Dz. Urząd. Woj. Lub. Nr 80, poz. 1713)
- d) „*Dolina rzeki Tarasienki*” (pow. całkowita 57,27 ha) Rozporządzenie Wojewody Lubelskiego Nr 156 z dnia 16 lipca 2002r.w sprawie uznania obszarów za użytki ekologiczne na terenie woj. Lubelskiego (Dz. Urząd. Woj. Lub. Nr 80, poz. 1713). Obiekt tylko w części położony na terenie gminy Hańsk.
- e) „*Dolina rzeki Krzewianki*” – użytek znajduje się na terenie gmin Hańsk, Włodawa i Wola Uhruska

Rezerwat Biosfery „Polesie Zachodnie” - w kwietniu 2002r. UNESCO nadało Polesiu status o znaczeniu międzynarodowym uznając go za rezerwat biosfery pn. „ Polesie Zachodnie”. Prawie cała gmina znajduje się w granicach tego obszaru.

Inne obszary o znaczeniu międzynarodowym

Kluczowe znaczenie w systemie obszarów ochrony przyznaje się utworzonemu w 2002r. Międzynarodowemu Rezerwatowi Biosfery „Polesie Zachodnie”. Prawie cała gmina znajduje się w jego granicach. Uznaje się za konieczne opracowanie planu ochrony rezerwatu.

Uwzględniając kryteria przewidziane w załącznikach Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21.05.1992r. w sprawie ochrony dzikich ptaków (ze zmianami) do Sieci Ekologicznej NATURA 2000 w gminie Hańsk wskazuje się ostoje oznaczone na mapie uwarunkowań i kierunków z zastrzeżeniem, że mogą ulec zmianie. Obszary te należy objąć specjalnymi formami zagospodarowania i rozwoju w ramach obowiązującego prawa.

Na podstawie tzw. Deklaracji Wigierskiej, podpisanej w 1992r. w Wigrach przez przedstawicieli rządów, samorządów i nauki z Polski, Rosji, Łotwy, Litwy, Białorusi i Ukrainy, zakładającej ścisłą współpracę pomiędzy sygnatariuszami w zakresie ochrony środowiska ekorozwoju cały obszar gminy wchodzi w skład Transgranicznego Obszaru Chronionego (TOCH) Polesie Zachodnie traktując go jako polską część tych regionalnych struktur transgranicznych.

Poza ochroną zachowawczą wprowadza się aktywne metody ochrony przyrody polegające na konieczności renaturalizacji zdeformowanych układów ekologicznych i rewaloryzacji dolin rzecznych obrzeży jezior i kompleksów leśnych. Aktywne formy ochrony przyrody mają na celu poprawę stanu sanitarnego, estetyki zdewastowanych i zdegradowanych fragmentów środowiska, zmniejszenie zagrożeń ograniczenie presji i zwiększenie odporności środowiska przyrodniczego.

Lasy ochronne

W lasach ochronnych gospodarkę leśną prowadzić należy w sposób zapewniający zachowanie trwałości lasów i ciągle spełnianie przez nią celów, dla których zostały wydzielone, a w szczególności poprzez:

- dbałości o stan zdrowotny i sanitarny lasu,
- preferowanie naturalnego odnowienia lasu,
- ograniczania regulacji stosunków wodnych do prac uzasadnionych potrzebami odnowienia lasu oraz użytkowania sąsiadujących z lasem, ochronnych gruntów nieleśnych,
- kształtowania struktury gatunkowej i przestrzennej lasu zgodnie z warunkami siedliskowymi w kierunku powiększenia różnorodności biologicznej i zwiększenia odporności lasu na czynniki destrukcyjne,
- stosowania indywidualnych sposobów zagospodarowania i ochrony poszczególnych drzewostanów,
- ustalania etatu cięć według potrzeb hodowlanych lasu,
- ograniczenia stosowania zrębów zupełnych do najslabszych siedlisk leśnych oraz prowadzenie ścinku drzew, zrywki i wywozu drewna w sposób zapewniający w maksymalnym stopniu ochronę gleb i roślinności leśnej,
- ograniczaniu udostępniania lasu dla ludności,
- zakładania i utrzymywania urządzeń ochronnych.

Ochrona stanowisk gatunków zwierząt objętych ochroną strefową

W stosunku do miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt gatunków chronionych, które to miejsca pozostają do wiadomości służb leśnych, zabronione jest dokonywanie zmian, polegających na wycinaniu drzew lub krzewów, prowadzeniu robót melioracyjnych, wznoszeniu

obiektów, urządzeń i instalacji oraz prowadzeniu prac mających wpływ na ochronę miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt, a także przebywania ludzi – bez zgody wojewody.

Ochrona stanowisk rodzimych dziko występujących roślin objętych ochroną gatunkową

W stosunku do stanowisk roślin chronionych obowiązują zakazy:

- dokonywania zmian stosunków wodnych,
- stosowania środków chemicznych,
- niszczenia ściółki leśnej,
- niszczenia gleby.

3.2. Ustalenia dotyczące terenów wskazanych do ochrony prawnej na podstawie ustawy prawo wodne

Obszar Ochrony Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 407 (Chełm - Zamość)

Obszar gminy Hańsk leży w obrębie obszaru ochronnego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 407 (Chełm – Zamość)

Celem w/w statusu jest ochrona zasobów wód Głównego Zbiornika w obszarze gminy, zachowanie wgłębnych poziomów wodonośnych z czystymi wodami do wykorzystania teraz i w przyszłości. Dla Obszaru Ochrony GZPW nr 407 ustala się zasady zagospodarowania, obejmujące:

- zakaz lokalizacji inwestycji, które mogą powodować trwałe zanieczyszczenie gruntu i wód (ze względu na wytwarzane ścieki i odpady),
- zakaz wprowadzania do gruntu lub wód powierzchniowych nieczyszczonych ścieków i wykorzystywania gnojownicy do nawożenia gruntów,
- stosowanie w działalności gospodarczej najbardziej efektywnego i zaawansowanego poziomu rozwoju technologii ze względu na gospodarkę wodną,
- ustanowienia i właściwego zagospodarowania stref ochronnych ujęć wód podziemnych.

Obszar szczególnego zagrożenia powodzią

Na obszarze gminy wskazano obszar szczególnego zagrożenia powodzią dla rzeki Włodawki dla którego zabrania się wykonywania robót oraz czynności utrudniających ochronę przed powodzią lub zwiększających zagrożenie powodziowe, w tym:

- wykonywania urządzeń wodnych oraz budowy innych obiektów budowlanych, z wyjątkiem dróg rowerowych;
- sadzenia drzew lub krzewów, z wyjątkiem plantacji wiklinowych na potrzeby regulacji wód oraz roślinności stanowiącej element zabudowy biologicznej dolin rzecznych lub służącej do wzmocnienia brzegów, obwałowań lub odsypisk;
- zmian ukształtowania terenu, składowania materiałów oraz wykonywania innych robót, z wyjątkiem robót związanych z regulacją lub utrzymaniem wód, budową, przebudową lub remontem drogi rowerowej, a także utrzymaniem, odbudową, rozbudową lub przebudową wałów przeciwpowodziowych oraz z obiektami związanymi z funkcjonalnie oraz czynności związanych z wyznaczaniem szlaku turystycznego pieszego lub rowerowego.

3.3. Zasady ochrony i zagospodarowania obszarów wymagających ochrony planistycznej

Istotne miejsce w polityce przestrzennej zajmuje ochrona planistyczna, wspomaga ona ochronę prawną. Określa dopuszczalne ramy zagospodarowania przestrzennego obszarów nie kwalifikujących się do objęcia ustawowymi formami specjalnej ochrony, ale wymagających, ze względu na kluczowe znaczenie dla stabilności krajobrazu zachowania aktywności biologicznej. Ochrona dotyczy szczególnie głównych elementów struktury przyrodniczej gminy i elementów powiązań ekologicznych.

Prawidłowe funkcjonowanie systemu ekologicznego gminy wymaga utrzymania ciągłości i drożności korytarzy i ciągów ekologicznych.

- wskazuje się do ochrony planistycznej korytarzy ekologicznych doliny rzeki Krzemianki, Włodawki oraz Więziennego Rowu.

Obowiązują zakazy:

- tworzenia nasypów ziemnych, usytuowanych poprzecznie do osi doliny,
- lokalizacji zabudowy,
- eksploatacji surowców mineralnych (torfów),
- lokalizacji wylewisk gnojowicy, składowania odpadów,

Dna dolin rzecznych i pozadolinnych obniżień terenowych

Ustala się ochronę den rzecznych przed zagospodarowaniem niezgodnym z ich funkcją ekologiczną, poprzez:

- wykluczenie lokalizacji obiektów budowlanych, poza przypadkami określonymi i dopuszczonymi w studium,
- zakaz takich form użytkowania powierzchni biologicznie czynnej (w tym szczególnie użytkowania ornego), które osłabiają naturalną funkcję dolin lub zagrażają ich wartościom przyrodniczym,
- zakaz odkrywkowej eksploatacji surowców mineralnych,
- zakaz tworzenia nasypów i ogrodzeń poprzecznie do osi dolin,
- renaturalizację tych najbardziej przekształconych odcinków dolin, których znaczenie w sieci ekologicznej przekracza wymiar lokalny.

System hydrologiczny

Wody podlegają ochronie bez względu na to, czyją stanowią własność. Ochrona wód w świetle obowiązujących przepisów polega w szczególności na:

- unikaniu, eliminacji i ograniczaniu zanieczyszczenia wód, zwłaszcza zanieczyszczenia substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego,
- zapobieganiu niekorzystnym zmianom naturalnych przepływów wody albo naturalnych poziomów zwierciadła wody.

Obowiązuje utrzymanie jakości wód na poziomie zapewniającym równowagę biologiczną. Ustala się ochronę systemu hydrologicznego gminy, na który składają się:

- wody płynące: rzeki oraz cieki okresowe,
- sieć rowów szczegółowych,
- wody stojące naturalne: jeziora, niewielkie rozlewiska, oczka wodne i sztuczne kompleksy,
- mokradła stałe i okresowe.

Ze względu na stabilizujący wpływ na stosunki wodne, a nierzadko również duże walory przyrodnicze, obejmuje się ochroną wszystkie zbiorniki wodne, niezależnie od wielkości. Ustala się integralną ochronę ekosystemów wód stojących, tj. zarówno czystości wód i ukształtowania pobrzeży zbiorników, jak i roślinności oraz fauny z tymi zbiornikami związanych. Wyłącza się spod odwodnień wszystkie mokradła stałe i okresowe, położone poza kompleksami melioracyjnymi.

W odniesieniu do rzek obowiązują:

- ochrona pozostałości naturalnej roślinności przybrzeżnej,
- zakaz eksploatacji surowców mineralnych koryt rzecznych,

W odniesieniu do rowów melioracyjnych ustala się wymóg okresowej ich konserwacji, umożliwiając zachowanie przez nie drożności.

Dopuszcza się powierzchnię i podziemną eksploatację kopalin w granicach GZWP pod warunkiem zachowania bezpieczeństwa parametrów hydrogeologicznych zbiornika oraz warunków jego ochrony.

3.4. Surowce mineralne.

Obowiązuje ochrona udokumentowanych złóż surowców mineralnych przed zagospodarowaniem mogącym utrudnić lub uniemożliwić, ewentualne podjęcie w przyszłości ich eksploatacji.

W celu prowadzenia racjonalnej gospodarki surowcami w gminie, uznaje się niezbędne dopuszczanie do eksploatacji w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jedynie złóż posiadających koncesję na wydobycie.

Dotyczy to głównie kopalin pospolitych, których eksploatacja, często nieracjonalna i chaotyczna prowadzi do dewastacji środowiska. Eksploatacja surowców mineralnych na terenie gminy powinna być zgodna z koncesjami oraz wymogami ochrony środowiska. Po zakończeniu eksploatacji złoża, wyrobisko poeksploatacyjne należy zrehabilitować w kierunku rolnym, leśnym lub wodnym.

Dla wyrobisk odkrywkowych obowiązek stosowania obowiązujących przepisów – Górnictwo odkrywkowe: Szerokość pasów ochronnych wyrobisk górniczych.

Ochrony przed eksploatacją surowców w gminie wymagają wzgórza ostańcowe o wysokich walorach krajobrazowych (ekspozycyjnych i widokowych).

3.5. Ochrona powietrza atmosferycznego.

W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego celem jest zachowanie norm czystości określonych stosownymi, aktualnie obowiązującymi przepisami prawa.

Formułuje się następujące kierunki działań w zakresie ochrony warunków aerosanitarnych:

- promowanie stosowania niskoemisyjnych nośników energii cieplnej w indywidualnych systemach grzewczych (gaz, olej opałowy, paliwa stałe lub odnawialne źródła energii);
- dążenie do jak najszybszej gazyfikacji gminy;

Zasady ochrony powietrza odnoszą się do zachowania norm czystości wszystkich komponentów środowiska, ze względu na powszechność jego występowania i decydujący wpływ zanieczyszczenia powietrza w stosunku do środowiska życia człowieka.

3.6. Ochrona klimatu akustycznego.

W zakresie ograniczania uciążliwości związanej z hałasem komunikacyjnym za niezbędne określa się:

- poprawę nawierzchni dróg od jakości której zależy poziom emisji hałasu;
- eliminację ruchu tranzytowego w szczególności w miejscowości gminnej, poprzez budowę obwodnicy;
- tworzenie warunków do upowszechniania ruchu rowerowego poprzez budowę dróg rowerowych;
- wprowadzanie zieleni niskiej i wysokiej wzdłuż drogi wojewódzkiej w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej;
- wykorzystywanie planowania przestrzennego dla właściwej lokalizacji zabudowy mieszkaniowej, z zachowaniem odległości od dróg publicznych w zależności od kategorii drogi.

W przypadku pojawienia się uciążliwości związanej z hałasem przemysłowym potwierdzonej pomiarami niezbędna będzie jej eliminacja poprzez zastosowanie dostępnych rozwiązań technicznych.

3.7.Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

W zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym ustala się zasadę honorowania ograniczeń określonych stosownymi przepisami, wynikającymi z lokalizacji istniejących i projektowanych źródeł promieniowania t.j. w szczególności linii NN i WN, stacji bazowych telefonii komórkowej oraz innych urządzeń radiolokacyjnych i radionadawczych.

3.8.Gleby.

Obowiązuje bezwzględna ochrona gleb o najwyższej przydatności rolniczej (klasy I – III) przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze, oraz gleb organicznych : torfowych i murszowych. Ograniczenia przed zmianą użytkowania dotyczą gleb IV klasy bonitacyjnej. Wskazuje się do zalesień: grunty odłogujące należące do klas VI, VIz, oraz obszary gleb zagrożonych erozją. Na obszarach chronionych - Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu, Poleski Obszar Chronionego Krajobrazu, Otulina Poleskiego Parku Narodowego, otulina Sobiborskiego parku Krajobrazowego - należy preferować rolnictwo ekologiczne.

3.9.Zbiorowiska roślinne i fauna.

Zaleca się zachowanie naturalnych biotopów dla fauny i flory w obrębie ciągów ekologicznych.

Na terenie Poleskiego Parku Narodowego: wzmocnienie populacji dzwonecznika wonnego oraz zółwia błotnego i strzebli błotnej, restytucja – cietrzewia.

4.Zasady ochrony wartości środowiska kulturowego

Główne kierunki i priorytety działań w zakresie ochrony obiektów dziedzictwa kulturowego:

- prowadzenie ochrony i pomnażanie dziedzictwa kulturowego oraz jego wykorzystanie dla harmonijnego rozwoju społecznego i gospodarczego,

- zagospodarowanie terenów otaczających obiekty zabytkowe w sposób zgodny z ich charakterem,
- utrzymanie stref ekspozycji krajobrazowych – za strefę ekspozycji krajobrazowej uważa się różnej długości ciągi widokowe, związane z trasami komunikacyjnymi lub z pasmowymi formami rzeźby terenu, głównie z krawędziami. W odniesieniu do tych stref obowiązuje ochrona przed:
  - zabudową pasmową,
  - zabudową luk umożliwiających wgląd w krajobraz,
- ochrona zabytkowego założenia sakralnego w Hańsku Pierwszym,
- uczytelnienie i zagospodarowanie historycznego szlaku handlowego z Warszawy przez Lublin, Włodawę, Brześć do Moskwy – jako szlaku turystycznego lub ścieżki rowerowej,
- uczytelnienie szlaku „cerkiewnego” na trasie relacji Wisznice – Włodawa – Chełm,
- utrzymanie ciągłości tradycji i tożsamości poprzez identyfikację z miejscem zamieszkania,
- utrzymanie lokalnego ośrodka kultury w Hańsku Pierwszym i Dubecznie,

Kształtowanie harmonijnego krajobrazu kulturowego poprzez:

- kontynuowanie tradycyjnych form osadnictwa,
- utrzymanie regionalno – historycznej skali i struktury jednostek osadniczych,
- skupienie zabudowy na zasadzie dogęszczenia istniejącej struktury jednostek osadniczych przy kontynuowaniu historycznego układu i charakteru,
- otaczanie wysoką zielenią obiektów dysharmonijnych,
- ograniczanie budowy napowietrznych linii energetycznych i telekomunikacyjnych na rzecz sieci podziemnych w otoczeniu obiektów i zespołów zabytkowych,
- kształtowanie form zabudowy nawiązujących do tradycyjnego budownictwa,
- utrzymanie obiektów małej architektury współtworzących walory krajobrazu kulturowego.

Dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa lubelskiego

W odniesieniu do obiektów nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa lubelskiego obowiązuje priorytet wymagań konserwatorskich we wszystkich działaniach planistycznych, projektowych i realizacyjnych. Zasady Kształtowania przestrzennego i prowadzenia wszelkich inwestycji, w tym zmiany sposobu zagospodarowania terenu, zmiany sposobu użytkowania obiektów oraz podziałów historycznych założeń winny być podporządkowane uwarunkowaniom konserwatorskim. Wszelka działalność inwestycyjna prowadzona przy tych obiektach i w otoczeniu zabytku wymaga uzyskania pozwolenia Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Dla zabytków archeologicznych (stanowisk)

Wskazuje się na rysunku planu stanowiska archeologiczne dla których w projekcie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego należy uszczegółwić strefy ochrony archeologicznej. W obrębie tych obszarów wszelka działalność inwestycyjna, związana z prowadzeniem prac ziemnych (kubaturowa, liniowa drogowa, pozyskiwania surowców mineralnych) oraz zmian w użytkowaniu gruntu, wymagają uzgodnienia z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków – przed zgłoszeniem lub uzyskaniem pozwolenia na budowę.

Prace ziemne towarzyszące uzgodnionym inwestycjom, muszą być poprzedzone ratowniczymi badaniami archeologicznymi, po uprzednim uzyskaniu pozwolenia Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie badań archeologicznych.

Dla obiektów architektury i budownictwa znajdujących się w wojewódzkiej/gminnej ewidencji zabytków

Dopuszcza się zmiany adaptacyjne obiektów po uprzednim uzgodnieniu z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

W przypadku koniecznej rozbiórki obiektu znajdującego się w wojewódzkiej /gminnej ewidencji zabytków, należy przedstawić inwentaryzację architektoniczną w celu uzyskania zgody Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Dla parków/ogrodów, cmentarzy, miejsc pamięci znajdujących się w wojewódzkiej/gminnej ewidencji zabytków

W studium ustala się zachowanie i rewaloryzację w oparciu o projekt zaopiniowany przez Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

5. Kierunki rozwoju komunikacji.

5.1. Założenia ogólne

Modernizacja układu komunikacyjnego w głównej mierze polegać będzie na:

- objęciu modernizacją dróg układu powiatowego i dostawaniu ich do wymagań stawianych dla tej klasy dróg,
- systematycznej modernizacji dróg układu lokalnego, w zależności od potrzeb i możliwości.

Rozwój sieci drogowej, wiązać się będzie z modernizacją istniejącej sieci. Za zasadę rozwoju należy przyjąć wprowadzenie korekt istniejących pasów drogowych, mając na względzie potrzeby, wynikające z parametrów technicznych dla poszczególnych klas dróg, zgodnych z wymaganiami przepisów szczególnych – ustawą o ruchu drogowym oraz wytycznymi do projektowania dróg.

Rozwój dróg, służących mieszkańcom gminy, wiąże się również z zabezpieczeniem miejsc parkingowych, które należy uwzględnić w związku z rozwojem motoryzacji.

W studium określa się zasady kształtowania układu powiązań komunikacyjnych, opartego o drogi wojewódzkie, sieć dróg powiatowych i gminnych, wzajemnie współdziałających w powiązaniach zewnętrznych gminy i obsłudze wewnętrznej.

5.2. Zasady kształtowania układu komunikacyjnego

Docelowy układ komunikacyjny gminy oparty został na zhierarchizowanym układzie funkcjonalnym, w którym wydzielono:

- układ dróg podstawowych zewnętrznych bliskich, przenoszący ruch w obszarze województwa i pomiędzy sąsiednimi gminami. Obejmuje drogi wojewódzkie i drogi powiatowe.
- układ powiązań lokalnych przenoszący ruch wewnątrz gminy. Obejmuje drogi gminne i częściowo powiatowe, wspomagany ogólnodostępnymi drogami niepublicznymi.
- układ ścieżek rowerowych, ciągów pieszych.

Drogi wojewódzkie

Przyjmuje się jak w stanie istniejącym przebiegi dróg wojewódzkich:

– Nr 812 Biała Podlaska-Wisznice-Włodawa-Chełm-Rejowiec Fabryczny-Krasnystaw z założeniem podniesienia jej parametrów technicznych do klasy GP (główna ruchu przyśpieszonego) i szerokości w liniach rozgraniczających min. 25 m.

– Nr 819 Parczew-Końce-Łowcza-Wola Uhruska z założeniem podniesienia jej parametrów technicznych do klasy **G (główna)** i szerokości w liniach rozgraniczających min. 25 m.

Drogi powiatowe

Z uwagi na istniejące parametry techniczne dróg powiatowych przyjmuje się dla wszystkich dróg parametry odpowiadające klasie **L** oraz szerokość w liniach rozgraniczających nie mniejszą niż **15 m**, niemniej docelowo drogi powiatowe winny mieć klasę **Z**. Zaleca się realizację miejsc postojowych w liniach rozgraniczających ważniejszych ciągów dróg powiatowych oraz oddzielenie ruchu pieszego od kołowego.

Drogi gminne

Do układu lokalnego zaliczane są drogi będące w sieci dróg gminnych oraz drogi wewnętrzne.

Minimalna szerokość dróg gminnych w liniach rozgraniczających winna wynosić:

15 m – poza terenem zabudowy

10 m – w terenach przeznaczonych pod zabudowę szerokość jezdni 4,5 – 6,0 m. Wyjątkowo dla dróg KD/D/ dopuszcza się szerokość jezdni 3,5 m z mijankami i utwardzonymi pobocznymi.

W terenie zwartej zabudowy i w obszarze miejscowości gminnej Hańsk drogi publiczne powinny posiadać przekrój uliczny z obustronnym chodnikiem, ew. pasy postojowe, na terenach innych miejscowości dopuszcza się ew. przekrój półuliczny z jednostronnym chodnikiem.

W odniesieniu do wszystkich dróg i ulic istniejących i projektowanych na terenie gminy Hańsk, w wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych trudnymi warunkami terenowymi lub istniejącym zagospodarowaniem, dopuszcza się przyjęcie mniejszych szerokości niż wyżej podane pod warunkiem spełnienia wymogów określonych w par. 7 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. 99.43 430).

5.3. Komunikacja kolejowa.

Współcześnie gmina Hańsk nie posiada połączeń kolejowych.

5.4. Komunikacja zbiorowa.

Obsługę komunikacji zbiorowej prowadzić będą dotychczasowi przewoźnicy i ewentualnie przez tworzące się nowe firmy przewozowe.

5.5. System powiązań rowerowych.

Na terenie gminy Hańsk ustala się realizację ścieżek rowerowych wzdłuż dróg gminnych, powiatowych oraz wojewódzkich, których przebieg należy uszczegółowić w planach miejscowych. Dodatkowo ścieżki rowerowe należy realizować wzdłuż wyznaczonych na rysunku studium szlaków. Ścieżki rowerowe mają na celu zapewnienie dogodnych połączeń do obiektów i terenów rekreacji. Niezależnie od powiązań funkcjonalnych, ścieżki rowerowe będą pełniły rolę obiektów rekreacji fizycznej dla mieszkańców gminy.

Dla wszystkich pozostałych elementów lokalnego układu komunikacyjnego przyjmuje się:

- ścieżki rowerowe dwukierunkowe – szerokość nawierzchni min. 2,0 m
- ścieżki rowerowe jednokierunkowe – szerokość nawierzchni min. 1,5 m
- ścieżki jednokierunkowe z udziałem pieszych – min. 2,5 m
- drogi wewnętrzne – szerokość w liniach rozgraniczających w dostosowaniu do potrzeb i nie mniejszych niż wynika to z przepisów przeciwpożarowych i technicznych.

6. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej.

6.1. Zaopatrzenie w wodę.

W zakresie zaopatrzenia w wodę w Studium zakłada się:

- docelowe zaopatrzenie w wodę obiektów i działek budowlanych ze zbiorczej sieci wodociągowej;
- możliwość zaopatrzenia w wodę z indywidualnych ujęć wód (studni) dla terenów przeznaczonych pod zabudowę, (jako rozwiązań tymczasowych) do czasu realizacji zbiorczej sieci wodociągowej, a także w sytuacjach kiedy doprowadzenie zbiorczej sieci wodociągowej jest nieuzasadnione ekonomicznie;
- sukcesywną rozbudowę zbiorczej sieci wodociągowej w strefach rozwoju zabudowy,
- sukcesywną modernizację wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej;
- zasilanie zbiorczej sieci wodociągowej z istniejących ujęć wody;
- możliwość realizacji nowych ujęć wód w szczególności w celu: zasilania zbiorczej sieci wodociągowej, obiektów produkcyjnych, realizacji ogólnodostępnych punktów czerpalnych, studni awaryjnych, na zasadach określonych w przepisach odrębnych;
- zachowanie wymagań w zakresie zaopatrzenia w wodę do celów przeciwpożarowych zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi dotyczącymi przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę oraz dróg pożarowych;
- zapewnienie odpowiedniego zaopatrzenia wodnego do zewnętrznego gaszenia pożarów, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami odrębnymi, w szczególności przy projektowaniu sieci wodociągowych w tym hydrantowych przeciwpożarowych należy przewidzieć instalowanie hydrantów nadziemnych z uwagi na ich mniejszą awaryjność przy obsłudze oraz szybsze lokalizowanie miejsc ich usytuowania;

6.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.

W zakresie gospodarki ściekowej w Studium zakłada się:

- docelowe podłączenie do zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej obiektów i działek budowlanych;
- do czasu uzbrojenia terenów budowlanych w zbiorczą sieć kanalizacji sanitarnej, możliwość odprowadzania ścieków do indywidualnych zbiorników bezodpływowych (jako rozwiązanie tymczasowe) lub przydomowych oczyszczalni ścieków, o ile występują sprzyjające warunki gruntowo wodne;
- do czasu realizacji kanalizacji sanitarnej na obszarach wiejskich lub przydomowych oczyszczalni ścieków oraz w uzasadnionych ekonomicznie przypadkach (pojedyncze tereny budowlane oddalone od istniejącej i projektowanej zabudowy) możliwość odprowadzania ścieków do zbiorników bezodpływowych o ile występują sprzyjające warunki gruntowo-wodne;
- sukcesywną rozbudowę zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej,
- odprowadzanie ścieków do istniejących oczyszczalni ścieków w Hańsku Pierwszym oraz Dubecznie,
- w zależności od potrzeb rozbudowę istniejących lub budowę nowych oczyszczalni ścieków oraz przepompowni ścieków;
- gromadzenie gnojowicy i obornika w gospodarstwach rolnych zgodnie z przepisami odrębnymi;
- odprowadzanie wód opadowych i roztopowych z terenów: utwardzonych dróg publicznych i placów publicznych powierzchniowym systemem ujmowania tych wód;
- podczyszczanie wód opadowych i roztopowych zgodnie z przepisami odrębnymi obowiązującymi w zakresie ochrony środowiska oraz zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków;
- gospodarowanie ściekami przemysłowymi oraz wodami opadowymi i roztopowymi na terenach przemysłowych, a także wodami kopalnianymi, zgodnie z przepisami odrębnymi obowiązującymi w zakresie ochrony środowiska oraz zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków.

6.3. Gospodarka odpadami

Gmina Hańsk jest członkiem Międzygminnego Związku Celowego we Włodawie. Celem statutowym Związku jest opracowanie i wdrożenie kompleksowego programu gospodarki odpadami. System gospodarki odpadami oparty będzie o składowisko odpadów we Włodawie. Odpady na terenie gminy gromadzone będą w ramach selektywnej zbiórki.

Gospodarka odpadami wydobywczymi należeć będzie do zadań własnych ich wytwórcy.

6.4. Zaopatrzenie w ciepło.

Istniejące kotłownie w Hańsku Pierwszym, Dubecznie, Kulczynie, do zachowania. Dla pozostałych mieszkańców nie przewiduje się zorganizowanej gospodarki w zakresie zaopatrzenia i pokrycia potrzeb ciepłych.

Potrzeby ciepłe mieszkańcy będą pokrywać z indywidualnych źródeł ciepła przy stosowaniu niskoemisyjnych urządzeń do wytwarzania energii cieplnej lub technologii ograniczających emisje zanieczyszczeń. Preferencje dla paliw ekologicznych i odnawialnych źródeł energii.

Zakłada się doprowadzenie do gminy gazociągu oraz sukcesywną rozbudowę sieci gazowej niskiego i średniego ciśnienia na potrzeby bytowe i ewentualnie przemysłowe.

6.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną.

Linie elektroenergetyczne średniego napięcia.

Istniejący układ sieci 15 kV napowietrznych średniego napięcia zapewnia w chwili obecnej wielostronne zasilanie podstawowe z Głównych Punktów Zasilających, położonych poza granicami gminy Hańsk.

Stosownie do zapotrzebowania wynikającego z opracowywanego „Studium”, przewiduje się inwestycje tzw. „odtworzeniowe” w zakresie poprawy stanu technicznego sieci i urządzeń.

Dotyczy to również przystosowania mocy transformatorów w istniejących stacjach transformatorowych 15/0,4 kV do aktualnego obciążenia.

Zalecane jest stosowanie linii napowietrznych wg aktualnych standardów w elektroenergetyce, a w terenach zurbanizowanych skablowanie istniejących i projektowanych linii.

Stacje transformatorowe 15 / 0,4 kV.

Istniejące stacje transformatorowo – rozdzielcze 15/0,4 kV przyłączone do magistralnych linii 15kV – do zachowania. Wzrost liczby stacji transformatorowych w zależności od zapotrzebowania.

Na wszystkich obszarach przewidzianych pod zalesienie, zgodnie z PN–E–05100–1 należy pozostawić pod istniejącymi liniami elektroenergetycznymi WN pas bez zalesienia o szerokości min. 20 m, a pod liniami SN pas o szerokości min. 13 m, a pod liniami nN pas szerokości min 3 m. Dopuszcza się w pozostawionych pasach prowadzenie gospodarki leśnej pod warunkiem utrzymania pod linią drzew, nie przekraczających wys. 2 m oraz pozostawienia wokół każdego słupa powierzchni nie zalesionej w odległości co najmniej 4 m od słupa.

Odnawialne źródła energii

Na terenie gminy dopuszcza się realizację instalacji fotowoltaicznych o mocy do 100 kW z wyłączeniem gruntów rolnych klasy III oraz terenów leśnych ZL. W przypadku lokalizacji farm fotowoltaicznych na terenach rolnych należy na etapie sporządzania planu miejscowego dokonać procedury odrolnienia gruntów ze wskazaniem na cele energetyczne (produkcja energii elektrycznej). Dopuszcza się lokalizację instalacji na terenach o nachyleniu w kierunku południowym, południowo-wschodnim i południowo-zachodnim oraz na terenach płaskich, ponadto dopuszcza się realizację instalacji na potrzeby indywidualne lokalizowane na dachach budynków.

Na terenach AG dopuszcza się realizację instalacji fotowoltaicznych, zarówno na obiektach budowlanych, jak i na gruncie.

6.6. Zaopatrzenie w gaz

Przewiduje się doprowadzenie gazociągów do miejscowości Hańsk wraz z gazyfikacją tej miejscowości. Dopuszcza się możliwość gazyfikacji innych miejscowości oraz doprowadzenie gazociągów do innych podmiotów, w miarę potrzeb i możliwości.

6.7. Telekomunikacja.

Adaptuje się istniejącą na terenie gminy sieć i urządzenia telekomunikacji przewodowej i bezprzewodowej, w tym stacje bazowe telefonii komórkowej. Zakłada się rozbudowę sieci telefonicznej magistralnej i abonenckiej. Ustala się lokalizację sieci telekomunikacyjnych zarówno w tradycyjnych jak i nowych technologiach, w tym budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury światłowodowej. Zakłada się rozwój sieci telekomunikacyjnych i

teleinformatycznych (przewodowych i bezprzewodowych), stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i w regionie.

7. Kierunki działań przestrzennych i formalno – prawnych

7.1. Obszary rozmieszczenia i rozwoju inwestycji celu publicznego

Określenie potrzeb realizacji inwestycji celu publicznego należy do głównych zadań studium, mają one bowiem kluczowe znaczenie dla warunków życia mieszkańców i funkcjonowania gminy. W studium adaptuje się istniejące oraz ujęte w dotychczasowych planach miejscowych tereny i obiekty przeznaczone na lokalizację celów publicznych, w rozumieniu art. 6 ustawy o gospodarce nieruchomościami i przepisów odrębnych. Na wyznaczonych terenach przewiduje się poprawę warunków funkcjonowania, modernizację i rozbudowę istniejących obiektów i urządzeń infrastruktury, uzupełnienie wyposażenia gminy w usługi podstawowe i elementarne, co pozwoli na poprawę dostępności usług, korzystniejszą organizację przestrzenną obsługi i standardu życia ludności, stosownie do założeń kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, omówiona w ust. 6.

Rozmieszczenie obszarów i obiektów objętych ochroną prawa na podstawie przepisów szczególnych oraz zadania wchodzące w zakres infrastruktury technicznej zostały omówione w oddzielnych rozdziałach. Zakres inwestycji celu publicznego i warunki realizacji zadań, na terenach nie wydzielonych w studium ze względu na skalę opracowania – wymagają ustalenia w planie sporządzonym w stosownej skali lub decyzją administracyjną.

7.2. Obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

W Studium wyróżnia się obszary, na których realizowane są cele publiczne o znaczeniu lokalnym, należą do nich:

- sieć ścieżek rowerowych (budowa trasy rowerowej Polski Wschodniej),
- urządzenia służące łączności publicznej (sieć szerokopasmowa Polski Wschodniej),
- rozpoznanie i wydobywanie złóż kopalin.

7.3. Obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Zakres i rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym obejmuje:

- drogi powiatowe i gminne;
- drogi rowerowe;
- obszary, na których będą lub są rozmieszczone lokalne obiekty infrastruktury technicznej;
- obszary, na których są lub będą rozmieszczone obiekty usług publicznych, w szczególności usług administracji, bezpieczeństwa publicznego, oświaty, zdrowia, opieki społecznej, kultury, łączności;
- obszary, na których są lub będą rozmieszczone publiczne obiekty sportowo-rekreacyjne;
- cmentarze.

Lokalizacja inwestycji celu publicznego dopuszczona jest na obszarze całej gminy, także poza wymienionymi wyżej obszarami.

7.4. Obszary zdegradowane wymagające rekultywacji

Do rekultywacji i zagospodarowania wskazuje:

- obszary leśne z drzewostanem na siedliskach zdegradowanych – rekultywacja w kierunku leśnym,
- tereny poprodukcyjne, wyrobiska i tereny poeksploatacyjne - rekultywacja w kierunku rolnym, w tym dla celów chowu ryb i ich wędkarskiego połowu z możliwością zagospodarowania części terenów dla celów rekreacji,
- rekultywacja terenów zdegradowanych lub nieużytków z przeznaczeniem na potrzeby turystyki i rekreacji.

7.5. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

W Studium nie określa się granic obszarów, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Granice te będą określane w stosownych uchwałach Rady Gminy w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu miejscowego lub jego zmiany.

W myśl ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego sporządza się dla całych terenów wymagających uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne oraz gruntów rolnych przeznaczonych na cele nierolnicze. W przypadku braku zgody właściwych organów na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych lub leśnych na cele nierolnicze lub nieleśne należy pozostawić je w dotychczasowym użytkowaniu.

7.6. Obszary, na których jest obowiązkowe sporządzanie planów miejscowych

Przepisy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nakazują określenie w studium obszarów, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, oraz obszarów, które wymagają przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszarów przestrzeni publicznej.

Zgodnie z art.10 ust.3 ww. ustawy obowiązek przystąpienia do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego powstaje po upływie 3 miesięcy od dnia ustanowienia tego obowiązku czyli uchwalenia studium.

Na terenie gminy Hańsk brak jest obszarów, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych”.

W Studium nie wyznacza się obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, dla których sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe.

8. Informacja o elementach uwarunkowań, zagospodarowania i ochrony, wymienionych w art. 10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu nie występujących w obszarze gminy

Na terenie gminy nie występują:

- obszary naturalnych zagrożeń geologicznych, osuwania się mas ziemnych.
- obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni powyżej 2000 m².

- obszary pomników zagłady i stref ochronnych w rozumieniu ustawy z dnia 7 maja 1999r. o ochronie terenów byłych obozów zagłady,
- tereny zamknięte,
- obiekty i obszary, na których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY HAŃSK

Zmiana Studium podyktowana jest głównie zmianą obowiązującego systemu planistycznego jak i dostosowaniem zapisów do dokumentów o znaczeniu regionalnym i krajowym oraz przyjętych programów gminnych. Obowiązujące obecnie - zatwierdzone Uchwałą Nr XVII/114/04 Rady Gminy Hańsk z dnia 8 grudnia 2004 r. - Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Hańsk zostało sporządzone wiele lat temu i jego ustalenia często nie odpowiadają aktualnej wizji rozwoju gminy. Ponadto w okresie obowiązywania studium gminy Hańsk zmianom uległo wiele przepisów, które regulują gospodarkę przestrzenną.

Z uwagi na to Studium wymagało dostosowania zakresu jak i formy do wydanego w oparciu o ustawę o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym rozporządzenia wykonawczego (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dn. 28 kwietnia 2004r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy), które nie obowiązywało w momencie sporządzania obecnego studium. Z uwagi na to, że rysunek studium wykonany był w technologii „ręcznej” i z upływem czasu rysunek stracił swoją przejrzystość i czytelność, sporządzający zdecydował o wykonaniu wersji elektronicznej rysunku studium, co wiązało się ze zmianą grafiki rysunku.

Na układ przestrzenny zabudowy wsi znaczny wpływ ma społeczne zapotrzebowanie na tereny budowlane. Opracowując zmianę Studium wzięto pod uwagę i w większości pozytywnie rozpatrzono wnioski mieszkańców składane do Studium na podstawie art. 11 pkt. 1 ustawy z 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Wnioski te dotyczyły głównie przeznaczenia terenów rolnych na cele mieszkaniowe.

Zapisy Studium podtrzymują tendencje i wspólne stanowisko projektantów, instytucji ochrony środowiska oraz władz samorządowych o ograniczeniu możliwości wkraczania zabudowy mieszkaniowej na tereny o szczególnie wysokich walorach przyrodniczych.

Na terenie objętym Studium wyznaczono wszystkie istniejące (w okresie sporządzania dokumentu) przyrodnicze obszary ochronne.

Proponowany rozwój przestrzenny gminy, w tym rozwój zabudowy, komunikacji oraz usług i ich dostępności pozwoli na poprawę warunków i jakości życia mieszkańców.

Gospodarczy i cywilizacyjny rozwój gminy Hańsk następować będzie przy jednoczesnym poszanowaniu i racjonalnym wykorzystaniu walorów środowiska przyrodniczego, w tym ochrony lasów, wód powierzchniowych i podziemnych.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Hańsk pomimo, że nie jest aktem prawa miejscowego, to jego znaczenie dla gminy ma wartość szczególną. Jest to dokument o charakterze strategicznym, określającym długookresową politykę władz samorządowych w zakresie gospodarki przestrzennej, a także wiążące przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

SYNTEZA USTALEŃ ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY HAŃSK

Podstawą prawną sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Hańsk jest Uchwała Nr XII/83/2016 z dnia 13 maja 2016r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Hańsk. Na zmianę Studium składają się następujące części:

1. Część tekstowa, zawierająca część określającą uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy oraz ustalenia określające kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy w formie ujednoliconej.
2. Rysunek w skali 1:10 000 przedstawiający w formie graficznej część określającą uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy w formie ujednoliconej.

Rysunek w skali 1:10 000 przedstawiający w formie graficznej ustalenia, określające kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy w formie ujednoliconej.

UWARUNKOWANIA

Gmina Hańsk położona jest we wschodniej części województwa lubelskiego oraz południowej części powiatu włodawskiego. Zajmuje powierzchnię 17.943 ha. Gmina Hańsk graniczy z następującymi gminami: Sawin, Wierzbica, Włodawa, Wola Uhruska, Urszulin, Stary Brus.

Najbliższym dużym miastem jest Włodawa oddalona o około 21km oraz Chełm w odległości – 38km. Odległość do Lublina – stolicy województwa – wynosi około 75km.. Przez teren gminy przebiegają dwie drogi wojewódzkie: 812 relacji Krasnystaw-Biała Podlaska oraz 819 relacji Parczew – Wola Uhruska.

Na terenie gminy znajduje się 17 miejscowości, które tworzą 16 sołectw. Obszar gminy zamieszkuje 3.907 mieszkańców. Gęstość zaludnienia - 21 osoby/km². Gmina Hańsk z uwagi na atrakcyjność przyrodniczą posiada duży potencjał do rozwoju turystyki, gospodarka bazuje głównie na rolnictwie, grunty leśne zajmują około 38,5% powierzchni gminy. Gmina posiada duże pokłady węgla kamiennego, który może stanowić duży impuls dla rozwoju gospodarczego gminy.

KIERUNKI

Celem strategicznym rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego gminy jest uzyskanie takiej struktury funkcjonalno przestrzennej, która w harmonijny i zrównoważony sposób wykorzysta walory przyrodnicze i kulturowe dla poprawy warunków życia mieszkańców oraz aktywizacji gospodarczej.

Cel ten będzie realizowany poprzez:

- utrzymanie istniejącego systemu ochrony przyrody i krajobrazu,
- ochronę dziedzictwa kulturowego, służącą utrwalaniu tożsamości gminy i podniesieniu jej atrakcyjności turystycznej,
- wprowadzenie przyjętych zasad ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego i kulturowego w procesy zrównoważonego rozwoju społeczno gospodarczego gminy ze szczególnymi preferencjami dla rozwoju rolnictwa ekologicznego, a także rozwoju turystyki,

- rozwój gospodarczy gminy poprzez wyznaczenie terenów aktywności gospodarczej,
- podnoszenie standardów i ładu w zagospodarowaniu przestrzennym gminy oraz harmonizację jej układu przestrzennego,
- realizację sprawnego i bezpiecznego systemu komunikacji drogowej z wykorzystaniem możliwości aktywizacji gospodarczej,
- poprawę i systematyczne tworzenie niezawodnie funkcjonujących systemów sieci wodno-kanalizacyjnych, zasilania elektroenergetycznego,

W zmianie Studium wyodrębniono następujące strefy polityki przestrzennej o zróżnicowanych zasadach zagospodarowania i kierunkach działania:

- MR – zabudowa zagrodowa,
- MN – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,
- MW – zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna,
- ML – zabudowa letniskowa,
- U – usługi,
- UT – usługi turystyki,
- UKr – usługi kultu religijnego,
- UO – usługi oświaty,
- UP – usługi publiczne,
- US – tereny usług sportu i rekreacji,
- AG – tereny aktywności gospodarczej,
- PG – tereny górnicze,
- IT – tereny infrastruktury technicznej,
- KS – tereny komunikacji samochodowej,
- R – tereny rolne,
- WS – tereny wód powierzchniowych,
- ZP – tereny zieleni publicznej,
- ZD – tereny ogródków działkowych,
- ZC – tereny cmentarza,
- ZL – tereny lasów,
- ZŁ – tereny łąk i pastwisk.

Ogólne zasady polityki przestrzennej:

- stosowanie wartości wskaźników urbanistycznych: maksymalnej wysokości zabudowy, minimalnej powierzchni nowo wydzielanej działki budowlanej, minimalnego wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej,
- zakaz sytuowania obiektów mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, za wyjątkiem obiektów i urządzeń infrastrukturalnych oraz innych inwestycji mających znaczenie dla rozwoju gminy pod warunkiem, że nie będą powodowały szkliwości w stosunku do terenów mieszkaniowych i mieszkaniowo - usługowych;
- nakaz zachowania istniejących lasów oraz zalecenie ochrony zadrzewień w istniejących i planowanych ciągach ekologicznych,
- na terenach wskazanych pod nową zabudowę dopuszcza się utrzymanie w planach miejscowych przeznaczenia rolnego lub leśnego.

W studium przyjęto wielokierunkowy rozwój gminy – funkcje mieszkalnictwa, usług, aktywności gospodarczej, drobnej przedsiębiorczości i rekreacji stanowią równorzędne z rolnictwem kierunki rozwoju.

Dominującymi jednostkami osadniczymi na terenie gminy pozostaną Hańsk i Dubeczno.

W studium przewidziano tereny pod rozwój zabudowy mieszkaniowej. Gmina powinna prowadzić szeroko zakrojona politykę mieszkaniową w celu zatrzymania emigracji młodych mieszkańców z jej terenu.

Słaba jakość gleb ogranicza rozwój rolnictwa, jednak z uwagi na rolnicze tradycje gospodarowania na gruntach przewiduje się zachowanie funkcji rolnictwa. Jego rozwój winien być związany z optymalnym wykorzystaniem rolniczej przestrzeni produkcyjnej, poprzez ochronę otwartych, niezabudowanych gruntów o najwyższej wartości, koncentrację użytków rolnych (wzrost średniej powierzchni gospodarstw), dostosowanie działań agrotechnicznych służących wzrostowi produktywności gleb do warunków środowiskowych, rozwój rolnictwa zintegrowanego oraz rozwój funkcji uwarunkowanych ekologicznie – uprawa ziół, agroturystyka. Z uwagi na dużą powierzchnię łąk i pastwisk jako dominującą specjalizację gospodarstw rolnych przewiduje się chów i hodowlę bydła – głównie bydła mlecznego.

Wyznacza się ponadto tereny rozwojowe zabudowy zagrodowej na terenach rolnych, umożliwiających swobodną budowę nowoczesnych siedlisk rolnych.

Intensyfikacja zagospodarowania i użytkowania terenów rolnych winna być powiązana z kompleksowym uzbrojeniem terenów.

Położenie gminy jak również cenne przyrodniczo środowisko sprzyjają rozwojowi turystyki. Rekreacja winna stać się ważnym kierunkiem rozwoju. Kształtowanie funkcji rekreacyjnej związane jest z przekształceniami rozproszonych siedlisk w gospodarstwa agroturystyczne lub zabudowę letniskową.

Analiza powyższych uwarunkowań pozwoliła na wyodrębnienie terenów mieszkaniowych oraz usługowych w oparciu o istniejącą zabudowę, zlokalizowaną głównie wzdłuż istniejących szlaków komunikacyjnych z poszanowaniem walorów przyrodniczych i krajobrazowych gminy.